

**PROGRAM
OCHRONY ŚRODOWISKA
DLA GMINY DOBROMIERZ
NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ DO 2029 ROKU**

ZLECENIODAWCA:

GMINA DOBROMIERZ
58-170 Dobromierz, Plac Wolności 24
tel. 74 85 86 217, fax. 74 85 86 460
e-mail: ug@dobromierz.pl
www.dobromierz.pl

ZLECENIOBIORCA:

EKO – TEAM Sebastian Kulikowski
Trójca 158D, 59-900 Zgorzelec
tel. 0691 015 026, fax. 75 613 81 34
e-mail: ekoteam.kulikowski@gmail.com,
www.ekoteam.com.pl

AUTOR OPRACOWANIA:

Sebastian Kulikowski

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	8
1.1. CEL I PODSTAWA OPRACOWANIA	8
1.2. METODOLOGIA OPRACOWANIA I ZAWARTOŚĆ DOKUMENTU	8
2. UWARUNKOWANIA PRAWNE, SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PROGRAMOWYMI	10
3. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY DOBROMIERZ	17
4. OCENA STANU ŚRODOWISKA	19
4.1. OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	19
4.1.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	19
4.1.2. OPIS STANU OBECNEGO	21
4.1.2.1. <i>Jakość powietrza na obszarze Gminy Dobromierz</i>	21
4.1.2.2. <i>Emisja z emitorów liniowych</i>	26
4.1.2.3. <i>Niska emisja na terenie Gminy Dobromierz</i>	29
4.1.2.4. <i>Warunki wykorzystania OZE</i>	33
4.1.3. ANALIZA SWOT	38
4.1.4 CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA	38
4.2. KLIMAT AKUSTYCZNY	40
4.2.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	40
4.2.2. OPIS STANU OBECNEGO	40
4.2.2.1. <i>Hałas przemysłowy</i>	40
4.2.2.2. <i>Hałas drogowy</i>	41
4.2.3. ANALIZA SWOT	42
4.2.4 CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ HAŁASEM	43
4.3. POLA ELEKTROMAGNETYCZNE	43
4.3.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	43
4.3.2. OPIS STANU OBECNEGO	44
4.3.3. ANALIZA SWOT	45
4.3.4 CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH 45	
4.4. GOSPODAROWANIE WODAMI	46
4.4.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ	46
4.4.2. OPIS STANU OBECNEGO	47
4.4.2.1. <i>Wody powierzchniowe</i>	47
4.4.2.2. <i>Monitoring rzek w rejonie gminy Dobromierz</i>	49
4.4.2.3. <i>Wody podziemne</i>	50
4.4.2.4. <i>Monitoring wód podziemnych</i>	51
4.4.2.5. <i>Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy</i>	52
4.4.3. ANALIZA SWOT	54
4.4.4. CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI	54

4.5.	GOSPODARKA WODNO - ŚCIEKOWA	56
4.5.1.	EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ.....	56
4.5.2.	OPIS STANU OBECNEGO	57
4.5.2.1.	<i>Zaopatrzenie w wodę.....</i>	<i>57</i>
4.5.2.2.	<i>Odbiór i zagospodarowanie ścieków.....</i>	<i>57</i>
4.5.3.	ANALIZA SWOT	58
4.5.4	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	58
4.6.	ZASOBY GEOLOGICZNE.....	59
4.6.1.	OPIS STANU OBECNEGO	59
4.6.2.	ANALIZA SWOT	60
4.6.4	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU ZASOBÓW GEOLOGICZNYCH.....	60
4.7.	GLEBY	61
4.7.1.	OPIS STANU OBECNEGO	61
4.7.2.	ANALIZA SWOT	65
4.7.4	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU OCHRONY GLEB	66
4.8.	GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW.....	66
4.8.1.	OPIS STANU OBECNEGO	66
4.8.2.	ILOŚCI ZEBRANYCH ODPADÓW.....	67
4.8.3.	AZBEST	68
4.8.4.	ANALIZA SWOT	68
4.8.5.	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE Z ZAKRESU GOSPODARKI ODPADAMI	68
	ZAPOBIEGANIA POWSTAWANIU ODPADÓW	68
4.9.	ZASOBY PRZYRODNICZE, W TYM TAKŻE LEŚNE	69
4.9.1.	OPIS STANU OBECNEGO	69
4.9.1.1.	<i>Ochrona i zrównoważony rozwój lasów.....</i>	<i>73</i>
4.9.2.	ANALIZA SWOT	74
4.9.4	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH W	75
	TYM TAKŻE LEŚNYCH	75
4.10.	ZAGROŻENIA POWAŻNYMI AWARIAMI.....	75
4.10.1.	EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWEGO POŚ.....	75
4.10.2.	OPIS STANU OBECNEGO.....	76
4.10.3.	ANALIZA SWOT	77
4.10.4	CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ POWAŻNYMI	77
	AWARIAMI	77
4.11.	MONITORING ŚRODOWISKA.....	78
5.	CELE PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA I ICH FINANSOWANIE	79
6.	SYSTEM REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	105
7.	STRESZCZENIE W JĘZYKU NIESPECJALISTYCZNYM	106

SPIS RYSUNKÓW

RYSUNEK 1 POŁOŻENIE GMINY DOBROMIERZ.....	17
RYSUNEK 2 LOKALIZACJA STACJI POMIAROWYCH W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM, WYKORZYSTANYCH W OCENIE ZA ROK 2020	21
RYSUNEK 3 ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$).....	22
RYSUNEK 4 ŚREDNIE STĘŻENIE DWUTLENKU AZOTU NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	22
RYSUNEK 5 ŚREDNIE STĘŻENIE OZONU NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	23
RYSUNEK 6 ŚREDNIE STĘŻENIE TLENKU WĘGLA NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	24
RYSUNEK 7 ŚREDNIE STĘŻENIE PYŁU PM10 NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 ($\mu\text{G}/\text{M}^3$)	24
RYSUNEK 8 MAPA DRÓG PUBLICZNYCH NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ	27
RYSUNEK 9 UDZIAŁ POJAZDÓW NA DROGACH KRAJOWYCH I WOJEWÓDZKICH W GMINIE DOBROMIERZ.....	29
RYSUNEK 10 UDZIAŁ SEKTORÓW W ZUŻYCIU ENERGII KOŃCOWEJ W 2015 ROKU	30
RYSUNEK 11 UDZIAŁ SEKTORÓW W ZUŻYCIU ENERGII KOŃCOWEJ W 2019 ROKU	30
RYSUNEK 12 UDZIAŁ SEKTORÓW W CAŁKOWITEJ EMISJI CO ₂ W ROKU 2015	31
RYSUNEK 13 UDZIAŁ SEKTORÓW W CAŁKOWITEJ EMISJI CO ₂ W ROKU 2019	31
RYSUNEK 14 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW ENERGII I PALIW W ENERGII KOŃCOWEJ W ROKU 2015.....	32
RYSUNEK 15 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW ENERGII I PALIW W ENERGII KOŃCOWEJ W ROKU 2019.....	32
RYSUNEK 16 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW ENERGII I PALIW W CAŁKOWITEJ EMISJI CO ₂ W ROKU 2015 .	33
RYSUNEK 17 UDZIAŁ POSZCZEGÓLNYCH NOŚNIKÓW ENERGII I PALIW W CAŁKOWITEJ EMISJI CO ₂ W ROKU 2019 .	33
RYSUNEK 18 ENERGIA WIATRU W kWh/(m ² /ROK) NA WYSOKOŚCI 10 I 30 M N.P.M.	34
RYSUNEK 19 ŚREDNIE ROCZNE SUMY USŁONECZNIENIA.....	35
RYSUNEK 20 MAPA ROZKŁADU GĘSTOŚCI ZIEMSKIEGO STRUMIENIA CIEPLNEGO NA OBSZARZE POLSKI	36
RYSUNEK 21 POZIOMY DŹWIĘKU W ŚRODOWISKU OKREŚLONE PRZEZ WSKAŹNIK L _{DWN} ORAZ OBSZARY NARAŻONE NA HAŁAS	42
RYSUNEK 22 ODBIORCY ENERGII ELEKTRYCZNEJ ORAZ ZUŻYCIU ENERGII ELEKTRYCZNEJ W LATACH 2019-2020 NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ	45
RYSUNEK 23 WODY POWIERZCHNIOWE NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ	48
RYSUNEK 24 SCHEMAT REGIONALIZACJI HYDROGEOLOGICZNEJ WEDŁUG ATLASU HYDROGEOLOGICZNEGO POLSKI POD REDAKCJĄ B. PACZYŃSKIEGO.....	50
RYSUNEK 25 LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH JCWPD NR 94	51
RYSUNEK 26 ROZKŁAD PRZESTRZENNY WARTOŚCI SPI NA TERENIE KRAJU W CZERWCU 2019 ROKU.....	54
RYSUNEK 27 ODCZYN GLEB UŻYTKOWANYCH ROLNICZO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2012-2015	62
RYSUNEK 28 POTRZEBY WAPNOWANIA GLEB UŻYTKOWANYCH ROLNICZO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2012-2015.....	62
RYSUNEK 29 ODCZYN GLEB UŻYTKOWANYCH ROLNICZO W GMINIE DOBROMIERZ W LATACH 2012-2015.....	63
RYSUNEK 30 ZAWARTOŚĆ FOSFORU W GLEBACH UŻYTKOWANYCH ROLNICZO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2012-2015.....	63
RYSUNEK 31 ZAWARTOŚĆ POTASU W GLEBACH UŻYTKOWANYCH ROLNICZO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2012-2015.....	64
RYSUNEK 32 ZAWARTOŚĆ MAGNEZU W GLEBACH UŻYTKOWANYCH ROLNICZO W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM W LATACH 2012-2015.....	65

RYSUNEK 33 OBSZARY CHRONIONE NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 71

SPIS TABEL

TABELA 1 ZESTAWIENIE DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH I PRZEDSTAWIENIE SPÓJNOŚCI Z CELAMI ZAPISANYMI W „PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY DOBROMIERZ NA LATA 2022-2025 Z PERSPEKTYWĄ DO 2029 ROKU” 10

TABELA 2 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA 20

TABELA 3 ŚREDNIOROCZNE STĘŻENIE DWUTLENKU SIARKI NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 22

TABELA 4 ŚREDNIOROCZNE STĘŻENIE DWUTLENKU AZOTU NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 23

TABELA 5 ŚREDNIOROCZNE STĘŻENIE OZONU NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 23

TABELA 6 ŚREDNIOROCZNE STĘŻENIE TLENKIEM WĘGLA NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 24

TABELA 7 ŚREDNIOROCZNE STĘŻENIE PYŁU PM10 NA STACJI W KOSTRZY W LATACH 2018 – 2020 25

TABELA 8 ŚREDNIO DOBOWY RUCH NA DROGACH KRAJOWYCH NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 28

TABELA 9 ŚREDNIO DOBOWY RUCH NA DRODZE WOJEWÓDZKIEJ NR 375 NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 28

TABELA 10 ZUŻYCIE ENERGII KOŃCOWEJ W POSZCZEGÓLNYCH SEKTORACH ODBIORCÓW NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 29

TABELA 11 POWIERZCHNIA UPRAW NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 37

TABELA 12 ZAPOTRZEBOWANIE NA SŁOMĘ DLA POSZCZEGÓLNYCH GATUNKÓW ZWIERZĄT HODOWANYCH 37

TABELA 13 WSKAŹNIK WIELKOŚCI PRODUKCJI BIOGAZU W PRZELICZENIU NA SZTUKI DUŻE [M³/SD/D] 38

TABELA 14 POGŁOWIE ZWIERZĄT GOSPODARSKICH NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ ORAZ PRODUKCJA BIOGAZU 38

TABELA 15 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE KLIMATU AKUSTYCZNEGO 40

TABELA 16 ZESTAWIENIE ODCINKÓW DRÓG POŁOŻONYCH W GRANIACH WRAZ Z KILOMETRAŻEM, DŁUGOŚCIĄ ORAZ POWIERZCHNIA OBSZARU OBJĘTEGO OPRACOWANIEM POH 41

TABELA 17 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH 44

TABELA 18 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI 47

TABELA 19 JEDNOLITE CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 48

TABELA 20 PUNKT MONITORINGU OPERACYJNEGO WÓD PODZIEMNYCH NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 52

TABELA 21 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ 56

TABELA 22 CHARAKTERYSTYKA SIECI WODOCIĄGOWEJ NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ W LATACH 2016-2020 57

TABELA 25 ZŁOŻA NATURALNE WYSTĘPUJĄCE NA TERENIE GMINY DOBROMIERZ 59

TABELA 24 PRZYNALĘŻNOŚĆ TERYTORIALNA GMINY DOBROMIERZ 69

TABELA 25 POWIERZCHNIOWE FORMY OCHRONY PRZYRODY NA TERENIE GMINY 70

TABELA 26 WSKAŹNIKI MONITOROWANIA REALIZACJI DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OCHRONY PRZED POWAŻNYMI AWARIAMI 75

TABELA 27 AKTYWNOŚĆ WYJAZDOWA OCHOTNICZYCH STRAŻY POŻARNYCH W 2020 ROKU 76

TABELA 28 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA 79

TABELA 29 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA 81

TABELA 30 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA 82

TABELA 31 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU OCHRONY PRZED HAŁASEM 84

TABELA 32 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM 85

TABELA 33 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY PRZED HAŁASEM 86

TABELA 34 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	87
TABELA 35 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH.....	88
TABELA 36 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH	88
TABELA 37 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI.....	89
TABELA 38 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI	90
TABELA 39 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA WODAMI.....	90
TABELA 40 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	91
TABELA 41 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ.....	92
TABELA 42 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODARKI WODNO-ŚCIEKOWEJ	93
TABELA 43 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI	93
TABELA 44 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ZASOBAMI GEOLOGICZNYMI.....	94
TABELA 45 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB	94
TABELA 46 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE OCHRONY GLEB.....	94
TABELA 47 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI	95
TABELA 48 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE GOSPODAROWANIA ODPADAMI.....	96
TABELA 49 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH W TYM TAKŻE LEŚNYCH	98
TABELA 50 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH W TYM TAKŻE LEŚNYCH	99
TABELA 51 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH W TYM TAKŻE LEŚNYCH.....	100
TABELA 52 CELE, KIERUNKI INTERWENCJI I ZADANIA Z ZAKRESU ZAGROŻEŃ POWAŻNYMI AWARIAMI	102
TABELA 53 HARMONOGRAM ZADAŃ WŁASNYCH W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ POWAŻNYMI AWARIAMI.....	103
TABELA 54 HARMONOGRAM ZADAŃ MONITOROWANYCH W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ POWAŻNYMI AWARIAMI	104
TABELA 55 DZIAŁANIA W RAMACH ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM	105

1. Wstęp

1.1. Cel i podstawa opracowania

Podstawą prawną dokumentu jest ustawa Prawo ochrony środowiska (tj. Dz. U. z 2020 roku, poz. 1219 z późn. zm.) która mówi, iż „w celu realizacji polityki ochrony środowiska organ wykonawczy sporządza program ochrony środowiska, uwzględniając cele zawarte w strategiach, programach i dokumentach programowych”.

Program Ochrony Środowiska musi być zbieżny z założeniami najważniejszych dokumentów strategicznych i programowych obejmujących terytorialnie obszar Gmin i będzie realizowany w latach 2022-2025, oraz w perspektywie do 2029 roku.

Podstawą formalną opracowania jest umowa między EKO – TEAM Sebastian Kulikowski, a Gminą Dobromierz na wykonanie dokumentacji pt.: **„Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku”**.

Zapisy ustawy z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska, oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2021 roku poz. 247, z późn. zm.), stanowią, iż „projekty polityk, strategii, planów lub programów w dziedzinie przemysłu, energetyki, transportu, telekomunikacji, gospodarki wodnej, gospodarki odpadami, leśnictwa, rolnictwa, rybołówstwa, turystyki i wykorzystywania terenu, opracowywanych lub przyjmowanych przez organy administracji, wyznaczających ramy dla późniejszej realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko [...] wymagają przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko”. Niemniej po uzgodnieniu braku potrzeby przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska istnieje możliwość odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny.

W realizacji Programu Ochrony Środowiska istotne jest uspołecznienie całego procesu tworzenia, a następnie jego realizacji i wdrażania.

W związku z tym, w trakcie procedur opracowania **„Programu...”** Gmina Dobromierz zapewni możliwość udziału społeczeństwa na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 3 października 2008 roku o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2021 roku poz. 247, z późn. zm.).

Na etapie zbierania danych i materiałów do opracowania wszystkie wydziały zajmujące się szeroko pojętą ochroną środowiska oraz inne jednostki zostały poproszone o sprecyzowanie planów i projektów, jakie będą realizowane na terenie Gminy do roku 2024 i do roku 2030, co stanowi formę włączenia w prace nad przygotowaniem niniejszego dokumentu.

Jednocześnie już na etapie opracowania projektu **„Programu...”** zostały wyznaczone osoby w Urzędzie Gminy w Dobromierzu do koordynacji i stałej współpracy z Wykonawcą **„Programu...”**.

Po pozytywnym zaopiniowaniu niniejszego dokumentu przez Zarząd Powiatu Świdnickiego **„Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku”** zostanie przyjęty uchwałą Rady Gminy Dobromierz do realizacji.

Z wykonania **„Programu...”** Wójt Gminy Dobromierz powinien, co dwa lata sporządzać raporty i przedstawiać je Radzie Miejskiej, oraz przekazać do wiadomości do organu wykonawczego Powiatu Świdnickiego.

Realizacja postanowień **„Programu...”** powinna doprowadzić do poprawy stanu środowiska naturalnego oraz zapewnić skuteczne mechanizmy chroniące środowisko przed degradacją, a także stworzyć warunki dla wdrażania wymagań prawa.

1.2. Metodologia opracowania i zawartość dokumentu

„Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku” został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (t.j.: Dz. U. z 2020 roku poz. 1219 z późn. zm.) jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Gminie, czyli stworzenia warunków do działań związanych z ochroną środowiska i zrównoważonym rozwojem.

Jednocześnie niniejszy dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska opracowanymi przez Ministerstwo Środowiska we wrześniu 2015 roku, oraz zaktualizowanymi w 2017 i 2020 roku w oparciu o nowe dokumenty strategiczne.

Przytoczone wytyczne wymagają podziału harmonogramów realizacji zadań na zadania własne samorządu gminnego, oraz zadania monitorowane. Zadania monitorowane to zadania realizowane przez jednostki realizujące zadania środowiskowe na terenie Gminy, ale bez jej zaangażowania finansowego.

Etapy opracowania niniejszego dokumentu to:

- zebranie szczegółowych danych z Urzędu Gminy Dobromierz, Starostwa Powiatowego w Świdnicy, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego we Wrocławiu, oraz jednostek realizujących zadania środowiskowe na terenie Gminy w tym między innymi: Zarządów Dróg, Nadleśnictwa, PGW Wody Polskie, WIOŚ, RDOŚ, ODR i ARiMR, a także większych podmiotów gospodarczych.
- ocena realizacji dotychczasowego **Programu ochrony środowiska**.
- ocena aktualnego stanu wszystkich komponentów środowiskowych na obszarze Gminy. Jako punkt odniesienia dla niniejszego dokumentu przyjęto stan środowiska, oraz stan infrastruktury ochrony środowiska na dzień 31.12.2020 roku, a tam, gdzie nie było możliwości uzyskania danych (nie zamknięty rok statystyczny, np. BDO) wykorzystano stan na dzień 31.12.2019 roku ,
- analizy dotychczasowych dokumentów i opracowań planistycznych,
- wyznaczenie celów i sformułowanie kierunków działań pozwalających na realizację celów dokumentów wyższych szczebli. Cele i kierunki działań wyspecyfikowano zgodnie z aktualnymi dokumentami wyższych szczebli danymi przekazanymi przez Urząd Gminy Dobromierz oraz instytucje, od których pozyskano niezbędne dane i informacje. Istotą celów jest ich spójność z powiatowym POŚ,
- określenie realizacji **Programu** w zakresie rozwiązań prawno-instytucjonalnych, a także możliwości ich finansowania.
- określenie zasad monitoringu, który pozwoli na badanie postępów w realizacji **Programu** co 2 lata, w trakcie opracowywania Raportów z realizacji POŚ.

Nawiązując do struktury określonej w „Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska” Ministerstwa Środowiska (z dnia 2 września 2015 roku) niniejszy dokument zawiera takie elementy jak:

- Wstęp,
- Informacje o metodologii opracowania,
- Informacje o spójności **Programu**, z dokumentami wyższego szczebla,
- Charakterystykę Gminy Dobromierz,
- Ocena stanu środowiska w zakresie:
 - Ochrony klimatu i jakości powietrza,
 - Zagrożeń hałasem,
 - Pól elektromagnetycznych,
 - Gospodarowania wodami,
 - Gospodarki wodno – ściekowej,
 - Zasobów geologicznych,
 - Ochrony gleb,
 - Gospodarki odpadami i zapobiegania powstawaniu odpadów,
 - Zasobów przyrodniczych w tym leśnych,
 - Zagrożeń poważnymi awariami.
- Zagadnienia horyzontalne,
- Cele programu ochrony środowiska, oraz kierunki działań i interwencji proekologicznych,
- Harmonogram realizacji zadań własnych Gminy Dobromierz i monitorowanych, wraz z ich finansowaniem,
- System realizacji programu ochrony środowiska,
- Streszczenie w języku niespecjalistycznym.

Struktura każdego z rozdziałów dotyczących poszczególnych obszarów interwencji obejmuje:

- ocenę stanu aktualnego,
- efekty realizacji dotychczasowego POŚ,
- analizę SWOT.

Wszystkie obszary interwencji uwzględniają zagadnienia horyzontalne (przekrojowe dla wszystkich dziedzin) takie jak adaptację do zmian klimatu, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, działania edukacyjne, oraz monitoring.

Podczas tworzenia niniejszego „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych.

Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju zaczerpnięte z dokumentów wyższych szczebli przyjmując perspektywę czasową zgodną z dokumentami wyższych szczebli lub porównywalną.

W związku z tym, w niniejszym dokumencie przyjęto perspektywę czasową realizacji zadań na lata 2022-2025, oraz horyzont długoterminowy do 2029 roku.

Po opracowaniu projektu dokumentacji przeprowadzone zostały konsultacje z Urzędem Gminy w Dobromierzu w celu dopracowania ostatecznego kształtu. Kolejnym etapem jest uchwała Rady Gminy Dobromierz przyjmująca „Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku” do realizacji.

2. Uwarunkowania prawne, spójność z dokumentami strategicznymi i programowymi

Podstawowymi aktami prawnymi, które miały wpływ na treść „Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku” były następujące ustawy:

- Ustawa Prawo ochrony środowiska,
- Ustawa o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko,
- Ustawa o ochronie przyrody,
- Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- Ustawa o lasach,
- Ustawa Prawo wodne,
- Ustawa Prawo geologiczne i górnicze,
- Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków,
- Ustawa o odpadach,
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawa o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie,
- Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach.

Istotnym elementem prognozowania strategicznego jest zapewnienie spójności celów rozwoju wyznaczonych w dokumentach programowych i strategicznych opracowanych na poziomie powiatowym, wojewódzkim, krajowym i UE.

Poniżej przedstawiono powiązanie „Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku” z dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego.

Podczas tworzenia „Programu...” brano pod uwagę założenia, cele, kierunki działań i interwencji zapisane w aktualnie obowiązujących dokumentach nadrzędnych. Program ochrony środowiska w swoich założeniach uwzględnia najbardziej istotne kierunki rozwoju. Cele, obszary problemowe oraz kierunki rozwoju analizowanych dokumentów prezentuje poniższa tabela.

Tabela 1 Zestawienie dokumentów strategicznych i przedstawienie spójności z celami zapisanymi w „Programie ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku”

Nazwa dokumentu	Cele wskazane w dokumencie strategicznym	Kierunki interwencji dokumentu strategicznego wpisujące się w cele „Programu ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku”
NADRZĘDNE DOKUMENTY STRATEGICZNE		
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030 Trzecia Fala Nowoczesności	Cel 7 - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska, Cel 8 - Wzmocnienie mechanizmów	7.1: Modernizacja infrastruktury i bezpieczeństwo energetyczne, 7.2: Modernizacja sieci elektroenergetycznych i ciepłowniczych, 7.4: Realizacja programu inteligentnych sieci w energetyce, 7.7: Stworzenie zachęt przyspieszających rozwój zielonej gospodarki, 7.8: Zwiększenie poziomu ochrony środowiska,

	terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych, Cel 9 - Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego.	8.1: Rewitalizacja obszarów problemowych, 9.1: Sprawna modernizacja, rozbudowa i budowa zintegrowanego systemu transportowego.
Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 roku)	Cel szczegółowy I – Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną. Cel szczegółowy II – Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.	<ul style="list-style-type: none"> • Stymulowanie popytu na innowacje przez sektor publiczny, • Wsparcie dla podwyższania atrakcyjności inwestycyjnej Dolnego Śląska oraz promocji zmian strukturalnych, • Aktywne gospodarstwo i przyjazne mieszkańcom samorządy, • Rozwój obszarów wiejskich.
Polityka ekologiczna państwa 2030 – strategia rozwoju w obszarze środowiska i gospodarki wodnej	<p>Cel szczegółowy: Środowisko i zdrowie. Poprawa jakości środowiska i bezpieczeństwa ekologicznego (I).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i gospodarka. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska (II).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i klimat. Łagodzenie zmian klimatu i adaptacja do nich oraz zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i edukacja. Rozwijanie kompetencji (wiedzy, umiejętności i postaw) ekologicznych społeczeństwa (IV).</p> <p>Cel szczegółowy: Środowisko i administracja. Poprawa efektywności funkcjonowania instrumentów ochrony środowiska (V).</p>	<p>Zrównoważone gospodarowanie wodami, w tym zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki, oraz osiągnięcie dobrego stanu wód (I.1).</p> <p>Likwidacja źródeł emisji zanieczyszczeń do powietrza lub istotne zmniejszenie ich oddziaływania (I.2).</p> <p>Ochrona powierzchni ziemi, w tym gleb (I.3).</p> <p>Przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska, oraz zapewnienie bezpieczeństwa biologicznego, jądrowego i ochrony radiologicznej (I.4).</p> <p>Zarządzanie zasobami dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, w tym ochrona i poprawa stanu różnorodności biologicznej i krajobrazu (II.1).</p> <p>Wspieranie wielofunkcyjnej i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej (II.2).</p> <p>Gospodarka odpadami w kierunku gospodarki o obiegu zamkniętym (II.3).</p> <p>Zarządzanie zasobami geologicznymi poprzez opracowanie i wdrożenie polityki surowcowej państwa (II.4).</p> <p>Wspieranie wdrażania eko-innowacji, oraz upowszechnianie najlepszych dostępnych technik BAT (II.5).</p> <p>Przeciwdziałanie zmianom klimatu (III.1).</p> <p>Adaptacja do zmian klimatu i zarządzanie ryzykiem klęsk żywiołowych (III.2).</p> <p>Edukacja ekologiczna, w tym kształtowanie wzorców zrównoważonej konsumpcji (IV.1).</p> <p>Usprawnienie systemu kontroli i zarządzania ochroną środowiska, oraz doskonalenie systemu finansowania (V.1).</p>
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Transportu do 2030 roku		<p>Kierunek interwencji 3: Zmiany w indywidualnej i zbiorowej mobilności,</p> <p>Kierunek interwencji 5: Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko.</p>
Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030	Cel szczegółowy II. Poprawa jakości życia, infrastruktury i stanu środowiska.	<p>Kierunek interwencji: II.4. Zrównoważone gospodarowanie i ochrona zasobów środowiska,</p> <p>Kierunek interwencji: II.5. Adaptacja do zmian klimatu i przeciwdziałanie tym zmianom.</p>
Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022	<p>Cel 3. Rozwój odporności na zagrożenia bezpieczeństwa narodowego</p> <p>Cel 4. Zwiększenie integracji polityk publicznych z polityką bezpieczeństwa</p>	<p>Priorytet 3.1. Zwiększanie odporności infrastruktury krytycznej,</p> <p>Kierunek interwencji 3.1.3. Zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania energetyki jądrowej w Polsce,</p> <p>Priorytet 4.1. Integracja rozwoju społeczno-gospodarczego i bezpieczeństwa narodowego,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.1. Wzmocnienie relacji między rozwojem regionalnym kraju a polityką obronną,</p>

		<p>Kierunek interwencji 4.1.2. Koordynacja działań i procedur planowania przestrzennego uwzględniających wymagania obronności i bezpieczeństwa państwa,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.3. Wspieranie rozwoju infrastruktury przez sektor bezpieczeństwa,</p> <p>Kierunek interwencji 4.1.4. Wspieranie ochrony środowiska przez sektor bezpieczeństwa.</p>
Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030	<p>Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym,</p> <p>Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych</p>	<p>Kierunek interwencji 1.3. Przyspieszenie transformacji profilu gospodarczego Dolnego Śląska,</p> <p>Kierunek interwencji 1.4. Przeciwdziałanie kryzysom na obszarach zdegradowanych,</p> <p>Kierunek interwencji 1.5. Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,</p> <p>Kierunek interwencji 2.3. Innowacyjny rozwój regionu i doskonalenie podejścia opartego na Regionalnych Inteligentnych Specjalizacjach.</p>
DOKUMENTY SEKTOROWE		
Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych	<p>Celem Programu jest ograniczenie zrzutów niedostatecznie oczyszczanych ścieków, a co za tym idzie – ochrona środowiska wodnego przed ich niekorzystnymi skutkami</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Budowa sieci kanalizacyjnej,2. Inwestycje związane z oczyszczalniami ścieków,3. Dostosowanie oczyszczalni do art. 5.2.
Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2022	<p>Cel 1 - Zmniejszenie ilości powstających odpadów, zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat należytego gospodarowania odpadami komunalnymi,</p> <p>Cel 2 - osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia ogólnej masy odpadów komunalnych w wysokości 50% do 2025 roku,</p> <p>Cel 3 - zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie).</p>	<ol style="list-style-type: none">1. Zmniejszenie ilości powstających odpadów;2. Zwiększanie świadomości społeczeństwa na temat właściwego gospodarowania odpadami komunalnymi, w tym odpadami żywności i innymi odpadami ulegającymi biodegradacji;3. Doprowadzenie do funkcjonowania systemów zagospodarowania odpadów zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami. W celu obliczenia poszczególnych wartości procentowych wskazanych poniżej, należy ująć wszystkie odpady komunalne odebrane i zebrane (również odpady BiR¹ pochodzące z gospodarstw domowych);4. Zmniejszenie udziału zmieszanych odpadów komunalnych w całym strumieniu zbieranych odpadów (zwiększenie udziału odpadów zbieranych selektywnie);5. Zmniejszenie ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska odpadów, aby nie było składowanych w 2020 roku więcej niż 35% masy tych odpadów, w stosunku do masy odpadów wytworzonych w 1995 roku;6. Zaprzestanie składowania odpadów ulegających biodegradacji selektywnie zebranych;7. Zaprzestanie składowania zmieszanych odpadów komunalnych bez przetworzenia;8. Zmniejszenie liczby miejsc nielegalnego składowania odpadów komunalnych;9. Utworzenie systemu monitorowania gospodarki odpadami komunalnymi;10. Monitorowanie i kontrola postępowania z frakcją odpadów komunalnych wysortowywaną ze strumienia zmieszanych odpadów komunalnych i nieprzeznaczoną do składowania (frakcja 19 12 12);11. Zbilansowanie funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi w świetle obowiązującego zakazu składowania określonych frakcji odpadów komunalnych i pochodzących z przetwarzania odpadów komunalnych, w tym odpadów o zawartości ogólnego węgla organicznego powyżej 5% s.m.

¹ odpady remontowo budowlane

		i o ciepłe spalania powyżej 6 MJ/kg suchej masy, od 1 stycznia 2016 roku
<p>Strategiczny Plan Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA2020)</p>	<p>Cel 1. - Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska,</p> <p>Cel 2. - Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich,</p> <p>Cel 3. - Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu,</p> <p>Cel 4. - Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu,</p> <p>Cel 5. - Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu,</p> <p>Cel 6. - Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu.</p>	<p>Kierunek działań 1.1- dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 2.1 - stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami,</p> <p>Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu,</p> <p>Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyka związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu,</p> <p>Kierunek działań 6.2 - ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych.</p>
DOKUMENTY O CHARAKTERZE PROGRAMOWYM		
<p>Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego</p>	<p>Cel operacyjny 1.4: Wspieranie rozwoju i rewitalizacja zdegradowanych obszarów miejskich i wiejskich,</p> <p>Cel operacyjny 2.1 Poprawa stanu i dostępności regionalnej infrastruktury technicznej,</p> <p>Cel operacyjny 4.1 Poprawa stanu środowiska,</p> <p>Cel operacyjny 4.2 Racjonalne wykorzystanie walorów i zasobów środowiska,</p> <p>Cel operacyjny 4.3 Ochrona przed klęskami żywiołowymi,</p> <p>Cel operacyjny 4.4 Wspieranie produkcji energii ze źródeł odnawialnych oraz wspieranie bezpieczeństwa energetycznego,</p> <p>Cel operacyjny 4.6 Rozwój gospodarki cyrkularnej,</p> <p>Cel operacyjny 5.1 Rozwój regionalnej sieci transportowej.</p>	<p>1.4.4 Programowanie i realizacja prac urzędniowo- rolnych, działania na rzecz scalania gruntów rolnych oraz melioracji.</p> <p>2.1.1 Wspieranie działań zwiększających dostępność do źródeł wody, oraz infrastruktury odprowadzania i oczyszczania ścieków.</p> <p>2.1.2 Wspieranie i rozwój systemów energetycznych, oraz eliminowanie zagrożeń powodowanych przez ekstremalne zjawiska atmosferyczne.</p> <p>2.1.3 Wspieranie działań w zakresie efektywnej gospodarki odpadami.</p> <p>4.1.1 Działania w zakresie zwalczania źródeł niskiej emisji, szczególnie w uzdrowiskach.</p> <p>4.1.2 Wspieranie edukacji ekologicznej w oparciu o zasoby lokalne.</p> <p>4.1.3 Rekultywacja i zagospodarowanie terenów poprzemysłowych i wydobywczych.</p> <p>4.2.1 Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i leśnych.</p> <p>4.2.2 Wspieranie racjonalnej gospodarki zasobami wód termalnych i leczniczych w regionie.</p> <p>4.2.3 Prowadzenie działań na rzecz rozwoju systemu obszarów cennych przyrodniczo i efektywnej ochrony wartości krajobrazu.</p> <p>4.2.5 Wspieranie działań na rzecz racjonalnej gospodarki zasobami wód powierzchniowych i podziemnych, w tym zapewnienia odpowiedniej jakości wód.</p> <p>4.2.6 Prowadzenie działań na rzecz racjonalnego wykorzystania i ochrony złóż kopalin.</p> <p>4.3.1 Wspieranie rozwoju systemu małej retencji wodnej w regionie (poprawa stanu technicznego i skuteczności zbiorników małej retencji).</p> <p>4.3.2 Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych i awarii przemysłowych.</p> <p>4.3.3 Właściwe zagospodarowanie przestrzenne terenów zagrożonych zjawiskami przyrodniczymi, w tym powodzią i suszami, oraz właściwe zarządzanie ryzykiem powodziowym.</p> <p>4.4.1 Wykorzystanie potencjału energetyki konwencjonalnej, wsparcie energetyki sieciowej, rozproszonej, kogeneracji i klastrów energii.</p> <p>4.4.3 Podejmowanie działań na rzecz oszczędności zużycia energii oraz poprawy efektywności jej wykorzystania.</p>

		<p>4.6.1 Wsparcie przedsięwzięć na rzecz zmniejszenia zużycia surowców oraz ograniczenia wytwarzania odpadów w procesach produkcyjnych.</p> <p>5.1.1 Modernizacja i rozbudowa systemu dróg na terenie województwa.</p> <p>5.1.2 Modernizacja i rozbudowa linii kolejowych na terenie województwa.</p> <p>5.1.3 Budowa systemu transportu publicznego zapewniającego cykliczne połączenia ze stolicą województwa, z atrakcyjnym czasem przejazdu, wszystkich miast powiatowych oraz połączenia miast zagrożonych marginalizacją z ośrodkami wzrostu oraz zapewnienie skomunikowania sąsiadujących ze sobą powiatów oraz rozwój i budowa systemów kolei aglomeracyjnej w obrębie miast o znaczeniu regionalnym i subregionalnym, będących generatorami ruchu aglomeracyjnego oraz rozwój szybkich połączeń między tymi ośrodkami.</p> <p>5.1.5 Rozwój zintegrowanych lokalnych i subregionalnych systemów transportu publicznego.</p> <p>5.1.6 Zakup nowoczesnego taboru na potrzeby regionalnego systemu transportu publicznego.</p> <p>5.1.10 Rozwój sieci dróg rowerowych.</p>
<p>Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego na lata 2014-2017 z perspektywą do 2021 r</p>	<p>Obszar strategiczny I: Zadania o charakterze systemowym</p> <p>Obszar strategiczny II: Poprawa jakości środowiska</p> <p>Obszar strategiczny III: Racjonalne korzystanie z zasobów naturalnych</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. System transportowy 2. Przemysł i energetyka zawodowa 3. Budownictwo i gospodarka komunalna 4. Aktywizacja rynku do działań na rzecz ochrony środowiska 5. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego 6. Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii 7. Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi 8. Efektywne wykorzystanie energii
<p>Strategia rozwoju Aglomeracji Wałbrzyskiej z perspektywą do 2030</p>	<p>Cel strategiczny 1 - trwały i odpowiedzialny rozwój gospodarczy</p> <p>Cel strategiczny 2 - rewitalizacja</p>	<p>Priorytet 1.2. Atrakcyjna i konkurencyjna oferta turystyczna</p> <p>Działanie 1.2.1 Poprawa atrakcyjności i stanu technicznego zabytków</p> <p>Działanie 1.2.2. Rozwój obiektów i urządzeń infrastruktury turystycznej</p> <p>Działanie 1.2.3 Poprawa atrakcyjności wydarzeń kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych</p> <p>Działanie 1.2.4 Tworzenie kompleksowych produktów turystycznych</p> <p>Priorytet 2.1. Atrakcyjne i bezpieczne środowisko zamieszkania</p> <p>Działanie 1.1.1 Współpraca sektora biznesu z sektorem nauki</p> <p>Działanie 2.1.1. Rozwój budownictwa mieszkaniowego i poprawa stanu technicznego zasobów mieszkaniowych</p> <p>Działanie 2.1.2. Poprawa estetyki przestrzeni publicznej i prywatnej</p> <p>Działanie 2.1.3. Poprawa dostępności i stanu technicznego urządzeń infrastruktury wodno-kanalizacyjnej</p> <p>Działanie 2.1.4. Wsparcie dla rozwoju niskoemisyjnych i odnawialnych źródeł energii</p> <p>Działanie 2.1.5. Poprawa bezpieczeństwa środowiska zamieszkania</p> <p>Priorytet 2.2. Sprawna i efektywna infrastruktura</p> <p>Działanie 2.2.1. Budowa dróg i poprawa ich parametrów technicznych</p> <p>Działanie 2.2.2. Zapewnienie szybkiego bezpośredniego połączenia Aglomeracji Wałbrzyskiej z jej otoczeniem</p> <p>Działanie 2.2.3. Uzyskanie spójności terytorialnej w zakresie komunikacji publicznej</p> <p>Działanie 2.2.4. Zwiększenie dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych</p>
<p>Strategia rozwoju Powiatu Świdnickiego do 2030 roku</p>	<p>Cel 1. Modernizacja infrastruktury technicznej i komunikacyjnej połączona z poszanowaniem środowiska naturalnego zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.1 Modernizacja i rozbudowa infrastruktury drogowej i towarzyszącej, 1.2 Rozwój infrastruktury ochrony środowiska, 1.3 Ochrona zasobów dziedzictwa naturalnego, oraz kulturowego, 2.3 Wielokierunkowy rozwój turystyki, 2.4 Wsparcie dla restrukturyzacji i rozwoju rolnictwa, 3.4 Wzmocnienie bezpieczeństwa mieszkańców.

	<p>Cel 2. Poprawa atrakcyjności powiatu świdnickiego poprzez jego wielokierunkowy i trwały rozwój gospodarczy</p> <p>Cel 3. Podniesienie poziomu i jakości życia mieszkańców</p>	
<p>Strategia Rozwoju Gminy Dobromierz 2021-2027</p>	<p>CEL 1. ESTETYCZNA, FUNKCJONALNA I DOSTĘPNA PRZESTRZEŃ ZE ZMODERNIZOWANĄ I NIEZAWODNĄ INFRASTRUKTURĄ</p> <p>CEL 2. CZYSTE, ZADBANE I BEZPIECZNE ŚRODOWISKO NATURALNE</p>	<p>1.1. Rozwój infrastruktury komunikacyjnej i technicznej.</p> <p>1.1.1. Rozbudowa i kompleksowa modernizacja dróg, w tym dróg transportu rolnego.</p> <p>1.1.2. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury około drogowej oraz likwidacja braków w jej wyposażeniu (chodniki, oświetlenie uliczne, zatoki przystankowe).</p> <p>1.1.3. Budowa dróg rowerowych.</p> <p>1.1.4. Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym (oznakowanie dróg i skrzyżowań, znaki ograniczające prędkość, progi zwalniające, fotoradary, monitoring skrzyżowań, regularne koszenie poboczy i rowów przydrożnych).</p> <p>1.1.5. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunalnej (sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, oczyszczalni ścieków, zapewnienie zasilania awaryjnego).</p> <p>1.1.6. Wspieranie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków i szczelnych zbiorników bezodpływowych.</p> <p>1.1.7. Rozwój infrastruktury gazowej i energetycznej.</p> <p>1.2. Zapewnienie zewnętrznej i wewnętrznej dostępności komunikacyjnej gminy.</p> <p>1.2.1. Organizacja sprawnego systemu transportu zbiorowego zapewniającego dostępność do miejscowości na terenie gminy oraz sąsiadujących ośrodków miejskich (Bolków, Jawor, Jelenia Góra, Legnica, Strzegom, Świdnica, Świebodzice).</p> <p>1.2.2. Integracja systemu transportu zbiorowego z lokalnymi i regionalnymi systemami transportowymi.</p> <p>1.2.3. Współpraca z lokalnymi przewoźnikami celem dostosowania ofert transportu zbiorowego do potrzeb mieszkańców (trasy przejazdu, częstotliwość kursów).</p> <p>1.3. Rozwój infrastruktury i dostępności technologii informacyjno-komunikacyjnych.</p> <p>1.3.1. Poprawa dostępności do szerokopasmowego Internetu i sieci GSM.</p> <p>1.3.2. Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu.</p> <p>1.3.3. Zwiększanie dostępności do e-administracji, e-usług i e-komunikacji.</p> <p>1.3.4. Popularyzacja i zwiększenie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w usługach publicznych, gospodarstwach domowych i sektorze przedsiębiorstw.</p> <p>1.4. Estetyzacja i funkcjonalne zagospodarowanie przestrzeni publicznych.</p> <p>1.4.1. Poprawa estetyki gminy i zapewnienie należytej czystości przestrzeni publicznej oraz rozwój i pielęgnacja zieleni w centrach miejscowości.</p> <p>1.4.2. Podnoszenie jakości przestrzeni publicznych jako atrakcyjnych, wyposażonych w różnorodne udogodnienia i przyjaznych wszystkim grupom mieszkańców, w tym urządzenie przestrzeni na potrzeby ogólnodostępnych miejsc do rozwoju rekreacji i wypoczynku.</p> <p>1.4.3. Poprawa stanu technicznego oraz zmniejszenie energochłonności obiektów użyteczności publicznej, budynków komunalnych i innych.</p> <p>1.4.4. Niwelowanie barier architektonicznych dla osób starszych, z niepełnosprawnościami oraz rodziców z dziećmi, w tym w szczególności na styku przestrzeni publicznych, atrakcji turystycznych i obiektów usługowych.</p> <p>1.5. Zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy.</p> <p>1.5.1. Przygotowanie planistyczne i infrastrukturalne terenów pod budownictwo mieszkaniowe, usługowe, przemysłowe i produkcyjne.</p>

		<p>1.5.2. Wspieranie rozwoju mieszkalnictwa, w tym budownictwa czynszowego na terenie gminy.</p> <p>2.1. Ochrona walorów i zasobów środowiska naturalnego.</p> <p>2.1.1. Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiskowych.</p> <p>2.1.2. Ochrona wód powierzchniowych i podziemnych.</p> <p>2.1.3. Rekultywacja terenów zdegradowanych.</p> <p>2.1.4. Zapobieganie i minimalizacja uciążliwości związanych z emisją pyłu i hałasem komunikacyjnym, przemysłowym i produkcyjnym (ustalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, stosowanie zabezpieczeń akustycznych, wprowadzanie zieleni izolacyjnej).</p> <p>2.1.5. Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i upowszechnianie proekologicznego stylu życia.</p> <p>2.1.6. Edukacja mieszkańców w zakresie obowiązków właścicieli wobec zwierząt.</p> <p>2.2. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza i wdrażanie gospodarki niskoemisyjnej.</p> <p>2.2.1. Poprawa efektywności energetycznej budynków, w tym termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i mieszkalnych.</p> <p>2.2.2. Modernizacja systemów grzewczych z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i mieszkalnych.</p> <p>2.2.3. Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne.</p> <p>2.2.4. Wspieranie i promocja działań zmierzających do zwiększenia wykorzystania odnawialnych źródeł energii.</p> <p>2.2.5. Uwzględnianie w zamówieniach publicznych problemów ochrony środowiska poprzez odpowiednie przygotowanie Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia.</p> <p>2.2.6. Promocja rozwoju transportu rowerowego.</p> <p>2.2.7. Edukacja ekologiczna mieszkańców.</p> <p>2.3. Rozwój systemu gospodarki odpadami.</p> <p>2.3.1. Organizacja efektywnego systemu zbiórki odpadów.</p> <p>2.3.2. Doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów, w tym edukacja mieszkańców w zakresie segregacji.</p> <p>2.3.3. Likwidacja i rekultywacja dzikich wysypisk śmieci.</p> <p>2.3.4. Wsparcie procesów utylizacyjnych, w tym odpadów azbestowych.</p> <p>2.4. Adaptacja do zmian klimatu i ograniczanie zagrożeń środowiska.</p> <p>2.4.1. Uregulowanie koryta rzek i cieków wodnych na terenie gminy, w tym regularna pielęgnacja ich brzegów.</p> <p>2.4.2. Bieżąca konserwacja i utrzymywanie drożności urządzeń melioracji podstawowych i szczegółowych.</p> <p>2.4.3. Wspieranie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej.</p> <p>2.4.4. Budowa zbiorników małej retencji oraz rozwój systemów zagospodarowania wód opadowych i zielono-niebieskiej infrastruktury.</p> <p>2.4.5. Realizacja działań służących minimalizacji zagrożeń wynikających z ekstremalnych zjawisk atmosferycznych.</p> <p>2.4.6. Przeciwdziałanie skutkom suszy.</p> <p>2.4.7. Doskonalenie systemu zarządzania kryzysowego w gminie.</p>
<p>Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Dobromierz</p>	<p>Cel szczegółowy 1 Wdrożenie wizji Gminy zarządzanej w sposób zrównoważony i ekologiczny</p> <p>Cel szczegółowy 2 Ograniczenie emisji zanieczyszczeń z instalacji wykorzystywanych na terenie Gminy, a także emisji pochodzącej z transportu mającej na celu spełnienie norm w zakresie jakości powietrza</p> <p>Cel szczegółowy 3 Zwiększenie wykorzystania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych</p> <p>Cel szczegółowy 4 Zwiększenie efektywności wykorzystania/wytwarzania energii oraz wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii</p> <p>Cel szczegółowy 5 Rozwój systemów zaopatrzenia w energię zmniejszającą występowanie niskiej emisji zanieczyszczeń (w tym emisji pyłów)</p> <p>Cel szczegółowy 6 Poprawa ładu przestrzennego, rozwój zrównoważonej przestrzeni publicznej, a także rewitalizacja obszarów zdegradowanych</p>	

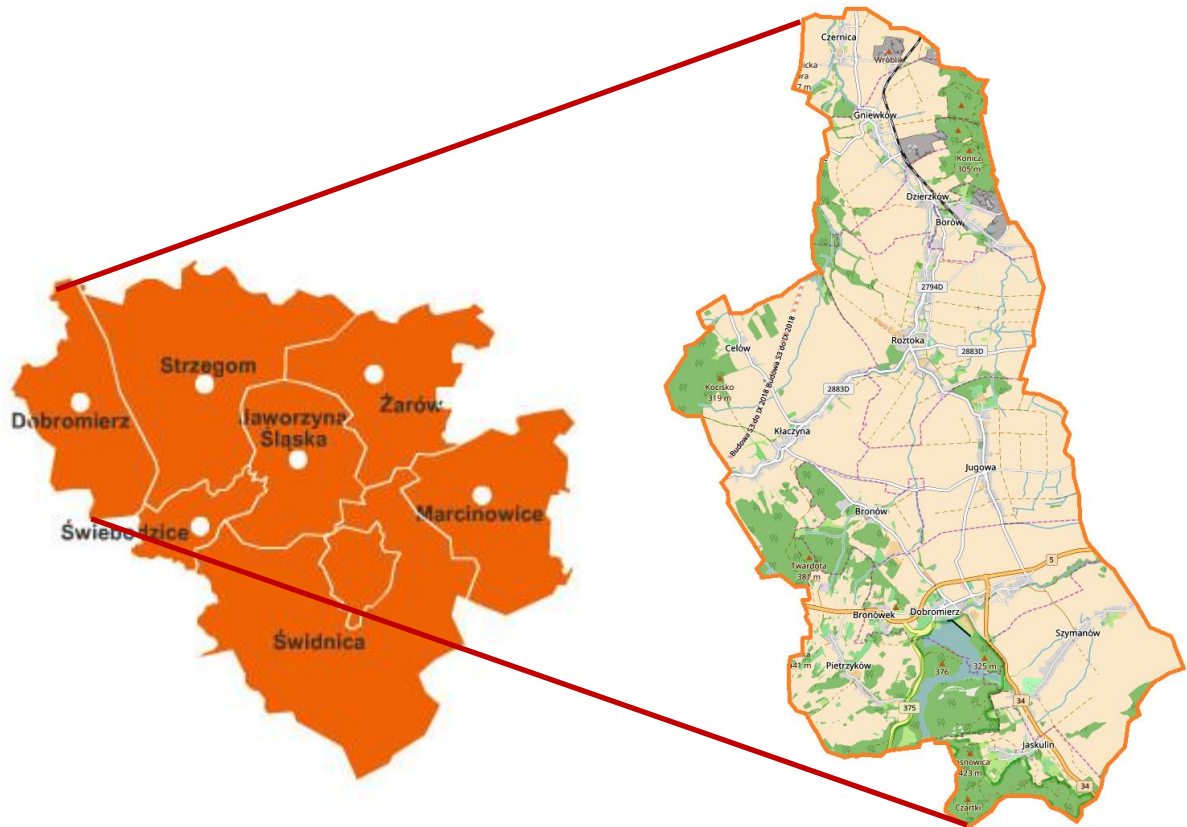
	<p>Cel szczegółowy 7 Realizacja idei wzorcowej roli sektora publicznego w zakresie oszczędnego gospodarowania energią</p> <p>Cel szczegółowy 8 Zwiększenie świadomości wśród mieszkańców dotyczącej ich wpływu na lokalną gospodarkę ekoenergetyczną oraz jakość powietrza</p> <p>Cel szczegółowy 9 Promocja i realizacja wizji zrównoważonego transportu - z uwzględnieniem transportu publicznego, indywidualnego jak również rowerowego</p> <p>Cel szczegółowy 10 Promocja budownictwa energooszczędnego</p> <p>Cel szczegółowy 11 Promocja wykorzystywania efektywnych energetycznie rozwiązań w oświetleniu</p>
--	--

Źródło: „Wytyczne do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska”, Ministerstwa Środowiska, wrzesień 2015, oraz opracowanie własne na podstawie aktualnych dokumentów wyższych szczebli

Cele i kierunki działań przedstawione w powyższej tabeli zawierają się w celach i kierunkach działań zapisanych w niniejszym „Programie ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku”.

3. Ogólna charakterystyka Gminy Dobromierz

Gmina Dobromierz zlokalizowana jest w południowej części województwa dolnośląskiego, na terenie powiatu świdnickiego, około 70 km od stolicy regionu – Wrocławia, w pobliżu głównych miast: Strzegom 10 km, Wałbrzych 18 km, Jawor 20 km, Świdnica 22 km, Legnica 36 km i Jelenia Góra 44 km. Najbliższe przejście graniczne z Republiką Czeską w Lubawce znajduje się w odległości około 42 km.

Rysunek 1 Położenie gminy Dobromierz

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.wikipedia.org

Zewnętrzne powiązania gminy zapewniają drogi krajowe nr 5 relacji: Lubawka – Wrocław i nr 34 relacji: Świebodzice – Dobromierz oraz wojewódzka nr 375 relacji: Dobromierz – Wałbrzych. Ponadto, około 8 km od Dobromierza, w Sadach Dolnych znajduje się węzeł drogi ekspresowej S3 Świnoujście – Lubawka, stanowiącej fragment międzynarodowej trasy E65, leżącej w transeuropejskim korytarzu transportowym. W odległości około 32 km od Dobromierza zlokalizowany jest również zjazd na autostradę A4 – Kostomłoty. Podstawowy układ komunikacyjny gminy uzupełnia gęsta sieć dróg powiatowych i gminnych, o charakterze lokalnym. Przez obszar

Gminy Dobromierz prowadzi około 36 km dróg gminnych, z których 93,4% posiada nawierzchnię ulepszoną bitumiczną.

Układ komunikacji kolejowej ogranicza się do linii o znaczeniu lokalnym, czyli drugorzędnej linii relacji Strzegom – Jelenia Góra z odgałęzieniem relacji Roztoka – Jawor, które są obecnie nieczynne. Linie te są rozbudowane o bocznicę kolejową w Roztoce, w Borowie i w Gniewkowie. W miejscowości Roztoka oraz Borów usytuowane są stacje kolejowe. Obecnie czynna jest linia Borów – Jawor do celów towarowych (wywóz kruszyw z granitu). Na terenie gminy zlokalizowanych jest 30 przystanków komunikacji publicznej, w tym 26 wyposażonych w wiaty. Połączenia realizowane są przez prywatnych przewoźników. Na potrzeby dowozu uczniów do szkół regularne kursy wykonuje przewoźnik zewnętrzny.

Centralna i północno-zachodnia część gminy jest równinna i ma typowo rolniczy charakter, natomiast południowa, zachodnia i północno-wschodnia stanowią teren pagórkowaty, urozmaicony wzniesieniami, porośnięty częściowo lasami. Krajobraz Gminy Dobromierz zdominowany jest przez pola uprawne, a lasy i grunty zadrzewione i zakrzewione zajmują niewielką jego część (17,8%). Wśród gruntów ornych dominują gleby IV klasy bonitacyjnej (44%), blisko 34% zajmują gleby V i VI klasy bonitacyjnej, pozostałe 21% obejmują gleby klasy III2. Charakterystycznym punktem na terenie gminy jest sztuczny Zbiornik Dobromierz, utworzony na rzece Strzegomce. Pełni on rolę zbiornika retencyjnego i jako główne źródło zaopatrzenia w wodę pitną dla miasta Świebodzice objęty jest bezpośrednią i pośrednią strefą ochrony sanitarnej. Na terenie gminy ustanowione zostały takie obszary prawnie chronione jak: Książański Park Krajobrazowy (768,50 ha) oraz Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk PLH020034 „Dobromierz” Natura 2000, obejmujący obszar przylegający do Zbiornika Dobromierz, a 3 pojedyncze drzewa są objęte ochroną w formie pomników przyrody. Zlokalizowanych jest tu również wiele parków oraz ogrodów pałacowych i dworskich. Na obszarze gminy, w granicach Wzgórz Strzegomskich, występują bogate zasoby złóż naturalnych, w szczególności granitu droбноziarnistego i kaolinu, w tym udokumentowane złoża: kruszywa naturalnego Gniewków-Okopy oraz granitu Borów-Południe, Borów, Gniewków, Gniewków I, Czernica-Wieś, Czernica i Zimnik I, a ich eksploatacja zapewnia stałe wpływy do budżetu gminy.

Gmina w swoich granicach administracyjnych zajmuje powierzchnię 8 593 ha, czyli 11,6% powiatu świdnickiego. Układ osadniczy tworzy 16 miejscowości, w tym 12 sołectw i 4 przysiółki.

Na koniec 2020 roku Gminę Dobromierz zamieszkiwały 5 108 osoby, z czego 50,3% stanowią kobiety, a 49,7% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmalała o 5,7%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,2 lat i jest nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa dolnośląskiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski. Gmina Dobromierz ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -11. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -2,12 na 1000 mieszkańców gminy Dobromierz.

W 2020 roku zarejestrowano 52 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 66 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Dobromierz -14. W tym samym roku 2 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 0 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 2.

63,2% mieszkańców gminy Dobromierz jest w wieku produkcyjnym, 16,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 20,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

Zgodnie z prognozą demograficzną GUS liczba ludności na terenie gminy Dobromierz będzie stale się zmniejszać. Prognozuje się, że przy utrzymaniu dotychczasowych trendów, w 2030 roku gmina będzie liczyć 5 160 mieszkańców. Ekstrapolacja wg ekonomicznych grup wieku wskazuje także na szybki proces starzenia się ludności. Zgodnie z prognozą udział ludności w wieku poprodukcyjnym wzrośnie do 24,7%, w skutek czego na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadać będą 42 osoby w wieku poprodukcyjnym. Natomiast udział ludności w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym zmniejszy się analogicznie do 58,9% i 16,4%, co niewątpliwie będzie miało wpływ na rynek pracy w gminie.

W 2020 roku, na obszarze Gminy Dobromierz, zarejestrowanych było 436 podmiotów gospodarczych (2,2% podmiotów z powiatu świdnickiego), a ich liczba była o 12 wyższa niż w 2019 roku. Wśród przedsiębiorstw przeważały 3 sekcje: handel i naprawa pojazdów (sekcja G: 84 podmioty), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C: 80) oraz budownictwo (sekcja F: 80), a 32 podmioty gospodarcze prowadzą działalność związaną z transportem i gospodarką magazynową (sekcja H).

4. Ocena stanu środowiska

4.1. Ochrona klimatu i jakości powietrza

4.1.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy zapisany w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz Poprawa jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy Dobromierz	
Zadania	Podjęte działania w ostatnich latach
Likwidacja źródeł niskiej emisji	Gmina Dobromierz podpisała porozumienie dotyczącego Programu „Czyste Powietrze” i prowadzenia punktu konsultacyjno-informacyjnego dla mieszkańców. Ponadto prowadzi akcje informacyjne dot. ekologii, m.in. ulotki związane z programem „Czyste Powietrze” oraz dot. dofinansowania do wymiany pieców. Zbierane są również wstępne deklaracje do realizacji projektu „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej”.
Rozbudowa sieci gazowej z ukierunkowaniem na mniejsze miejscowości i wsie	Na terenie gminy Dobromierz brak jest sieci gazowej zaopatrującej w gaz ziemny nieruchomości.
Stopniowy wzrost wykorzystania alternatywnych źródeł energii	<p>W okresie sprawozdawczym Gmina wykonała 7 termomodernizacji budynków użyteczności publicznej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Termomodernizacja budynku GOKSiR w ramach Działania: Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej, ze środków RPO dla Województwa Dolnośląskiego 2014-2020 – koszt 1 401 731,70 zł. Zadanie obejmowało m.in. modernizację co, modernizację oświetlenia, wymianę drzwi zewnętrznych, wymianę okien, modernizację wentylacji, ocieplenie ścian zewnętrznych, ocieplenie stropu pod poddaszem nieogrzewanym, ocieplenie podłogi na gruncie, wymianę pokrycia dachowego, roboty w zakresie instalacji elektrycznych, roboty elektryczne wewnętrzne, zewnętrzne związane z dostawą i montażem instalacji fotowoltaicznej typu „Off-Grid”, roboty w zakresie instalacji sanitarnych. • Wymiana oświetlenia na II piętrze Szkoły Podstawowej im. Jana Brzechwy w Dobromierzu – koszt 3 969,00 zł, • Remont szatni szkolnej, w tym wymiana oświetlenia na ledowe w Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka w Gniewkowie – koszt 2 849,00 zł, • Modernizacja remizy strażackiej (garaż), wymiana pokrycia dachowego, termoizolacja budynku, wymiana okna i drzwi, elewacja zewnętrzna i wewnętrzna – koszt 20 689,30 zł, • Parafia Gniewków - remont elewacji kościoła zabytkowego - etap II (usunięcie osypujących tynków, suszenie ścian, dezynfekcja preparatami biobójczymi, wzmocnienie strukturalne spęcherzonych warstw tynków) – koszt 20 000,00 zł, • Wymiana stolarki okiennej i drzwiowej w Szkole Podstawowej im. H. Sienkiewicza w Roztoce, • Wymiana dachu na budynku komunalnym Gniewków 38B wraz z przebudową kominów – koszt 69 000,00 zł, • Przystosowanie budynku świetlicy wiejskiej w Czernicy do funkcjonowania punktu przedszkolnego – koszt 96 899,50 zł
Stopniowa poprawa parametrów cieplnych budynków (termomodernizacje częściowe i kompleksowe)	<p>Oprócz termomodernizacji budynków użyteczności publicznej oraz wraz ze wzrostem świadomości mieszkańców gminy, również stopniowo wykonywane są działania w sektorze mieszkalnym, wśród wspólnot mieszkaniowych (w tym również wspólnot, w których gmina ma swoje udziały), a także budynków niemieszkalnych należących m.in. do przedsiębiorców. Termomodernizacja w tym sektorze obejmowała: ocieplenie ścian zewnętrznych, dachu, stropu, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej, wykorzystanie efektywnych źródeł ciepła oraz wymianę starych urządzeń grzewczych na nowe, modernizację lub wymianę centralnego ogrzewania, wymianę źródeł światła na energooszczędne.</p> <p>Gmina Dobromierz jest jednym z partnerów projektu pn. „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej”. Wniosek, którego Liderem jest Gmina Miasto Świdnica został pozytywnie oceniony i zakwalifikowany do dofinansowania przez Instytucję Pośredniczącą Aglomeracji Wałbrzyskiej. Celem projektu jest ograniczenie emisji zanieczyszczeń powietrza pochodzących ze spalania paliw stałych w indywidualnych instalacjach grzewczych. Projekt polegać będzie na udzieleniu grantów na przedsięwzięcia realizowane w budynkach mieszkalnych jednorodzinnych i wielorodzinnych w zakresie wymiany wysokoemisyjnych źródeł ciepła na instalacje wykorzystujące odnawialne źródła ciepła, kotły spalające biomasę lub ewentualnie paliwa gazowe, ogrzewanie elektryczne.</p> <p>W ramach szerokiej promocji projektu „Wymiana wysokoemisyjnych źródeł ciepła w budynkach i lokalach mieszkalnych na terenie wybranych gmin Aglomeracji Wałbrzyskiej” do października 2020 roku do Urzędu Gminy Dobromierz wpłynęło 46 wniosków na łączną wartość 920 tys. zł. Gmina dysponuje kwotą 253 tys. zł. Zainteresowanie projektem wskazuje na rosnącą świadomość mieszkańców, trwającą walkę z niską emisją i promowaniem odnawialnych źródeł energii.</p> <p>W 2019 r. przeprowadzono wymianę połączy dachowej oraz ocieplenie budynku - Gniewków 4A.</p>

<p>Monitorowanie i ewentualne ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł powierzchniowych (kopalni)</p>	<p>Gmina Dobromierz w 2020 roku zainstalowała kolejny trzeci czujnik jakości powietrza w Gniewkowie.</p>
<p>Poprawa stanu technicznego oraz płynności ruchu na drogach gminnych, powiatowych, wojewódzkich i krajowych</p>	<p>Gmina Dobromierz</p> <p>W 2020 roku na inwestycje i działania w zakresie transportu i komunikacji przeznaczono 1.044.083,68 zł, w ramach których zrealizowano takie zadania inwestycyjne, jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Dobromierzu – inwestycja obejmowała przebudowę istniejącej drogi w Serwinowie o długości 267,30 m na drogę o pełnej konstrukcji podatnej i półsztywnej, z podbudową i warstwą jezdnią. Koszt realizacji zadania wraz z projektem wyniósł 191.995,50 zł, w tym: Gmina otrzymała dotację celową na realizację zadania z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego w kwocie 55.650,00 zł, • przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Roztoce – inwestycja obejmowała przebudowę istniejącej drogi w kierunku tzw. Alei Kasztanowej, o długości 280,00 m, na drogę o pełnej konstrukcji podatnej i półsztywnej, z podbudową i warstwą jezdnią. Koszt realizacji zadania wyniósł 162.702,59 zł, w tym Gmina otrzymała dotację celową z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego w kwocie 58.800,00zł, • budowa chodnika w Kłaczynie – efektem inwestycji, prowadzonej od czerwca 2020 roku, jest chodnik wybudowany przy drodze powiatowej nr 2883D o długości 634,7 m. Powiat Świdnicki wykonał zadanie o wartości około 362.000,00 zł, a Gmina Dobromierz, w formie dotacji celowej, przekazała na to zadanie kwotę 170.000,00zł, • położenie nowej nawierzchni asfaltowej na odcinku drogi gminnej w Bronowie – zadanie obejmowało położenie nowej nawierzchni asfaltowej w Bronowie od posesji nr 17 do nr 16, tj. 86,66m. Koszt realizacji zadania wyniósł 47.345,90 zł. <p>W 2019 roku zrealizowano następujące inwestycje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • przebudowa drogi dojazdowej do gruntów rolnych w Pietrzykowie – z nawierzchni utwardzonej na nawierzchnię • asfaltową (0,34 km) - 281.355,11 zł, w tym dotacja celowa w kwocie 87.444,00zł z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego, • modernizacja nawierzchni przy ul. Spacerowej w Roztoce - wykonanie nawierzchni z betonu asfaltowego o szerokości 3,5 m, pobocza utwardzonego 0,75 m (0,19 km) - 42.966,37 zł, • wykup gruntu pod budowę drogi dojazdowej w miejscowości Szymanów - 14.000,00 zł, • budowa chodnika przy ul. Świdnickiej w Dobromierzu - 262.852,66zł, • przebudowa zjazdu z drogi krajowej nr 34 km5+234, dz. nr 208 na działkę nr 136 obr. Jaskulin - 52.894,08zł, w tym środki przekazane przez Nadleśnictwo Jawor 50.000,00 zł, • przebudowa nawierzchni ul. Krótkiej w Dobromierzu - sfrezowanie istniejącej warstwy, położenie nowej (0,11 km)7 - 26.811,92 zł. <p>Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w 2020 roku wybudowała chodnik wraz z zatokami autobusowymi, przejściem dla pieszych, oświetleniem ulicznym, przebudową zjazdów i odwodnieniem drogi w Siodłkowicach. Zakończona została również przebudowa drogi powiatowej nr 2794D na odcinku Dobromierz – Jugowa, od skrzyżowania z drogą krajową nr 5 do okolic posesji Jugowa 20, o długości 2,27 km, której koszt wyniósł 1,9 mln zł. Zakres robót obejmował m.in.: roboty rozbiórkowe, budowę przepustów, budowę drogi oraz zjazdów, poboczy, robót w zakresie kształtowania terenu (humusowanie skarp, nasadzenia) oraz oznakowania poziomego i pionowego.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dobromierz oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze gminy, 2021

Tabela 2 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony powietrza

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2016	Stan aktualny 2020
1.	<p>Przekroczenia poziomu dopuszczalnego PM10*</p> <p>- klasyfikacja dla strefy, w której leży gmina</p> <p>[wartość docelowa 2030: strefa bez przekroczeń]</p>	przekroczenia	przekroczenia
2.	<p>Stężenie średnioroczne PM10</p> <p>[poziom dopuszczalny: 40 µg/m³]</p>	Kostrza: 36	Kostrza: 21

3.	Liczba dni ze stężeniami dobowymi PM10 wyższymi niż 50 µg/m ³ [dopuszczalna liczba: 35 dni]	Kostrza: 3	Kostrza: 4
4.	Substancje, których stężenia przekroczyły wartości dopuszczalne lub wartości dopuszczalne powiększone o margines tolerancji – klasyfikacja strefy, w której leży gmina	Klasa C: <ul style="list-style-type: none"> • PM10, • PM2,5, • benzo(a)piren w pyłe PM10. 	Klasa C: <ul style="list-style-type: none"> • PM10, • PM2,5, • benzo(a)piren w pyłe PM10, • ozon.

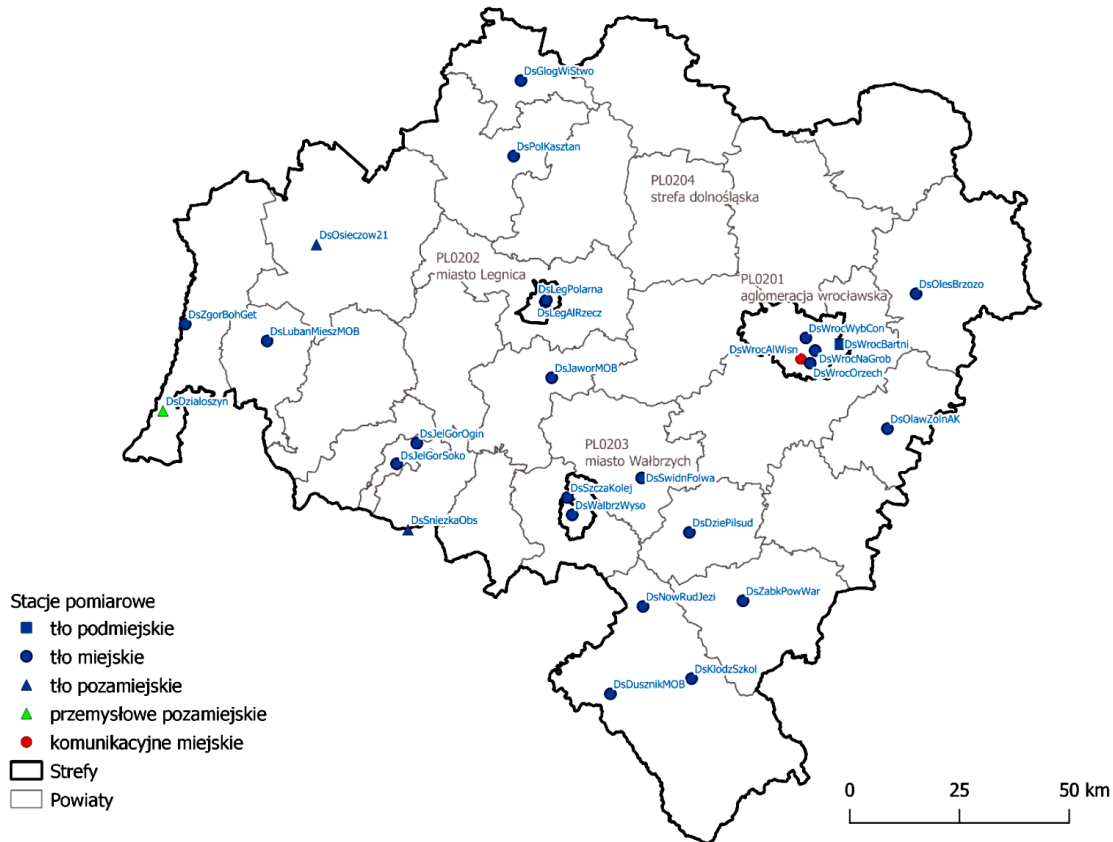
Źródło: opracowanie własne

4.1.2. Opis stanu obecnego

4.1.2.1. Jakość powietrza na obszarze Gminy Dobromierz

Przeprowadzona ocena jakości powietrza na terenie gminy Dobromierz opiera się na danych pochodzących z „Rocznej oceny jakości powietrza w województwie dolnośląskim, Raportu wojewódzkiego za rok 2020” oraz danych za lata 2018-2020 z systemu monitoringu jakości powietrza tj. stacja w Kostrzy ul. Żeromskiego (gmina Strzegom).

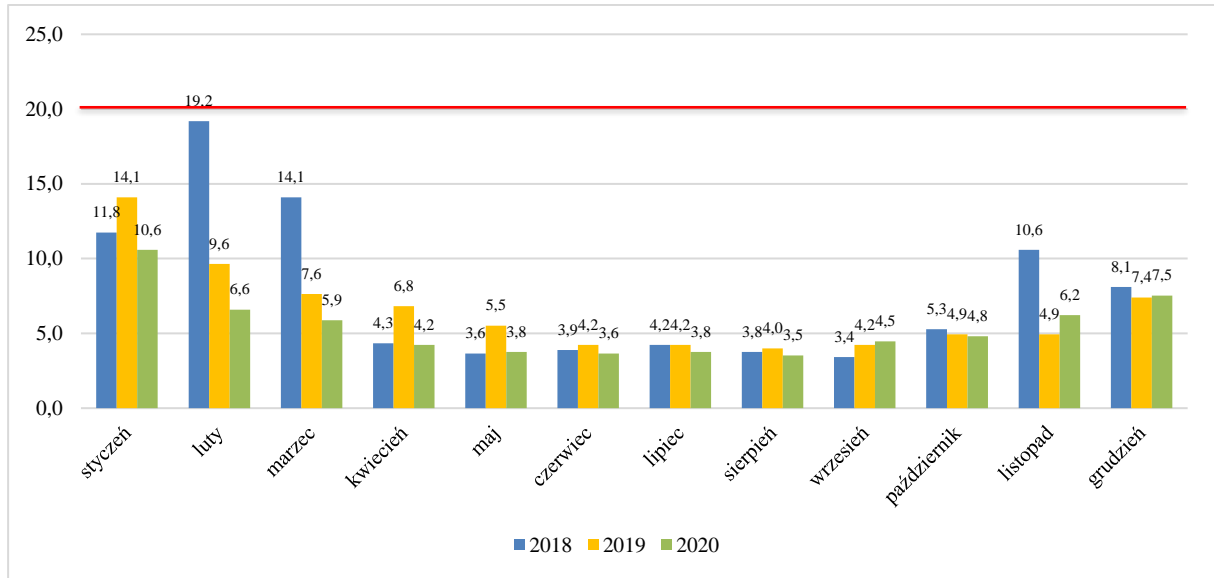
Na terenie strefy dolnośląskiej (obejmującej gminę Dobromierz), oceny prowadzone są w oparciu o stacje pomiarowe znajdujące się najbliżej gminy Dobromierz, w Kostrzy i obejmują zanieczyszczenia: pył PM10, PM2,5, SO₂, NO_x, NO₂, NO, O₃, CO.

Rysunek 2 Lokalizacja stacji pomiarowych w województwie dolnośląskim, wykorzystanych w ocenie za rok 2020

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim, Raport wojewódzki za rok 2020

Dwutlenek siarki (SO₂) to jeden ze składników smogu. Powstaje m.in. podczas spalania paliw zawierających siarkę (np. węgla). W związku z tym wyraźnie zaznacza się korelacja zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki z okresem grzewczym – maksymalne stężenia w latach 2018 – 2020 występowały w miesiącach jesiennych i zimowych. Najwyższe stężenie (19,2 µg/m³) odnotowano w lutym 2018 r., a najniższe (3,4 µg/m³) we wrześniu 2018 r.

LEGENDA:

— czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 3 Średnie stężenie dwutlenku siarki na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

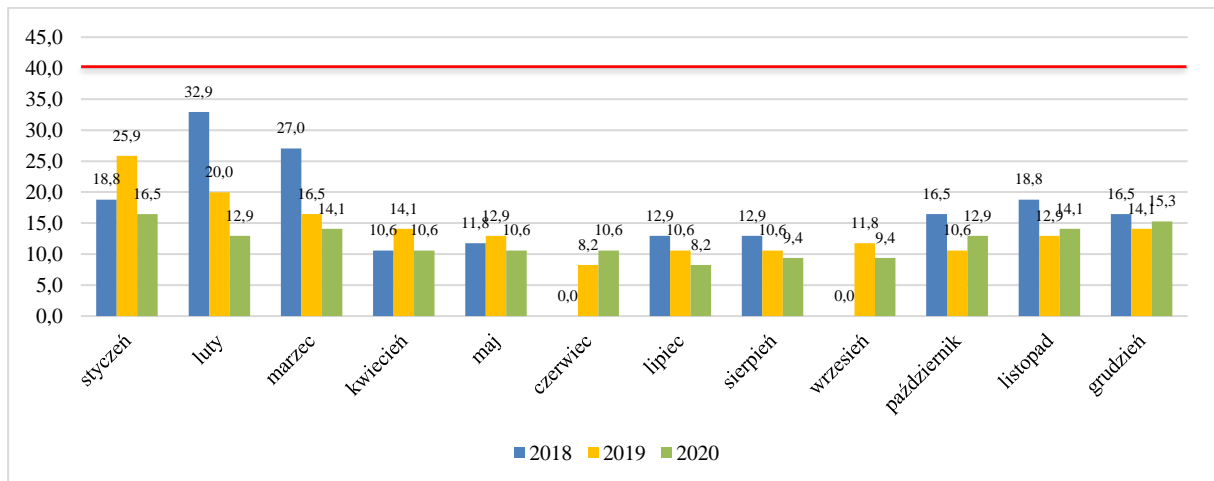
Średnioroczne stężenia na stacji kształtuje się poniżej poziomu dopuszczalnego wynoszącego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wyraźna tendencja spadkowa wskazuje na poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia dwutlenkiem siarki.

Tabela 3 Średnioroczne stężenie dwutlenku siarki na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020

Dwutlenek siarki (SO_2) poziom dopuszczalny: $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$	Średnioroczne stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		
	2018	2019	2020
Kostrza	7,8	6,5	5,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

Dwutlenek azotu (NO_2) ma największe z grupy tlenków azotu negatywne oddziaływanie na człowieka. Jest składnikiem smogu powstającym zwłaszcza na skutek przedostawania się do atmosfery spalin samochodowych. Najwyższe stężenie zanotowano w lutym 2018 r. – $32,9 \mu\text{g}/\text{m}^3$, zaś najniższe stężenia wystąpiły w czerwcu 2019 r. i lipcu 2020 – $8,2 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Rysunek 4 Średnie stężenie dwutlenku azotu na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

* brak danych dla czerwca i września 2018 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

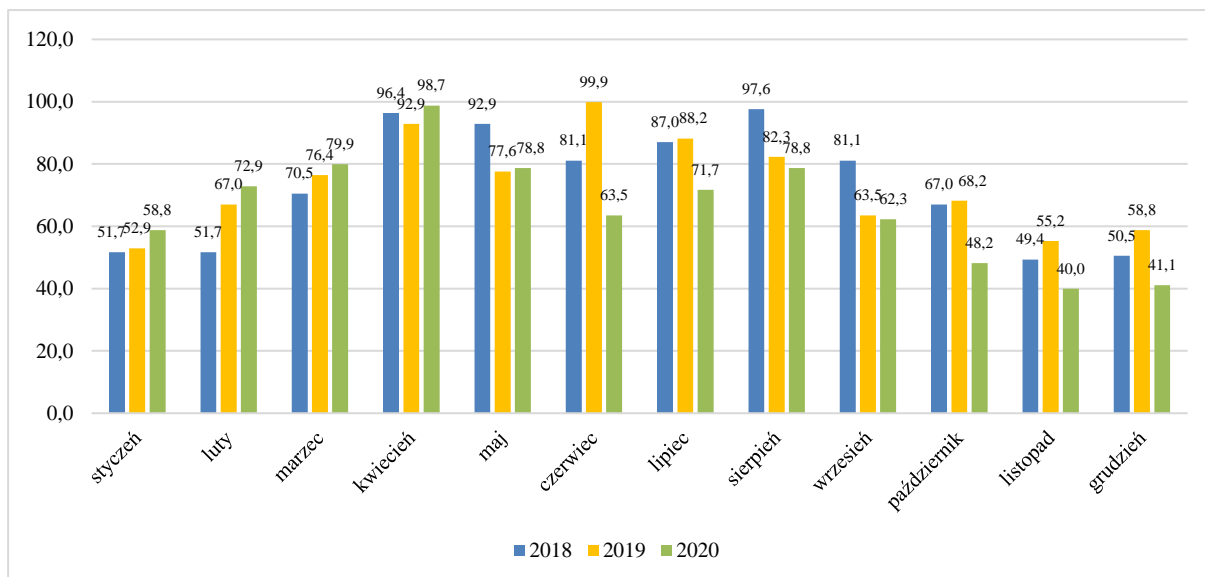
Średnioroczne wartości stężenia dwutlenku azotu utrzymują się na podobnym poziomie i jednocześnie znacznie poniżej poziomu dopuszczalnego – 40 µg/m³.

Tabela 4 Średnioroczne stężenie dwutlenku azotu na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020

Dwutlenek azotu (NO ₂) poziom dopuszczalny: 40 µg/m ³	Średnioroczne stężenie [µg/m ³]		
	2018	2019	2020
Kostrza	17,9	16,8	14,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

Ozon (O₃) utrzymujący się w dolnej części atmosfery (troposferze) powstaje z innych zanieczyszczeń w reakcjach chemicznych zachodzących pod wpływem promieniowania słonecznego, dlatego jego największe stężenia obserwowane są w miesiącach wiosennych i letnich. Najwyższą wartość – 99 µg/m³ zanotowano w czerwcu 2019 r.

Rysunek 5 Średnie stężenie ozonu na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020 (µg/m³)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

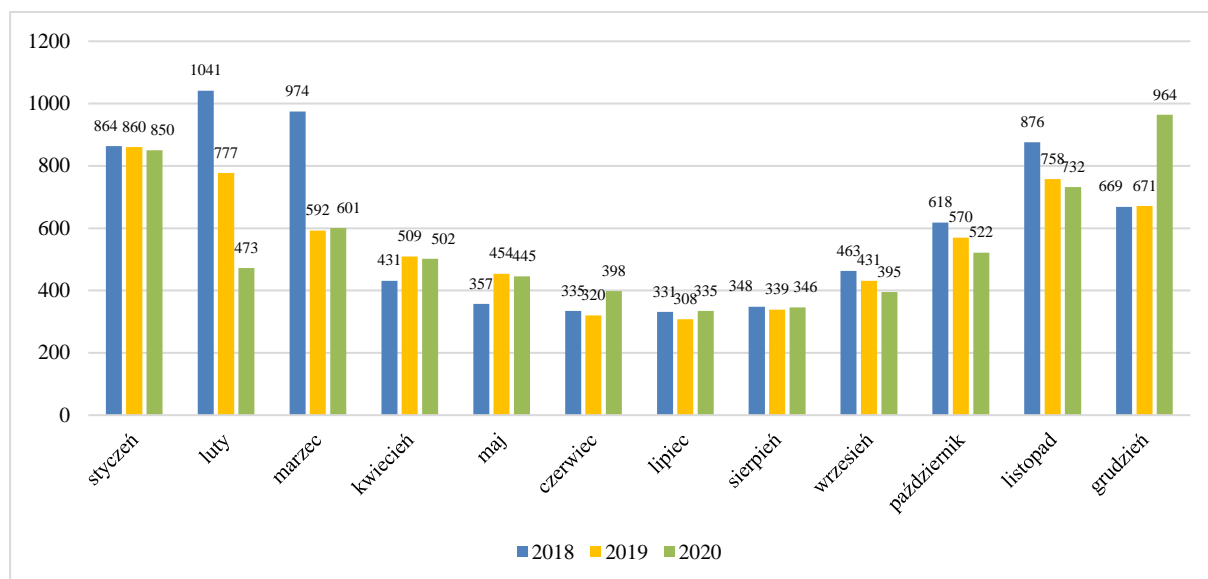
W przypadku ozonu nie ustalono średniorocznego poziomu dopuszczalnego. Biorąc pod uwagę notowane wartości stężenie ozonu utrzymywało się na podobnym poziomie – brak zmian pod względem zanieczyszczenia powietrza ozonem.

Tabela 5 Średnioroczne stężenie ozonu na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020

Ozon (O ₃)	Średnioroczne stężenie [µg/m ³]		
	2018	2019	2020
Kostrza	88	88	79,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

Tlenek węgla (CO) powstaje w wyniku spalania paliw w warunkach ograniczonego dopływu tlenu. Pomiar stężenia tlenku węgla w powietrzu odbywał się w latach 2018 – 2020 na stacji w Kostrzy. Maksymalne wartości stężenia tlenku węgla 1041 µg/m³ zanotowano w lutym 2018 r.

Rysunek 6 Średnie stężenie tlenu węgla na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

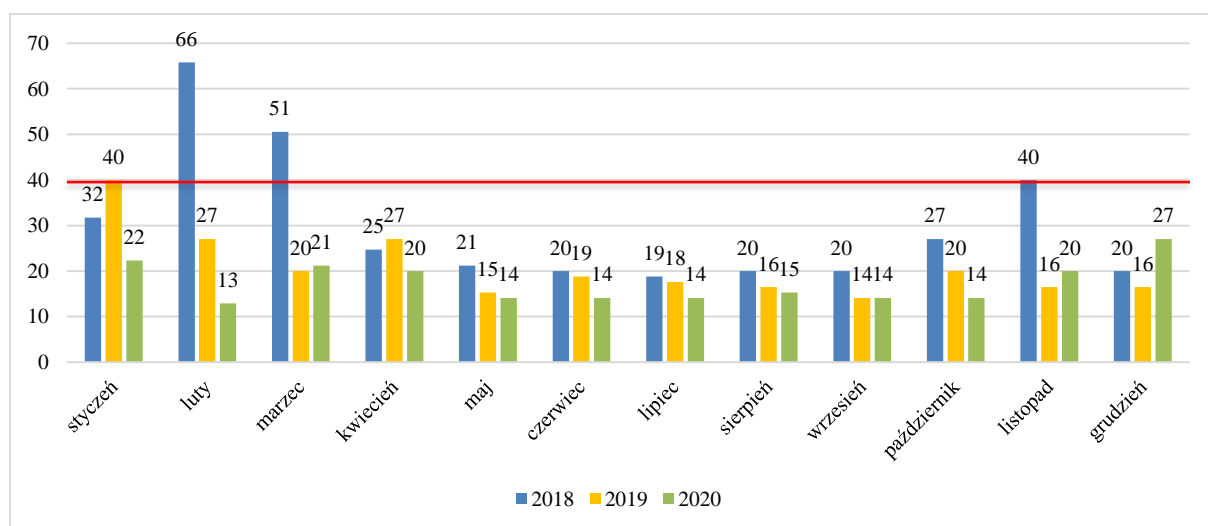
Podobnie jak dla ozonu, dla tlenu węgla nie określono poziomu dopuszczalnego. Wyrażna tendencja spadkowa średniorocznego stężenie wskazuje na poprawę jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia tlenkiem węgla.

Tabela 6 Średnioroczne stężenie tlenkiem węgla na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020

Tlenek węgla (CO)	Średnioroczne stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		
	2018	2019	2020
Kostrza	731	659	656

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

Pyły PM10 pochodzenia antropogenicznego powstają głównie w wyniku spalania węgla słabej jakości oraz śmieci. Dlatego też zanieczyszczenie pyłem PM10 jest silnie skorelowane z okresem grzewczym. Najwyższe miesięczne wartości stężenia pyłu PM10 ($66 \mu\text{g}/\text{m}^3$) odnotowano w lutym 2018 r.

LEGENDA:

czerwona linia oznacza dopuszczalny poziom zanieczyszczenia (rok kalendarzowy)

Rysunek 7 Średnie stężenie pyłu PM10 na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020 ($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

Poziom dopuszczalny średniorocznej wartości stężenia zanieczyszczenia pyłem PM10 wynosi $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Wartości dla obu stacji kształtują się poniżej poziomu dopuszczalnego. Zauważalny jest znaczny spadek średniorocznego stężenia w roku 2020 w stosunku do 2018 roku – świadczy to o polepszeniu jakości powietrza pod względem PM10 w minionych latach.

Tabela 7 Średnioroczne stężenie pyłu PM10 na stacji w Kostrzy w latach 2018 – 2020

Pył PM10 poziom dopuszczalny: $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$	Średnioroczne stężenie [$\mu\text{g}/\text{m}^3$]		
	2018	2019	2020
Kostrza	36	25	21

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych zamieszczonych na www.powietrze.gios.gov.pl

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w gminie Dobromierz jest emisja antropogeniczna pochodząca z sektora komunalno-bytowego (emisja powierzchniowa), z komunikacji (emisja liniowa), zwłaszcza w zakresie emisji tlenków azotu oraz z działalności gospodarczej (emisja punktowa), zasadniczo w zakresie emisji tlenków siarki i azotu. Znaczący udział w stężeniach substancji na obszarze gminy ma również napływ zanieczyszczeń z poza terenu gminy.

Na obszarze powiatu w 2020 roku liczba dni, w których ogłoszony został 2 stopień zagrożenia zanieczyszczeniem powietrza wyniosła maksymalnie 36 dni.

Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą nr XXI/505/20 z dnia 21 lipca 2020 roku przyjął „Program ochrony powietrza dla stref w województwie dolnośląskim, w których w 2018 r. zostały przekroczone poziomy dopuszczalne i docelowe substancji w powietrzu, wraz z planem działań krótkoterminowych”. Program ochrony powietrza jest dokumentem, który wskazuje istotne powody (źródła) wystąpienia przekroczeń norm jakości powietrza w odniesieniu do ww. zanieczyszczeń w strefach województwa dolnośląskiego oraz określa skuteczne i możliwe do zrealizowania działania, których wdrożenie spowoduje poprawę jakości powietrza i dotrzymanie norm określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz.U. z 2012 r., poz. 1031 z późn. zm.). Poprawa jakości powietrza jest niezbędna dla poprawy jakości życia i zdrowia mieszkańców Dolnego Śląska.

Opracowany Program ochrony powietrza składa się z:

- części opisowej, która zawiera główne założenia programu ochrony powietrza. W części tej określona jest przyczyna sporządzenia programu, wraz z diagnozą stanu jakości powietrza w analizowanej strefie wykonaną na podstawie wyników pomiarów, oraz modelowania. Podstawą diagnozy jest ocena roczna jakości powietrza wykonana przez GIOŚ Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu, która wskazuje również podstawowe przyczyny występowania przekroczeń standardów jakości powietrza, oraz innych poziomów kryterialnych. Najważniejszym elementem tej części programu jest wykaz działań naprawczych niezbędnych do realizacji w celu poprawy jakości powietrza oraz harmonogram rzeczowo-finansowym realizacji działań,
- części wyszczególniającej obowiązki i ograniczenia wynikające z realizacji programu ochrony powietrza określającej wykaz organów administracji publicznej oraz podmiotów odpowiedzialnych za realizację programu, wraz ze wskazaniem zakresu ich kompetencji i obowiązków,
- uzasadnienia zakresu określonych i ocenionych przez zarząd województwa zagadnień zawiera uwarunkowania programu wynikające z analizowanych dokumentów strategicznych, z charakterystyki instalacji i urządzeń występujących na analizowanym terenie, mających znaczący udział w poziomach substancji w powietrzu oraz innych dokumentów, materiałów i publikacji. Część ta zawiera załączniki graficzne do programu.

Do analiz, które były niezbędne w Programie ochrony powietrza wykorzystano dane dla roku 2018, który jest rokiem bazowym. Natomiast realizacja zadań zaplanowana jest do roku 2026. Wszystkie planowane zadania zostały przeanalizowane i wybrane tak, by za zaangażowane środki finansowe zapewnić uzyskanie jak największego efektu poprawy jakości powietrza.

Efekt rzeczowy dla realizacji działań naprawczych do osiągnięcia na lata 2021- 2026 roku dla gminy Dobromierz został wyliczony na:

- szacunkowa liczba kotłów, które powinny zostać wymienione celem realizacji działania DsOeZn – 432 w zabudowie jednorodzinnej oraz 204 w zabudowie wielorodzinnej,
- szacunkowe koszty realizacji działań DsOeZn – 9 540 000,00 zł,

Obowiązki Wójta Gminy Dobromierz w ramach realizacji Programu ochrony powietrza:

- przedkładanie Marszałkowi Województwa sprawozdań z realizacji działań ujętych w Programie,
- prowadzenie działań ograniczających emisję z obiektów użyteczności publicznej i mieszkalnych poprzez termomodernizację czy wymianę źródeł ciepła,
- przekazywanie informacji i ostrzeżeń związanych z Planem Działań Krótkoterminowych,
- realizacja działań ujętych w planie działań krótkoterminowych, w zależności od ogłoszonego alarmu,
- prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie ochrony powietrza.

4.1.2.2. Emisja z emitorów liniowych

Jednym z podstawowych czynników środowiskotwórczych, związanych z komunikacją jest zanieczyszczenie powietrza występujące w sąsiedztwie dróg. Pojazdy samochodowe poruszające się po drogach, emitują do atmosfery duże ilości różnorodnych substancji toksycznych, powstających w wyniku spalania paliwa napędowego, a także na skutek wzajemnego oddziaływania opon i nawierzchni dróg, oraz zużywania się niektórych elementów pojazdu (powstają wtedy zanieczyszczenia w postaci pyłów gumowych, azbestowych, kamiennych, oraz rdzy, sadzy itp.).

Jest to problem narastający, zwłaszcza na terenie miast i centrum gmin. Mimo prowadzonej tam modernizacji układów komunikacyjnych, wskutek lawinowo narastającej liczby samochodów, płynność ruchu w godzinach szczytu jest zakłócona. Obecność spalin samochodowych najbardziej odczuwany jest w letnie, słoneczne dni, ponieważ oprócz toksycznych spalin tworzy się bardzo szkodliwa dla zdrowia, przypowierzchniowa warstwa ozonu pochodzenia fotochemicznego.

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne gminy zapewniają:

- droga krajowa nr 5, relacji: Lubawka – Wrocław, o znaczeniu międzynarodowym, tworząca wraz z drogą nr 3 połączenie relacji Jakuszyce – Jelenia Góra – Dobromierz – Świdnica – Wrocław – Poznań – Bydgoszcz,
- droga krajowa nr 34, relacji: Świebodzice – Dobromierz, łącząca się w Dobromierzu z drogą nr 5 oraz drogą nr 35 w Świebodzicach,
- droga wojewódzka nr 375, relacji: Dobromierz – Wałbrzych, łącząca DK5 w Dobromierzu z DW367 w Wałbrzychu,
- droga ekspresowa S3, relacji: Bolków – Jawor, szlak komunikacyjny: Świnoujście – Szczecin – Nowa Sól – Lubin – Legnica – Jawor – Bolków – Lubawka – granica państwa (Czechy), stanowiący fragment międzynarodowej trasy E65, leżącej w transeuropejskim korytarzu transportowym, mające duże znaczenie dla rozwoju gospodarczego i turystycznego gminy, około 8 km od Dobromierza, w Sadach Dolnych, znajduje się węzeł drogi ekspresowej S3.

Ponadto w odległości około 32 km od Dobromierza znajduje się zjazd na autostradę A4 – Kostomłoty. Stan techniczny ww. dróg oceniany jest jako bardzo dobry. Długość dróg publicznych na terenie gminy Dobromierz przedstawia się następująco:

- drogi krajowe o długości 15,6 km: nr 5, nr 34 oraz S3 (droga ekspresowa),
- droga wojewódzka nr 375 relacji Dobromierz – Wałbrzych o długości 3,9 km,
- drogi powiatowe o długości 50 km,
- drogi gminne o długości 42 km, z których 65% posiada nawierzchnię ulepszoną bitumiczną.

Rysunek 8 Mapa dróg publicznych na terenie gminy Dobromierz
Źródło SSSP w Świdnicy

Zarządcami dróg, do właściwości, których należą sprawy z zakresu planowania budowy, modernizacji, utrzymania i ochrony dróg, są następujące organy:

- dróg krajowych – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział we Wrocławiu,
- dróg wojewódzkich – Zarząd Województwa Dolnośląskiego – Dolnośląska Służba Dróg i Kolei we Wrocławiu,
- dróg powiatowych – Zarząd Powiatu Świdnickiego – Świdnicka Służba Dróg i Kolei w Świdnicy,
- dróg gminnych – Wójt Gminy Dobromierz.

Utrzymanie dróg we właściwym stanie technicznym, daje możliwość szybkiego i dogodnego komunikowania się. Stanowiąc podstawę do podnoszenia atrakcyjności terenu gminy, wymaga ciągłego utrzymywania wszystkich dróg na odpowiednim poziomie technicznym oraz podnoszenia ich parametrów technicznych i dostosowywania do standardów europejskich. W zarządzie gminy pozostaje około 42,2 km dróg gminnych, z czego 65% posiada nawierzchnię ulepszoną (27,45 km), a pozostałe 8.5 km nawierzchnię gruntową. Stan około 60% dróg gminnych oceniany jest jako bardzo dobry (25,25 km), a stan pozostałej części jako dobry (16,95 km). Stan techniczny dróg na terenie gminy, zarówno gminnych jak i powiatowych, wymaga jednak sukcesywnych napraw i remontów, zwłaszcza w rejonach intensywnego transportu kruszywa z kopalni w Czernicy, Borowie czy Gniewkowie.

Transport na terenie gminy został podzielony w niniejszym opracowaniu na pojazdy:

- motocykle,
- samochody osobowe,
- samochody ciężarowe,
- pojazdy samochodowe i ciągnik.

Na drogach krajowych i wojewódzkich regularnie co 5 lat (z wyłączeniem miast na prawach powiatu) Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad przeprowadza Generalny Pomiar Ruchu (GPR), którego celem jest zilustrowanie aktualnego poziomu natężenia ruchu na poszczególnych odcinkach sieci dróg oraz wskazanie prognozy ruchu w perspektywie kolejnych 5, 10 oraz 15 lat. W roku 2015 na sieciach dróg krajowych oraz wojewódzkich został przeprowadzony Generalny Pomiar Ruchu (GPR), który stanowi podstawowe źródło informacji o ruchu drogowym w Polsce. Podstawę prawną przeprowadzenia pomiaru stanowiło Zarządzenie nr 38 Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad z dnia 1 września 2014 r. Pomiar na terenie gminy Dobromierz przeprowadzono na 2 odcinkach dróg krajowych oraz na 1 odcinku drogi wojewódzkiej.

Tabela 8 Średnio dobowy ruch na drogach krajowych na terenie gminy Dobromierz

Odcinek drogi	razem	motocykle	osobowe	lekkie ciężarowe	ciężarowe	autobusy	ciągniki rolnicze
nr 5							
STRZEGOM /DW374/-DOBROMIERZ /DK 34/	8797	57	6882	685	1074	77	22
DOBROMIERZ /DK 34-DW375/	7624	38	5740	766	1005	76	16
DOBROMIERZ /DW375/-BOLKÓW /DK 3 ŁĄCZNIK/	7535	38	5735	605	1065	38	22
nr 34							
ŚWIEBODZICE /DW374/-DOBROMIERZ /DK 5/	4094	50	3341	371	302	19	11

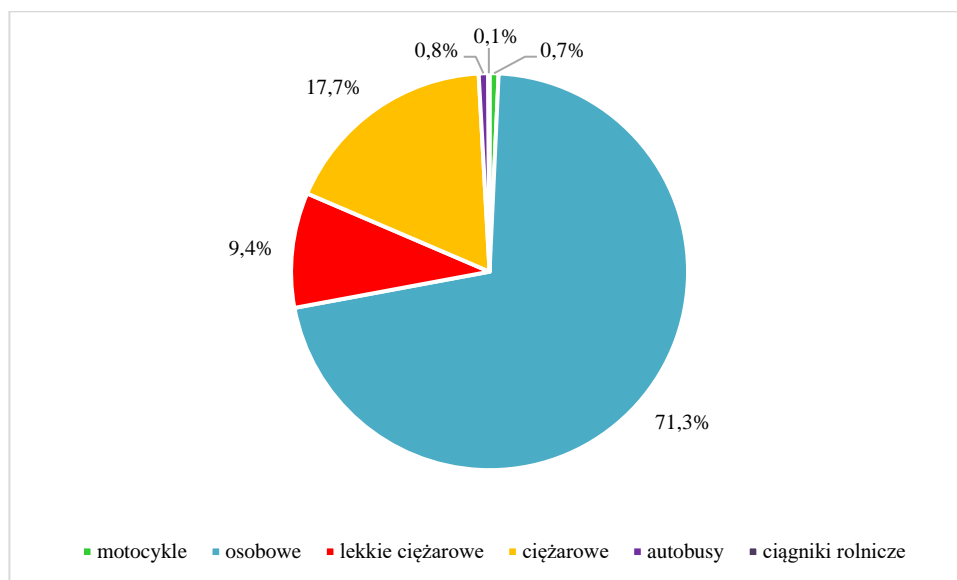
Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Tabela 9 Średnio dobowy ruch na drodze wojewódzkiej nr 375 na terenie gminy Dobromierz

Odcinek drogi	razem	motocykle	osobowe	lekkie ciężarowe	ciężarowe	autobusy	ciągniki rolnicze
nr 375							
DOBROMIERZ-STARE BOGACZOWICE	1865	35	1453	134	233	6	4

Źródło: Średni dobowy ruch roczny (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

Spośród wszystkich pojazdów poruszających się po drogach krajowych znajdujących się w gminie, największy udział mają samochody osobowe 71%, co świadczy o dominacji transportu prywatnego. Samochody ciężarowe oraz samochody dostawcze stanowią łącznie 27%. Najmniejszy udział przypadł pojazdom wykorzystywanym rolniczo oraz autobusom i motocyklom 2%.

Rysunek 9 Udział pojazdów na drogach krajowych i wojewódzkich w gminie Dobromierz

Źródło: opracowanie własne na podstawie Średniego dobowego ruchu rocznego (SDRR) w punktach pomiarowych w 2015 roku na drogach krajowych, Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

4.1.2.3. Niska emisja na terenie Gminy Dobromierz

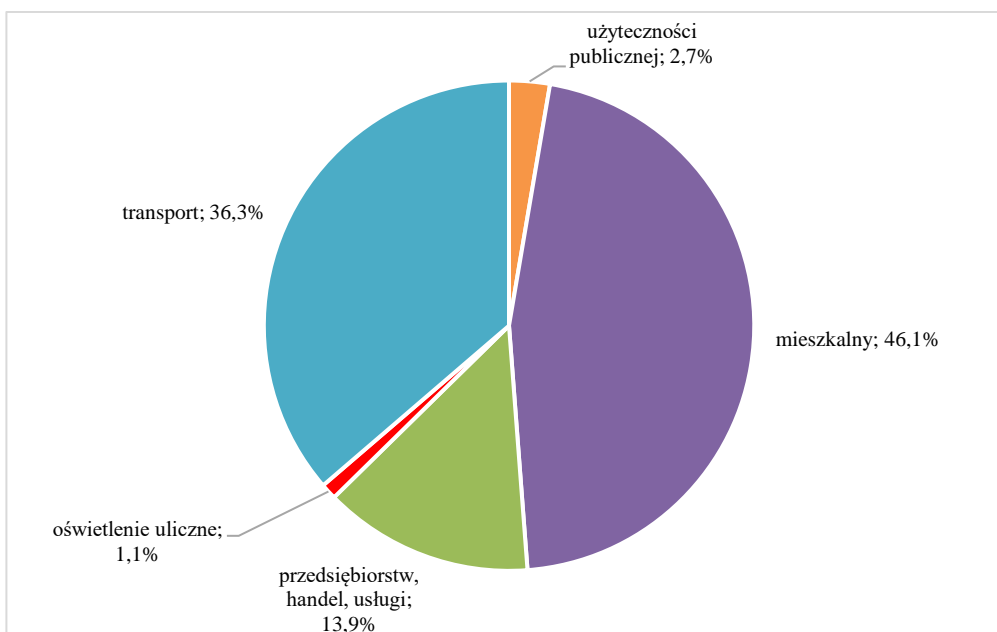
Niska emisja to emisja szkodliwych pyłów i gazów przez emitory znajdujące się na wysokości nie większej niż 40 m. Jej źródłem jest nieefektywne spalanie paliw w domach i samochodach oraz kotłowniach przemysłowych. Wprowadzane do powietrza na tej wysokości zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca powstania wyrządzając szkody lokalnie (zazwyczaj są to miejsca zwartej zabudowy mieszkalnej).

Łącznie zużycie energii końcowej w Gminie Dobromierz w roku 2015 wynosiło 150 275 GJ, a roczne jednostkowe zużycie energii na 1 mieszkańca ok. 29 GJ/osoba. Natomiast w 2019 roku zużycie energii końcowej zwiększyło się do poziomu 152 904 GJ. Do roku 2030 planuje się obniżyć emisję do poziomu 144 177 GJ tj. 28 GJ/osobę. W poniższej tabeli przedstawiono zużycie energii w podziale na poszczególne sektory odbiorców:

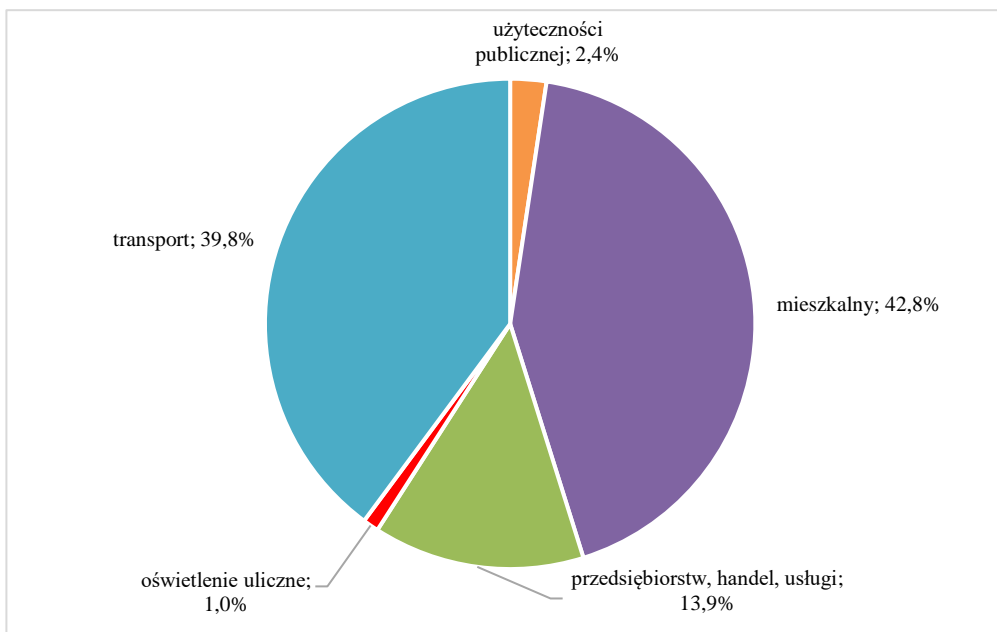
Tabela 10 Zużycie energii końcowej w poszczególnych sektorach odbiorców na terenie gminy Dobromierz

Sektor	Zużycie energii końcowej (GJ)		
	2015	2019	2030
użyteczności publicznej	4 029	3 642	3 389
mieszkalny	69 291	65 427	60 152
przedsiębiorstw, handel, usługi	20 814	21 317	19 084
oświetlenie uliczne	1 586	1 604	1 314
transport	54 537	60 923	59 966
Razem	150 257	152 912	143 905

Źródło: opracowanie własne na podstawie PGN z 2021 roku

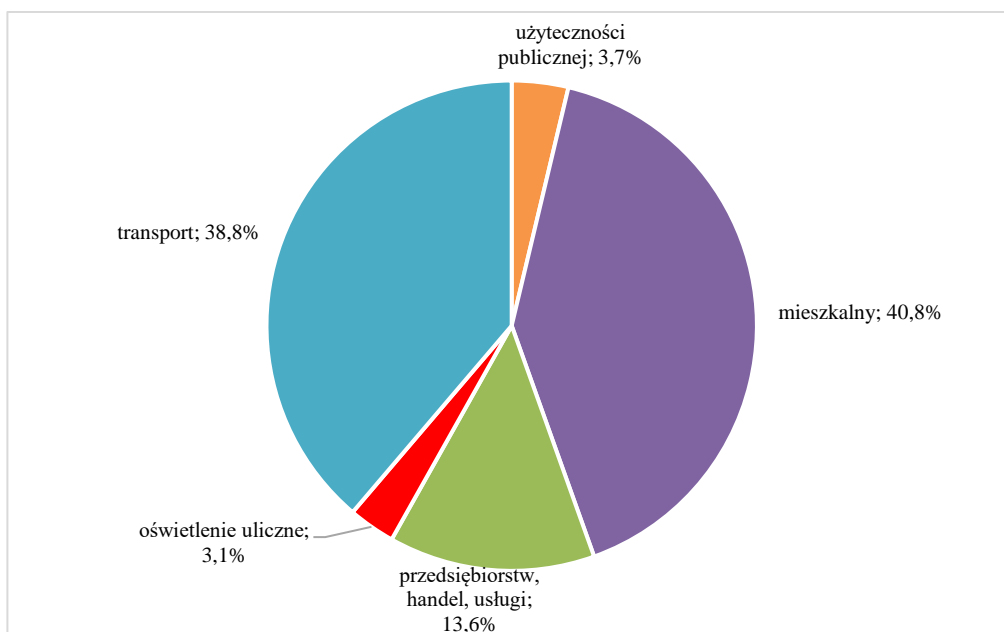

Rysunek 10 Udział sektorów w zużyciu energii końcowej w 2015 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

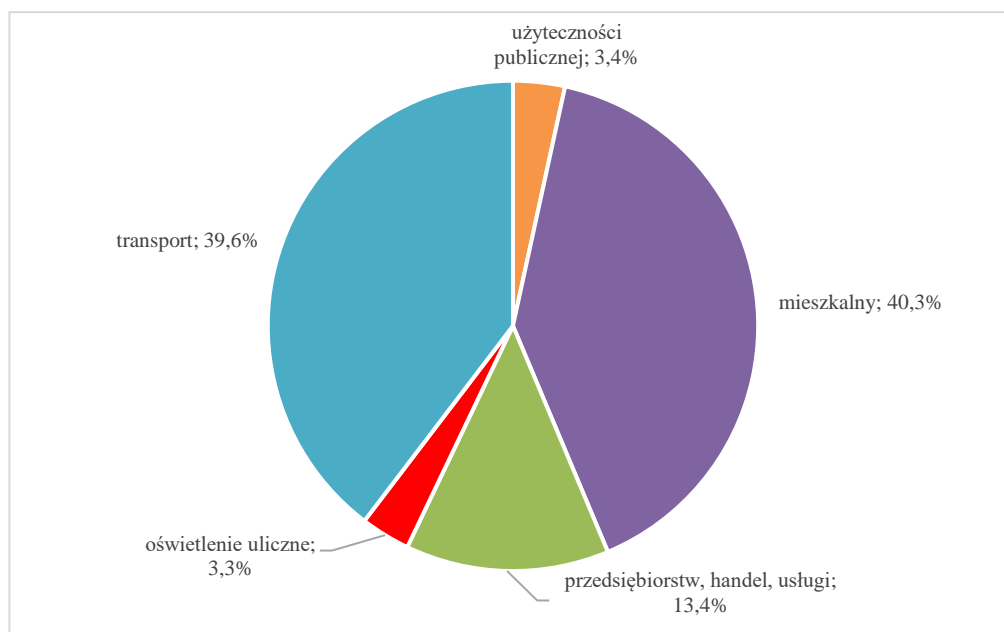

Rysunek 11 Udział sektorów w zużyciu energii końcowej w 2019 roku
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

W 2019 roku największy udział w całkowitym zużyciu energii stanowił sektor mieszkalny (42,8%) oraz transport (39,8%), sektor przedsiębiorstw, handel i usługi (13,9%), sektor użyteczności publicznej (2,4%). Ok. 1,0% całkowitego zużycia energii przypada na sektor oświetlenie uliczne. W porównaniu do 2015 roku spadł udział w energii końcowej sektora użyteczności publicznej o 0,3%, sektor handel, usługi, przedsiębiorstwa o 0,7%. Wzrósł udział sektora transportu w zużyciu energii końcowej o 1,3%, czego wynikiem jest przyrost liczby pojazdów przypadająca na 1 mieszkańca w gminie z 547 pojazdów/1000 mieszkańców do 670 pojazdów/1000 mieszkańców.

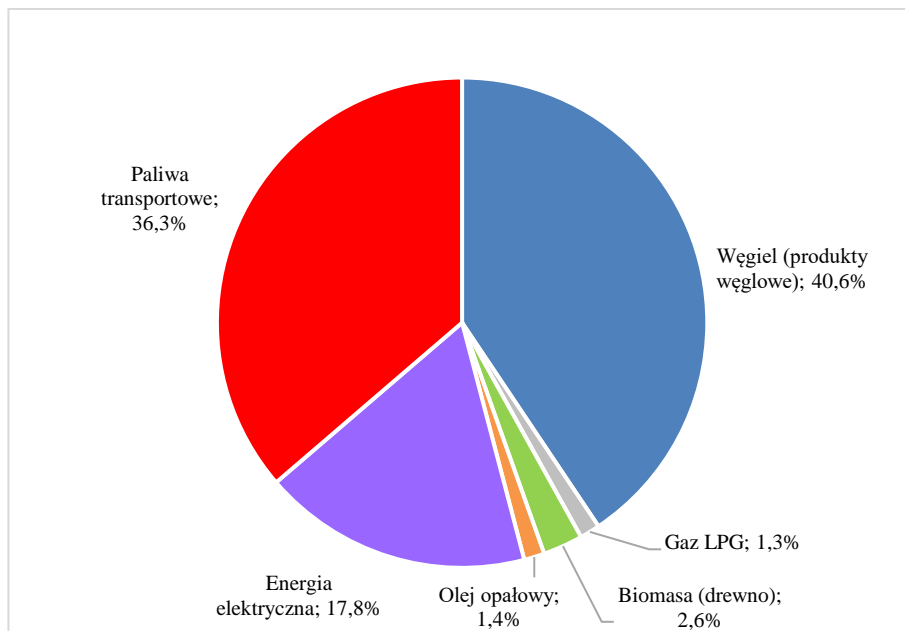
Rysunek 12 Udział sektorów w całkowitej emisji CO₂ w roku 2015
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

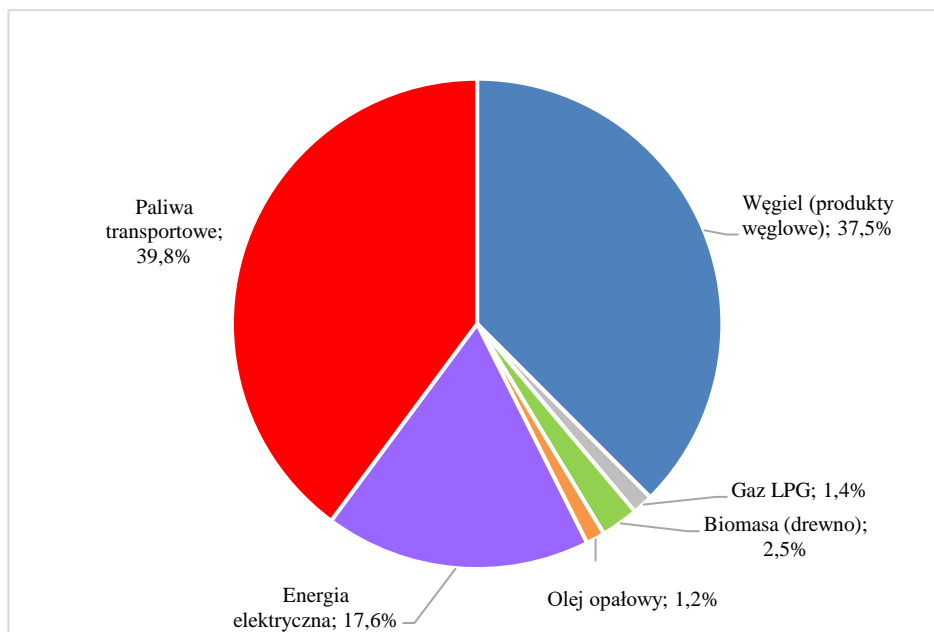
Rysunek 13 Udział sektorów w całkowitej emisji CO₂ w roku 2019
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

Największym udziałem w 2019 roku w emisji dwutlenku węgla charakteryzowały się sektory transportu 39,6% i mieszkalny 40,3%. Nieco mniej emisji CO₂ pochodziło z sektora przedsiębiorstw, handlu i usług 13,4%, użyteczności publicznej 3,4%. Sektor oświetlenie uliczne emitował niecały 3,3% całkowitej emisji CO₂. Porównując emisję z 2015 roku można stwierdzić, że zwiększył się udział w emisji dwutlenku węgla z sektora transportu o 0,9%, natomiast zmniejszył się udział sektora użyteczności publicznej o 0,3% i mieszkalnego o 0,5%.

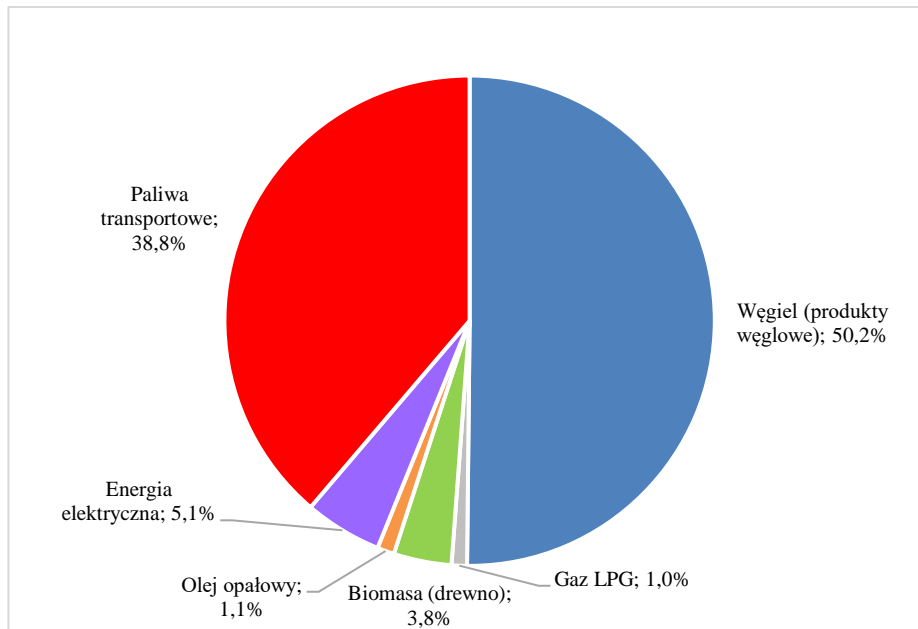
Udział poszczególnych nośników energii w bilansie energetycznym w roku 2015 i 2019 przedstawiono poniżej.

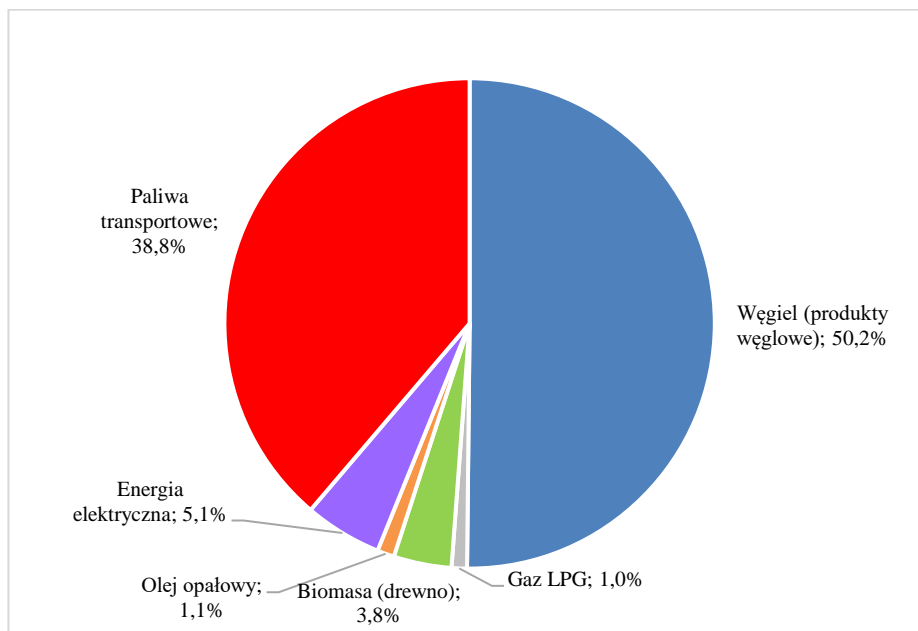
Rysunek 14 Udział poszczególnych nośników energii i paliw w energii końcowej w roku 2015
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

Rysunek 15 Udział poszczególnych nośników energii i paliw w energii końcowej w roku 2019
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

Rysunek 16 Udział poszczególnych nośników energii i paliw w całkowitej emisji CO₂ w roku 2015
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

Rysunek 17 Udział poszczególnych nośników energii i paliw w całkowitej emisji CO₂ w roku 2019
Źródło: opracowanie własne na podstawie zebranych danych i ankiet

Największy udział w emisji CO₂ na koniec 2019 roku wśród wszystkich źródeł i paliw miały produkty węglowe/węgiel (50,2%), paliwa transportowe (38,8%), energia elektryczna (5,1%), biomasa (3,8%), gaz LPG (1,0%), olej opałowy (1,1%).

4.1.2.4. Warunki wykorzystania OZE

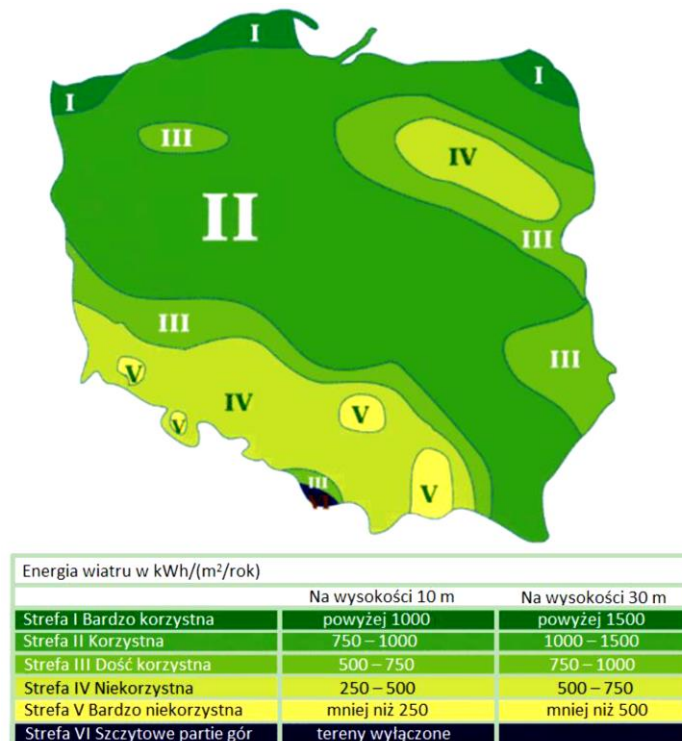
Według założeń unijnych alternatywne źródła energii mają w przyszłości stanowić istotny udział w bilansie energetycznym Europy. Celem UE jest uzyskanie 20% energii ze źródeł odnawialnych do 2020 roku w końcowym zużyciu energii brutto. Do końca 2032 roku ma to być co najmniej 32% energii z OZE. Zgodnie z celami unijnego pakietu klimatyczno-energetycznego, udział OZE w końcowej konsumpcji energii dla Polski do 2020 roku powinien wynieść 15%, a do 2030 roku 21%.

Największy udział w polskim rynku OZE mają elektrownie wiatrowe, wodne i biomasa. Ale intensywny rozwój fotowoltaiki, zwłaszcza w sektorze mikroinstalacji może uczynić ją w najbliższym czasie drugą (po lądowej energetyce wiatrowej) technologią OZE w Polsce.

Energia wiatru

Trwający obecnie rozwój technologiczny siłowni wiatrowych pozwala na szersze wykorzystanie energii wiatru do produkcji energii elektrycznej. Energia wiatrowa jest ekologicznie czysta - do jej wytworzenia niepotrzebne jest wykorzystanie jakiegokolwiek paliwa.

Wybór miejsca pod lokalizację siłowni wiatrowych powinien opierać się na analizie warunków wiatrowych. Wstępna ocena może zostać dokonana w oparciu o atlasy i mapy wietrzności. Zasoby energii wiatru są silnie związane z lokalnymi warunkami klimatycznymi i terenowymi. Decydują one o tym, czy dany obszar jest korzystnym miejscem do zbudowania siłowni wiatrowej.

Rysunek 18 Energia wiatru w kWh/(m²/rok) na wysokości 10 i 30 m n.p.m.

Źródło: "Energia & Przemysł" - marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Po analizie powyższej mapy wywnioskować można, iż potencjał energetyczny wiatru na obszarze gminy Dobromierz mieści się w zakresie 500-750 kWh/(m²/rok), na wysokości 30 m nad powierzchnią terenu.

Co może świadczyć, iż Gmina w całym obszarze posiada niekorzystne warunki wykorzystania wiatru. Warunki lokalne terenu mogą sytuację tą dodatkowo polepszyć albo pogorszyć. Przed przystąpieniem do realizacji ewentualnego projektu należy przeprowadzić dokładne badania warunków wiatrowych, jednak jest to kosztowna inwestycja. Przyczyną zakłóceń przepływu wiatru mogą być przeszkody terenowe związane ze środowiskiem geograficznym (obniżenia i pagórki), przyrodniczym (lasy) czy działalnością człowieka.

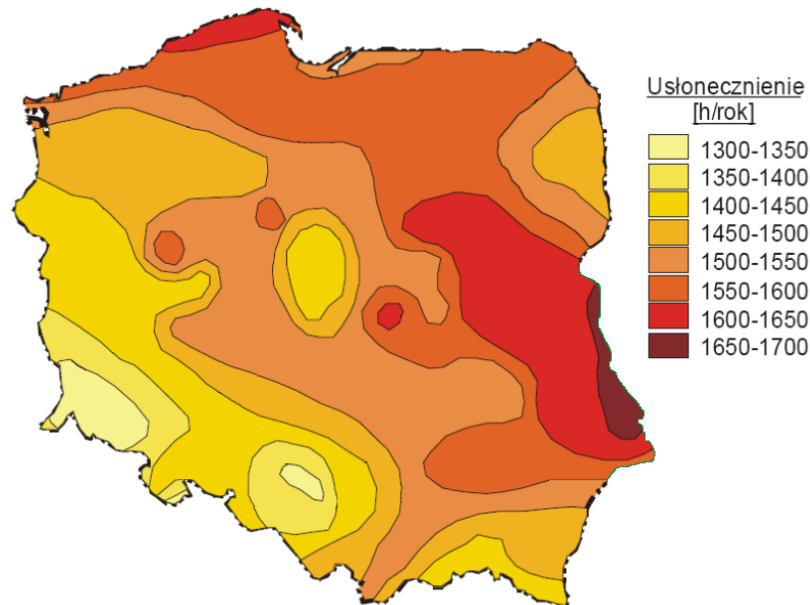
Aktualnie na terenie gminy nie funkcjonują żadne elektrownie wiatrowe. Brak jest również planów dotyczących budowy takich obiektów.

Energia słońca

Energia słoneczna jest powszechnie dostępnym, ekologicznie czystym i najbardziej naturalnym z istniejących źródeł energii. Najefektywniej może być wykorzystana lokalnie, zaspokajając zapotrzebowanie na ciepłą wodę użytkową i ogrzewanie pomieszczeń. Dużą zaletą jest jej łatwa adaptacja, zwłaszcza do celów gospodarstwa domowego.

Praktyczne wykorzystanie energii promieniowania słonecznego wymaga oszacowania potencjalnych i rzeczywistych zasobów energii słonecznej na danym obszarze i parametryzacji warunków meteorologicznych dostosowanych do potrzeb technologii przetwarzania energii promieniowania słonecznego w energię elektryczną lub ciepłą.

Istotny wpływ na ilość promieniowania słonecznego, jaka dociera do Ziemi, ma przejrzystość powietrza. Parametr przejrzystości powietrza ulega wahaniom w ciągu dnia w zależności od warunków meteorologicznych. Ponadto, zmniejszenie przejrzystości powietrza, może być wywołane również przez zawieszone w nim liczne cząsteczki pyłu i dymu.

Rysunek 19 Średnie roczne sumy usłonecznienia

Źródło: "Energia & Przemysł" - marzec 2007 na podstawie danych prof. Haliny Lorenc, IMiGW

Gmina Dobromierz położona jest na obszarze rejonu południowego, gdzie średnioroczna suma promieniowania słonecznego wynosi 900 kWh/m^2 , natomiast średnie sumy usłonecznienia w ciągu roku wahają się w granicach 1300-1350 h/rok. Powyższe warunki sprawiają, że Gmina dysponuje przeciętnymi warunkami dla rozwoju energetyki słonecznej. Preferowanym kierunkiem rozwoju energetyki słonecznej powinno być zatem instalowanie indywidualnych małych instalacji solarnych i fotowoltaicznych na budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej.

Na terenie gminy Dobromierz zlokalizowane są instalacje fotowoltaiczne na terenach osób prywatnych, przedsiębiorstw i budynkach użyteczności publicznej. W budynkach jednorodzinnych są pojedyncze instalacje OZE, tj. pompy ciepła, kolektory słoneczne na potrzeby przygotowania ciepła wody użytkowej (c.w.u.).

Energia Ziemi

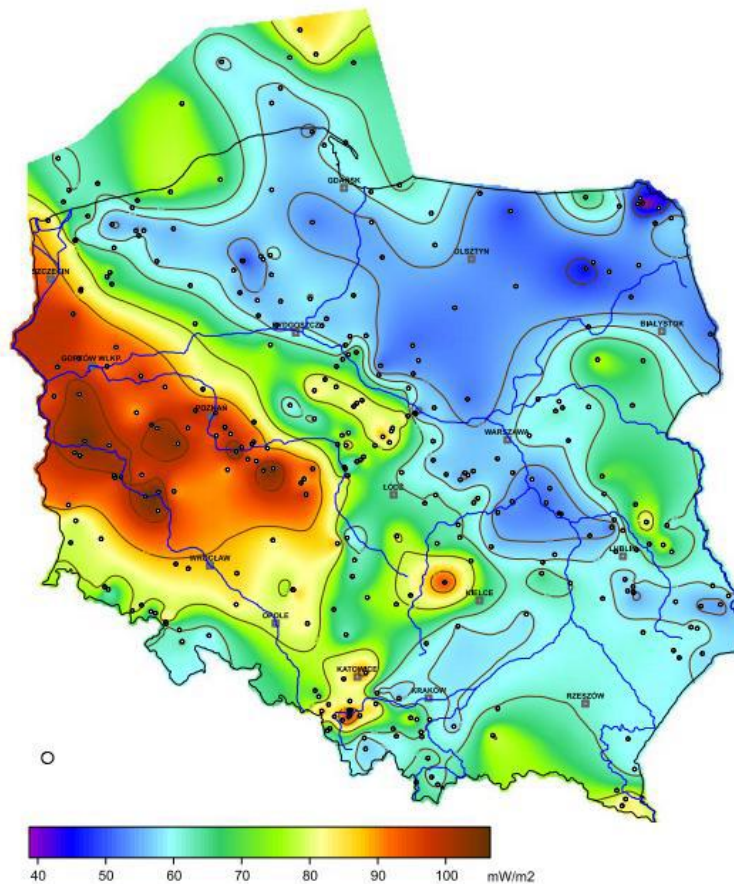
Źródłem energii geotermalnej jest wewnątrz Ziemi o temperaturze około $5\ 400^\circ\text{C}$, generujące przepływ ciepła w kierunku powierzchni. W celu wydobycia wód geotermalnych na powierzchnię wykonuje się odwierty do głębokości zalegania tych wód. W pewnej odległości od otworu czerpalnego wykonuje się drugi otwór, którym wodę geotermalną po odebraniu od niej ciepła, wtłacza się z powrotem do złoża. Wody geotermalne są z reguły mocno zasolone, jest to powodem szczególnie trudnych warunków pracy wymienników ciepła i innych elementów armatury instalacji geotermalnych. Z uwagi na zróżnicowany poziom energetyczny płynów geotermalnych (w porównaniu do klasycznych kotłowni) można je wykorzystywać:

- do ciepłownictwa (m.in.: ogrzewanie niskotemperaturowe i wentylacja pomieszczeń, przygotowanie ciepłej wody użytkowej),
- do celów rolniczo-hodowlanych (m.in.: ogrzewanie upraw pod osłonami, suszenie płodów rolnych, ogrzewanie pomieszczeń inwentarskich, przygotowanie ciepłej wody technologicznej, hodowla ryb w wodzie o podwyższonej temperaturze),
- w rekreacji (m.in.: podgrzewanie wody w basenie),
- przy wyższych temperaturach do produkcji energii elektrycznej.

W zależności od głębokości, z której eksploatowana jest energia geotermalna, wyróżnia się:

- geotermię płytką (niskiej entalpii) – wykorzystującą energię cieplną gruntu z głębokości do ok. 100 m za pomocą pomp ciepła,

- geotermię głęboką (wysokiej entalpii) - pozyskującą energię ciepłą z wnętrza Ziemi, z głębokości kilku kilometrów.

Rysunek 20 Mapa rozkładu gęstości ziemskiego strumienia ciepłego na obszarze Polski

Źródło: <https://www.mos.gov.pl/> (Szewczyk & Gientka, 2009)

Analizując powyższą mapę rozkładu gęstości strumienia ciepłego można stwierdzić, iż budowa instalacji geotermalnych wysokiej entalpii w Gminie jest uzasadniona. Według mapy gęstość strumienia ciepłego w rejonie Gminy wynosi maksymalnie 80-90 mW/m². Potencjał ten jest mały, zaś pozyskanie energii geotermalnej wiąże się z koniecznością poniesienia wysokich nakładów inwestycyjnych.

Należy zaznaczyć, że eksploatacja energii geotermalnej powoduje również problemy ekologiczne, z których najważniejszy polega na kłopotach związanych z emisją szkodliwych gazów uwalnianych się z płynu. Dotyczy to przede wszystkim siarkowodoru (H₂S), który powinien być pochłonięty w odpowiednich instalacjach, podrażających koszt produkcji energii. Inne potencjalne zagrożenia dla zdrowia powoduje radon (produkt rozpadu radioaktywnego uranu) wydobywający się wraz z parą ze studni geotermalnej.

Na terenie gminy Dobromierz można wykorzystać geotermię płytką przy zastosowaniu indywidualnych pomp ciepła. Pompa ciepła jest urządzeniem przenoszącym ciepło z ogólnie dostępnego środowiska cechującego się niewyczerpalnymi zasobami energii, tj. gruntu, wody lub powietrza (dolne źródło ciepła) do górnego źródła ciepła w postaci ciepła o wyższej temperaturze. Proponowane jest wspieranie przez Gminę podmiotów i właścicieli budynków instalujących rozwiązania wykorzystujące pomy ciepła w pozyskiwaniu środków finansowych na tego typu przedsięwzięcia.

Biomasa

Jednym ze źródeł energetycznych biomasy użytkowanych w kotłach jest słoma². To „dojrzałe lub wysuszone źdźbła roślin zbożowych”, a także wysuszone rośliny strączkowe, len czy rzepak. Charakteryzują się dużą zawartością suchej masy (około 85%). W energetyce zastosowanie znajduje słoma wszystkich rodzajów zbóż oraz

² źródło: „Mała Encyklopedia Rolnicza”

rzepaku i gryki, natomiast szczególnie cenną jest słoma żytnia, pszenna, rzepakowa i gryczana oraz osadki kukurydzy.

Do celów niniejszej dokumentacji przyjęto zużycie słomy pochodzącej z upraw zboża na terenie gminy Dobromierz. W poniższej tabeli przedstawiono powierzchnię poszczególnych upraw.

Tabela 11 Powierzchnia upraw na terenie gminy Dobromierz

Uprawa	jednostka	Powierzchnia
ogółem	ha	6 756
zboża razem	ha	4 754
zboża podstawowe z mieszankami zbożowymi	ha	4 662
ziemniaki	ha	176
uprawy przemysłowe	ha	1 717
rzepak i rzepik razem	ha	1 673

Źródło: Bank Danych Lokalnych, Powszechny Spis Rolny 2010

Słoma jest wykorzystywana głównie jako pasza lub podściółka w hodowli zwierząt gospodarskich, zaś do celów energetycznych wykorzystuje się jedynie jej nadwyżki. Wykorzystanie nadwyżek w celach energetycznych pozwala uniknąć ich spalania na polach, chroniąc tym samym stan środowiska naturalnego. W związku z powyższym, w obliczeniach projektowych należy uwzględnić ilość słomy koniecznej do produkcji zwierzęcej. Zapotrzebowanie na słomę jest różne w zależności od gatunku zwierząt. Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 12 Zapotrzebowanie na słomę dla poszczególnych gatunków zwierząt hodowanych

Zwierzęta hodowane	Zapotrzebowanie na słomę (kg/szt.)/rok
Bydło	2 555
Trzoda chlewna	730
Drób	1

Źródło: Ocena produkcji i potencjalnych możliwości wykorzystania słomy do celów grzewczych, Inżynieria Rolnicza 6(104)/2008

Na terenie gminy Dobromierz pod uprawę zbóż oraz rzepaku i rzepiku wykorzystuje się odpowiednio 4 754 ha oraz 1 673 ha. Z upraw tych, uwzględniając zapotrzebowanie poszczególnych hodowlanych gatunków zwierząt na słomę ze zbóż, na terenie gminy Dobromierz można uzyskać na cele energetyczne 36 265 ton słomy. Wartość opałowa słomy wynosi 15 MJ/kg, zatem potencjał energetyczny słomy pochodzącej z produkcji rolnej wyniesie 54 700 GJ/rok. Po uzyskaniu słomy z produkcji rolnej należy poddać ją procesowi peletyzacji, w celu zwiększenia udziału biomasy nawet do 30% w ogólnym bilansie paliwa spalanego w kotłach energetycznych, oraz do celów transportowych.

Łączna powierzchnia gruntów odłogowych i ugorowych w gminie Dobromierz wynosi 22 ha. W celu zaopatrzenia Gminy w energię, grunty te można wykorzystać do uprawy roślin energetycznych. Podana wartość powierzchni gruntów jest jedynie teoretyczna. Należy uwzględnić, iż nie wszystkie tereny będą nadawać się do uprawy roślin – dlatego jako powierzchnię do zagospodarowania w celu uprawy roślin energetycznych przyjęto wartość 70% z 22 ha = 15 ha.

Biogaz

Najczęściej stosowanymi substratami do produkcji biogazu rolniczego są nawozy naturalne, wśród których wymienić należy gnojowicę, oraz obornik. Obliczenie możliwego zysku energetycznego z biomasy pochodzącej z hodowli zwierząt opiera się na wskaźniku wielkości produkcji biogazu oraz wykorzystaniu liczby sztuk dużych zwierząt. W tabeli poniżej przedstawiono wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże zwierząt.

Tabela 13 Wskaźnik wielkości produkcji biogazu w przeliczeniu na sztuki duże [m³/SD/d]

Bydło	Trzoda chlewna	Drób
1,5	1,5	3,75

Źródło: Odchody zwierząt jako substrat dla biogazowni [http://bio-gazownie.edu.pl/]

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę zwierząt w gospodarstwach na terenie gminy Dobromierz. Zakładając, że z 1m³ biogazu można wyprodukować 2,1 kWh energii elektrycznej (przy zakładanej sprawności układu 33%) potencjał energetyczny przedstawia się następująco:

Tabela 14 Pogłowie zwierząt gospodarskich na terenie gminy Dobromierz oraz produkcja biogazu

Rodzaj zwierząt	Liczba zwierząt* [szt.]	Biogaz [m ³ /rok]	Produkcja energii [GJ/rok]
Bydło	167	901 185	20 727,25
Kozy	26	448 950	10 325,85
Owce	60	39 420	906,66
Świnie	554	379 418	8 726,61
Kury	12 598	164 250	3 777,75
SUMA		1 933 223	44 464,12

Źródło: opracowanie na podstawie danych Dolnośląski Oddział Regionalny, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, 2021

Jak ukazuje powyższa tabela najwięcej biogazu i energii elektrycznej można pozyskać wykorzystując bydłecze odchody. Łączny potencjał energetyczny nawozów naturalnych pochodzenia zwierzęcego wynosi 44 464,12 GJ/rok. Biorąc pod uwagę trudności z zebraniem całości zwierzęcych odchodów do dalszych obliczeń przyjęto redukcję ilości odchodów oraz zysku energetycznego o 40 %. W związku z powyższym całkowita możliwa energia do pozyskania z hodowli zwierząt w Gminie wynosi 26 678,5 GJ/rok.

4.1.3. Analiza SWOT

Ochrona klimatu i jakości powietrza	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
duże nakłady na wymianę źródeł ciepła na bardziej ekologiczne korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii brak dużych emitorów zanieczyszczenia powietrza	większość budynków jednorodzinnych opalanych węglem kamiennym nadmierne straty związane m.in. z brakiem izolacji cieplnej budynków nadal niska świadomość społeczna dotycząca racjonalnego wykorzystania energii i źródeł odnawialnych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
korzystne warunki dla rozwoju i wykorzystania odnawialnych źródeł energii (pompy ciepła, solary i fotowoltaika) duże zainteresowanie mieszkańców wykorzystaniem nowoczesnych źródeł energii i OZE źródła finansowania programy rządowe RPO	napływ zanieczyszczeń spoza granic Gminy brak środków na finansowanie inwestycji brak zainteresowania mieszkańców odnawialnymi źródłami energii wzrost liczby pojazdów na drogach publicznych

Źródło: opracowanie własne

4.1.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu klimatu i jakości powietrza

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tj.: Dz. U. z 2020 roku, poz. 1219, z późn. zm.) ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego, jakości, w szczególności przez:

- utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów, lub co najmniej na tych poziomach,
- zmniejszanie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane,

- zmniejszanie i utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej poziomów docelowych, albo poziomów celów długoterminowych, lub co najmniej na tych poziomach.

Ocenę jakości powietrza na terenie gminy Dobromierz przeanalizowano w oparciu o dane z Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska we Wrocławiu, oraz dane ze stacji pomiarowej w Kostrzy (gmina Strzegom). Zgodnie z roczną oceną jakości powietrza Gmina należy do strefy dolnośląskiej. Strefa dolnośląska otrzymała klasę C dla pyłu zawieszzonego PM10, benzo(a)pirenu oraz ozonu.

Jakość powietrza w Gminie (z powodu braku stacji monitoringowych na terenie miasta) została oceniona przez WIOŚ we Wrocławiu na podstawie matematycznego modelu rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, szerzej opisanego w rocznej ocenie jakości powietrza w województwie dolnośląskim. Na tej podstawie można stwierdzić, iż w ostatnich latach ulegała ona poprawie, jednak mimo starań Gminy Dobromierz jak i samych mieszkańców, w dalszym ciągu nie odpowiada ona obowiązującym normom. Poziomy dopuszczalne lub docelowe nie zostały osiągnięte dla pyłów PM10 oraz benzo(a)pirenu. Przekroczenia dotyczą również poziomu celu długoterminowego dla ozonu.

Analiza SWOT wykazała, iż zagrożeniem dla Gminy mogą być niewystarczające środki finansowe na modernizację i budowę infrastruktury drogowej, jak również brak zainteresowania mieszkańców i przedsiębiorców działaniami zwiększającymi energooszczędność budynków i wymianą źródeł ciepła na ekologiczne.

Poprawa jakości powietrza w kolejnych latach powinna nastąpić poprzez realizację działań naprawczych, zaplanowanych w ramach Programu ochrony powietrza w odniesieniu do wszystkich źródeł emisji. Efektem realizacji Programu powinno być zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń emitowanych do powietrza, głównie ze źródeł powierzchniowych, a także komunikacyjnych i przemysłowych.

W zakresie emisji powierzchniowej, poza działaniami realizowanymi w ramach programów ochrony powietrza, a także działaniami Gminy Dobromierz w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, największe znaczenie może mieć wprowadzanie norm na małe źródła energii, oraz wymuszone przepisami działania na rzecz podniesienia efektywności energetycznej.

Działaniami, które pozwolą na redukcję emisji szkodliwych substancji, jak również podniesienie komfortu życia mieszkańców będą termomodernizacje budynków, modernizacja lokalnych i indywidualnych kotłowni, wymiana instalacji grzewczej oraz wprowadzenie energooszczędnego oświetlenia (w budynkach i na ulicach). W zakresie emisji liniowej możliwe jest jej znaczne zredukowanie poprzez podejmowanie działań na rzecz podniesienia efektywności energetycznej transportu. W związku z nasilającym się ruchem indywidualnym należy rozwijać transport publiczny.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zapisano zadania zarówno dotyczące opracowania dokumentów planistycznych w dziedzinie energetyki i zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, realizacji Programu Ochrony Powietrza, poprawy warunków energetycznych w budynkach użyteczności publicznej i mieszkalnych, a także poprawy jakości dróg w tym efektywności oświetlenia.

Ochrona powietrza powinna zostać ujęta w opracowywanych przez Gminę dokumentach planistycznych takich jak plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ograniczania niskiej emisji, projekt założeń zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

4.2. *Klimat akustyczny*

4.2.1. *Efekty realizacji dotychczasowego POŚ*

Cel długoterminowy zapisany w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz Utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie	
Zadania	Podjęte działania w ostatnich latach
Konsekwentne egzekwowanie od zakładów przemysłowych ograniczania emisji hałasu	W latach 2018-2020 Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska Delegatura w Wałbrzychu przeprowadził na terenie gminy Dobromierz 3 kontrole w zakresie dopuszczalnego poziomu hałasu. Nie odnotowano przekroczeń.
W dalszych pracach nad planem miejscowego zagospodarowania przestrzennego wyraźne oddzielenie terenów zabudowy mieszkaniowej i terenów przemysłowych	W latach 2018-2020 zostały uchwalone plany dla całych miejscowości Jaskulin, Kłaczyna, Bronów, oraz zmodyfikowane dla Pietrzykowa. W trakcie przygotowywania jest plan dla całej miejscowości Dzierzków oraz dla Dobromierza – zmiana dla części 1a i dla Roztoki – zmiana dla części 1a.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dobromierz oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze gminy, 2021

Tabela 15 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie klimatu akustycznego

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2016	Stan aktualny 2020
1.	Miejsca, gdzie poziom hałasu przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	brak badań	brak badań
2.	Odsetek ludności narażonej na ponadnormatywny poziom dźwięku (%)	nie określany	nie określany

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Dobromierz i WIOŚ, 2020

4.2.2. *Opis stanu obecnego*

4.2.2.1. *Hałas przemysłowy*

Przedsiębiorstwa, zakłady i osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na obszarze Gminy Dobromierz kształtują klimat akustyczny w swoim otoczeniu.

W 2020 roku, na obszarze Gminy Dobromierz, zarejestrowanych było 436 podmiotów gospodarczych (2,2% podmiotów z powiatu świdnickiego), a ich liczba była o 12 wyższa niż w 2019 roku. Wśród przedsiębiorstw przeważały 3 sekcje: handel i naprawa pojazdów (sekcja G: 84 podmioty), przetwórstwo przemysłowe (sekcja C: 80) oraz budownictwo (sekcja F: 80), a 32 podmioty gospodarcze prowadzą działalność związaną z transportem i gospodarką magazynową (sekcja H). Należą do nich większe firmy prowadzące działalność produkcyjną, transportową, budowlaną, handlowo-usługową, a także małe punkty usługowe handlowe, zakłady rzemieślnicze, warsztaty samochodowe oraz niewielkie zakłady prowadzące prace polegające na cięciu, szlifowaniu, kuciu i spawaniu.

Przedsiębiorstwa, które stanowią źródło emisji hałasu starają się dbać o stan środowiska i czynią kroki mające na celu zmniejszenie lub całkowitą eliminację negatywnego oddziaływania na środowisko.

Większość uciążliwości powodowanych emisją hałasu wynika z lokalizacji przedsiębiorstw, z których działalnością nierozłącznie jest związana emisja hałasu na terenach zapisanych w planach zagospodarowania przestrzennego jako tereny mieszkaniowe.

W takich sytuacjach mieszkańcy informują Urząd Gminy w Dobromierzu, Starostwo Powiatowe w Świdnicy lub WIOŚ o istnieniu uciążliwości co skutkuje kontrolą, a w przypadku przekroczeń wydaniem decyzji o dopuszczalnej emisji hałasu. Dla firm działających na terenie gminy w latach 2018-2020 Starosta nie wydawał decyzji o dopuszczalnym poziomie hałasu, natomiast WIOŚ we Wrocławiu przeprowadził 3 kontrole.

Hałas stanowi też jeden z głównych czynników szkodliwych w górnictwie odkrywkowym, przy czym można tu wyodrębnić dwa rodzaje hałasów. Hałasy ciągłe (emitowane przez maszyny i urządzenia, głównie kruszarki) oraz hałasy impulsowe w czasie robót strzałowych. Poziomy tych hałasów często przekraczają wartości dopuszczalne, a ponadto stanowią zagrożenie dla środowiska zewnętrznego, szczególnie gdy roboty górnicze usytuowane są w pobliżu terenów mieszkaniowych.

W ostatnich latach na terenie gminy Dobromierz zanotowano znaczący wzrost uciążliwości akustycznych związanych z działalnością kopalń i zakładów przerobczych kruszyw zlokalizowanych zazwyczaj w pobliżu

terenów podlegających ochronie przed hałasem. Uciążliwość dla środowiska powodują głównie urządzenia kruszące, przenośniki i środki transportu związane z działalnością zakładów.

Jeżeli akustyczne oddziaływanie będące wynikiem prowadzenia zakładu występuje na terenach, dla których nie zostały ustawowo ustalone dopuszczalne poziomy hałasu lub na terenach, dla których nie można określić dopuszczalnego poziomu hałasu poprzez przyjęcie wartości dopuszczalnych dla rodzaju terenu o zbliżonym przeznaczeniu – wówczas nie podejmuje się działań przewidzianych ustawą na rzecz kształtowania klimatu akustycznego tych terenów.

Za przekroczenie poziomów hałasu określonych w decyzji na emitowanie hałasu do środowiska i obowiązujących decyzjach o dopuszczalnym poziomie hałasu przenikającego do środowiska – Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska wymierza, w drodze decyzji, administracyjnej kary pieniężne. Ponadto na podmiocie prowadzącym działalność gospodarczą spoczywa odpowiedzialność za ochronę środowiska polegająca na podjęciu niezbędnych działań naprawczych.

4.2.2.2. Hałas drogowy

Jednym z czynników wpływających na stan klimatu akustycznego na terenie gminy Dobromierz jest hałas komunikacyjny, do którego zalicza się hałas drogowy. Z przeprowadzonych analiz wynika, że najbardziej uciążliwy jest hałas drogowy, generowany przez pojazdy samochodowe, który ma charakter ciągły i obejmuje swoim zasięgiem coraz większy obszar. Przez ostatnie lata liczba samochodów na drogach systematycznie rośnie, co powoduje wzrost emisji hałasu, nie tylko przez pojazdy osobowe, ale również przez pojazdy ciężarowe i motocykle.

W latach 2018-2020 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu, a później Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu nie wykonywał pomiarów monitoringowych hałasu na terenie gminy Dobromierz.

Realizując obowiązki wynikające z art. 179 ust. 1 ustawy POŚ zarządzający drogą, sporządza, co 5 lat mapę akustyczną terenu, na którym eksploatacja obiektu może powodować przekroczenie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

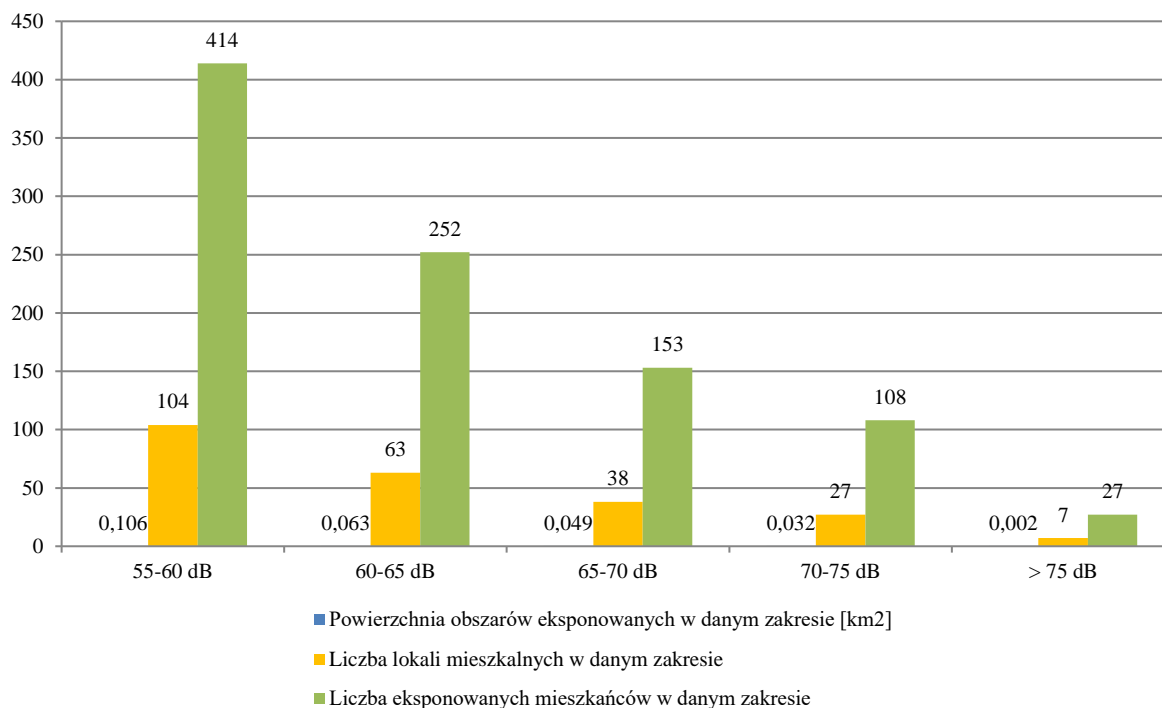
W 2018 r. został opracowany Program ochrony środowiska przed hałasem dla województwa dolnośląskiego dla dróg wojewódzkich i dróg głównych na terenie miasta Jelenia Góra, po których przejeżdża ponad 3 mln pojazdów rocznie oraz linii kolejowych, po których przejeżdża ponad 30 tys. pociągów rocznie jest sporządzany dla terenów leżących poza aglomeracjami wzdłuż głównych dróg i linii kolejowych, których eksploatacja spowodowała negatywne oddziaływanie akustyczne tj. przekroczone zostały dopuszczalne poziomy hałasu określone wskaźnikami hałasu LDWN i LN.

Podstawowym celem Programu ochrony środowiska przed hałasem jest wyznaczenie priorytetowych i racjonalnych działań mających za zadanie dostosowanie poziomu hałasu do stanu dopuszczalnego na obszarach położonych wzdłuż dróg objętych niniejszą aktualizacją. Oczekiwaną zmianą wprowadzenia zaleceń ujętych w Programie jest ograniczenie szkodliwego oddziaływania hałasu na mieszkańców, co wpłynie pozytywnie na ich zdrowie i poczucie komfortu akustycznego. Program objął odcinek drogi wojewódzkiej nr 375. Droga wojewódzka nr 375 o długości ok. 20 km łączy Dobromierz oraz Wałbrzych.

Tabela 16 Zestawienie odcinków dróg położonych w graniach wraz z kilometrażem, długością oraz powierzchnia obszaru objętego opracowaniem POH

Nr drogi	Kilometraż odcinka		gmina	długość odcinka km	powierzchnia obszaru analizy km ²
	od km	do km			
375	15,8	do km 17,5	Dobromierz	1,7	1,36

Źródło: Mapy akustyczne drogi wojewódzkiej nr 375, DSDiK we Wrocławiu

Rysunek 21 Poziomy dźwięku w środowisku określone przez wskaźnik L_{DWN} oraz obszary narażone na hałas

Źródło: Mapa akustyczna drogi wojewódzkiej nr 375, DSDiK we Wrocławiu, 2017 rok

Z przeprowadzonych w ramach niniejszego opracowania analiz, wynika że odsetek osób narażonych na hałas od analizowanego odcinka drogi wojewódzkiej 375, zamieszkujących tereny gminy, dla których stan warunków akustycznych środowiska określony wskaźnikiem LDWN jako niedobry wynosi 92%, a zły – 8%.

Oszacowana łączna powierzchnia tych terenów wynosi ok. 0,10 km². Dla wskaźnika LN odsetek ten kształtuje się odpowiednio na poziomie 85% i 15%, a łączna suma terenów, dla których stan warunków akustycznych środowiska w porze nocy określony jako niedobry i zły wynosi ok. 0,11 km².

Prezentowane wyniki obliczeń i analiz obrazują, że wokół analizowanego odcinka obecnie nie występują tereny, dla których akustyczny stan środowiska można zakwalifikować jako bardzo zły. Wyniki analiz rozkładu hałasu przy elewacjach budynków, przeprowadzonych na różnych wysokościach budynków zlokalizowanych w pierwszej linii zabudowy (dla najbardziej narażonych budynków mieszkalnych) wskazują, że na ponadnormatywny hałas narażeni są mieszkańcy wszystkich kondygnacji tych budynków w porównywalnym stopniu.

4.2.3. Analiza SWOT

Zagrożenie hałasem	
<p>MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne</p> <p>dobra dostępność komunikacyjna Gminy prace remontowe i modernizacyjne dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich i drogi krajowej</p>	<p>SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne</p> <p>brak systematycznych badań hałasu drogowego, co nie daje skali zagrożenia niezadawalający stan i jakość niektórych odcinków dróg</p>
<p>SZANSE czynniki zewnętrzne</p> <p>planowane modernizacje dróg opracowany POH z działaniami priorytetowymi bieżące działania utrzymaniowe oraz usprawniające na liniach kolejowych</p>	<p>ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne</p> <p>powiększająca się liczba pojazdów dyskomfort akustyczny dla mieszkańców zamieszkujących tereny wzdłuż dróg oraz w bliskiej odległości od zakładów wydobywczych i przerobczych</p>

Źródło: opracowanie własne

4.2.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń hałasem

Hałas jest elementem wpływającym na jakość życia ludności, zwłaszcza na obszarach zurbanizowanych. Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu jak najlepszego stanu akustycznego środowiska.

W sytuacjach funkcjonowania oraz nowopowstających przedsiębiorstw, z których działalnością nierozzerwalnie wiąże się emisja hałasu obowiązkiem przedsiębiorców jest minimalizacja hałasu poprzez wyciszanie zakładów i magazynów oraz maszyn i urządzeń przez zastosowanie odpowiednich rozwiązań technicznych. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań, a jednostkami odpowiedzialnymi za ich realizację są przedsiębiorcy. Finansowanie modernizacji przedsiębiorstw lub budowy w nowoczesnych standardach będzie pochodzić głównie ze środków własnych przedsiębiorstw oraz z dofinansowania z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na rozwój i modernizację przedsiębiorstw oraz działania innowacyjne.

W trybie planowanym oraz interwencyjnym WIOŚ prowadzi kontrole przestrzegania przepisów ochrony środowiska w tym także ochrony przeciwhałasowej w przedsiębiorstwach.

Pod pojęciem hałasu drogowego rozumie się hałas pochodzący od środków transportu, jest to hałas typu liniowego, którego źródłem emisji hałasu są drogi gminne, powiatowe, wojewódzkie i krajowe.

Analiza SWOT wykazała, iż mocną stroną Gminy jest dobra dostępność komunikacyjna, ale jednocześnie słabą stroną jest brak bieżących badań hałasu, który z roku na rok staje się bardziej uciążliwy szczególnie dla mieszkańców i właścicieli budynków zlokalizowanych wzdłuż głównych dróg oraz niezadowolający stan i jakość niektórych dróg. Ważnym czynnikiem negatywnie wpływającym na klimat akustyczny na terenie gminy Dobromierz jest oddziaływanie zakładów wydobywczych i przerobczych surowców skalnych.

W związku z tym w harmonogramach realizacji zadań zapisano, iż ciągłymi zadaniami do realizacji także zgodnie z POH są remonty i modernizacje dróg.

Zadania te zapisano w harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych – do realizacji przez odpowiednich zarządców dróg.

Niebagatelnym zadaniem, którego realizacja prowadzona jest na każdym szczeblu i w trybie ciągłym jest edukacja ekologiczna. Zadanie to zapisano w harmonogramie realizacji zadań własnych, do realizacji przez Gminę i finansowane będzie ze środków własnych, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska we Wrocławiu oraz sponsorów.

4.3. Pola elektromagnetyczne

4.3.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy zapisany w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz Wylimitowanie negatywnych oddziaływań pól elektromagnetycznych	
Zadania	Podjęte działania
Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	Zadanie zaplanowane do realizacji przez WIOŚ we Wrocławiu. Badania natężenia poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku nie wykonywano na terenie gminy Dobromierz. Najbliższe badania prowadzono w okolicach Strzegomia w 3 cyklach: 2011 rok, 2015 rok, 2018 rok. Wyniki są zadowalające, ponieważ natężenia pola elektromagnetycznego w Strzegomiu nie przekraczają normy tj. 7 V/m i mieszczą się w granicach od 0,3 do 0,45 V/m.
Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)	Zadanie realizowane jest przy okazji uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	Zadanie zaplanowane do realizacji przez Starostę Świdnickiego. Do kompetencji Starosty Świdnickiego należy przyjmowanie zgłoszeń instalacji, sprawowanie kontroli przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska, natomiast Rada Powiatu ustanawia w razie potrzeby obszary ograniczonego użytkowania. W latach 2018-2020 Starosta Świdnicki przyjął 2 zgłoszenia nowych instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dobromierz oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze gminy, 2021

Tabela 17 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2016	Stan aktualny 2020
1.	Miejsca, gdzie poziom pól elektromagnetycznych przekracza wartości dopuszczalne wg obowiązujących przepisów	nie występują miejsca z przekroczeniami	nie występują miejsca z przekroczeniami

Źródło: WIOŚ we Wrocławiu

4.3.2. Opis stanu obecnego

Instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są:

- linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia,
- stacje transformatorowe, instalacje radiokomunikacyjne, takie jak:
 - stacje bazowe telefonii komórkowej,
 - stacje radiowe i telewizyjne.

Według ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1219 z późn. zm.) prowadzący instalację, oraz użytkownik urządzenia emitującego pola elektromagnetyczne, które są:

- stacjami elektroenergetycznymi lub napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi o napięciu znamionowym nie niższym niż 110 kV,
- instalacjami radiokomunikacyjnymi, radionawigacyjnymi lub radiolokacyjnymi, emitującymi pola elektromagnetyczne, których równoważna moc promieniowana izotropowo wynosi nie mniej niż 15 W, emitującymi pola elektromagnetyczne o częstotliwościach od 30 kHz do 300 GHz,

są obowiązani do wykonania pomiarów poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Pomiary te wykonywane są:

- bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia;
- każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy instalacji lub urządzenia.

Wyniki pomiarów przekazuje się Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska i Państwowemu Wojewódzkiemu Inspektorowi Sanitarnemu.

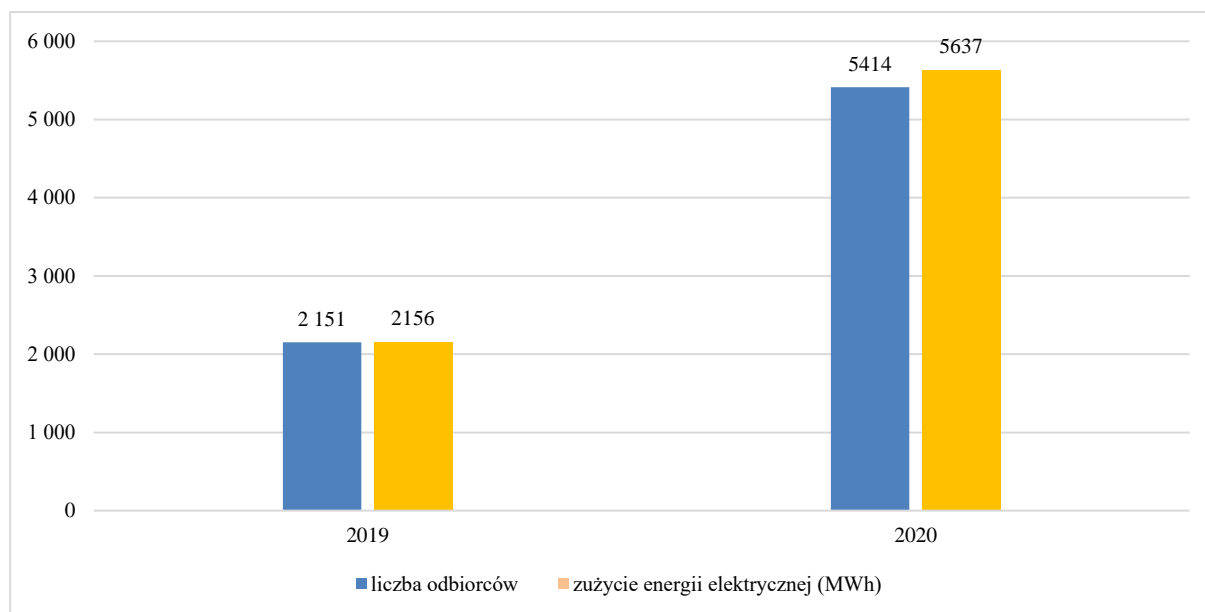
Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców zlokalizowanych na terenie gminy Dobromierz odbywa się w przeważającej większości z głównego punktu zasilania (GPZ) – stacji 110/20 kV R-Graby, zlokalizowanej na obrzeżach miasta Strzegom. Rozdzielnia 110 kV stacji R-Graby to rozdzielnia w wykonaniu napowietrznym z pojedynczym, sekcjonowanym system szyn zbiorczych, z dwoma transformatorami 110/20 kV o mocach znamionowych 40 MVA (T1) i 40 MVA (T2). Oba transformatory rezerwują się wzajemnie przy czynnej automatyce rozdzielni. Stacja R-Graby powiązana jest z systemem elektroenergetycznym liniami napowietrznymi 110 kV: S-215 (relacji Świebodzice-Graby), S-216 (relacji: Świebodzice-Pawłowice) i S-219 (relacji: Graby-Jawor). Zapotrzebowanie na energię elektryczną w gminie jest w pełni pokrywane przez obecny system elektroenergetyczny.

Sieć rozdzielcza składa się z linii średniego napięcia 20 kV wyprowadzanych ze stacji R-Graby i zasilają stacje transformatorowe 20/0,4 kV zlokalizowane m.in. na terenie gminy Dobromierz (55 szt.). Sieć średniego napięcia i linie niskiego napięcia mają charakter napowietrzno-kablowy.

Na terenie gminy Dobromierz znajdują się następująca infrastruktura techniczna należąca do Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia WN 110 kV – łączna długość 26,93 km,
- linie napowietrzne i kablowe średniego napięcia SN 20 kV – długość 61,88 km,
- linie napowietrzne i kablowe niskiego napięcia nN 0,4 kV – długość 137,96 km.

Sieć dystrybucyjna i sieci niskiego napięcia podlegają w większości zakładom energetycznym. Corocznie sieć energetyczna jest rozbudowywana, dobudowywane są nowe odcinki sieci napowietrznej linii energetycznej i stacje transformatorowe zarówno wysokiego jak i niskiego napięcia. Wynika to z ciągłego rozwoju terenów miejskich i wiejskich, oraz związanej z tym potrzeby mieszkańców do posiadania dostępu do nieprzerwanych dostaw energii elektrycznej.

Rysunek 22 Odbiorcy energii elektrycznej oraz zużycie energii elektrycznej w latach 2019-2020 na terenie gminy Dobromierz
Źródło: Tauron Dystrybucja S.A., pismo z dnia 5.11.2021 r.

Corocznie sieć energetyczna jest rozbudowywana, dobudowywane są nowe odcinki sieci napowietrznej linii energetycznej i stacje transformatorowe zarówno wysokiego jak i niskiego napięcia. Wynika to z ciągłego rozwoju terenów miejskich i wiejskich, oraz związanej z tym potrzeby mieszkańców do posiadania dostępu do nieprzerwanych dostaw energii elektrycznej. W latach 2019-2020 na terenie gminy Dobromierz liczba odbiorców energii elektrycznej wzrosła o 5, natomiast zużycie energii elektrycznej wzrosło o 223 MWh.

Został zniesiony obowiązek pozwoleń na lokalizację instalacji emitującej pola elektromagnetyczne, niezbędne jest tylko zgłoszenie instalacji do Starostwa. Starostwo Powiatowe w Świdnicy prowadzi rejestr zgłoszeń ww. instalacji.

Podkreślić należy, że w otoczeniu stacji bazowych telefonii komórkowych pole elektromagnetyczne o wartościach granicznych występują nie dalej niż kilkadziesiąt metrów od samych anten i to na wysokości ich zainstalowania. W praktyce, w otoczeniu anten stacji bazowych GSM, znajdujących się w miastach, pola o wartościach wyższych od dopuszczalnych nie występują dalej niż 25 metrów od anten na wysokości zainstalowania tych anten.

4.3.3. Analiza SWOT

Pola elektromagnetyczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
brak przekroczeń dopuszczalnych poziomów promieniowania elektromagnetycznego w rejonie gminy Dobromierz	brak corocznych badań porównawczych na terenie pozostałych gminy Dobromierz
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uwzględnianie w miejscowych planie zagospodarowania przestrzennego zapisów dotyczących ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym	zwiększająca się liczba źródeł promieniowania elektromagnetycznego

Źródło: opracowanie własne

4.3.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie pól elektromagnetycznych

Na terenie gminy Dobromierz instalacjami emitującymi pola elektromagnetyczne są przede wszystkim linie przesyłowe wysokiego, średniego i niskiego napięcia, stacje transformatorowe, oraz instalacje radiokomunikacyjne.

Podstawowym elementem ochrony przed polami elektromagnetycznymi jest informacja o występujących poziomach pól. Zniesiony został obowiązek posiadania pozwolenia na emitowanie pól elektromagnetycznych,

jednak nałożono obowiązek wykonania pomiarów natężenia pól elektromagnetycznych na prowadzących instalacje i użytkowników urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne. Pomiary należy przeprowadzać bezpośrednio po rozpoczęciu użytkowania instalacji lub urządzenia i każdorazowo w przypadku zmiany warunków pracy urządzenia.

W ramach minimalizacji oddziaływania istniejących instalacji emitujących pola elektromagnetyczne zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (tj. Dz.U. z 2020 roku poz. 1219 z późn. zm.), oraz Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 2 lipca 2010 roku w sprawie zgłoszenia instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne przedsiębiorstwa posiadające instalacje zgłaszają do Starostwa fakt oddania do eksploatacji instalacji wytwarzających promieniowanie elektromagnetyczne.

Na podstawie tych zgłoszeń w Starostwie prowadzony jest Rejestr instalacji mogących oddziaływać na środowisko. Zgodnie z przepisami prawnymi prowadzenie rejestru będzie kontynuowane w kolejnych latach.

Dla określenia aktualnych stanów promieniowania elektromagnetycznego Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu prowadzi corocznie, według ustalonego harmonogramu na terenie całego województwa dolnośląskiego, badania poziomów promieniowania. Wyniki badań nie wykraczają poza dopuszczalne poziomy, niemniej jednak w perspektywie ostatnich kilku lat zauważa się nieznaczny wzrost poziomu promieniowania.

W związku z dużą presją na rozwój sieci komórkowej i stałego zwiększania jej zasięgu istotnym elementem jest wprowadzanie do miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego zapisów precyzujących możliwe i dopuszczalne lokalizacje stacji przekaźnikowych telefonii komórkowych.

Taką potrzebę wykazała także analiza SWOT, według której Plany Zagospodarowania Przestrzennego zawierają takie zapisy, niemniej jednak powinny możliwie dokładnie określać potencjalne lokalizacje instalacji emitujących promieniowanie elektromagnetyczne.

Dlatego w harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano, iż niezbędne jest w trakcie aktualizacji miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego wprowadzenie zapisów obwarowujących lokowanie instalacji emitujących promieniowanie niejonizujące. Zadanie to realizowane będzie przez Gminę Dobromierz.

4.4. *Gospodarowanie wodami*

4.4.1. *Efekty realizacji dotychczasowego POŚ*

Cel długoterminowy zapisany w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz Przywrócenie wysokiej jakości wód powierzchniowych i podziemnych i ich ochrona	
Zadania	Podjęte działania
Ograniczenie zużycia wody (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody)	Według danych GUS na terenie gminy Dobromierz w latach 2018-2020 zużycie wody wynosiło: <ul style="list-style-type: none"> - 2018 r. 174,2 dam³, - 2019 r. 150,6 dam³, - 2020 r. 148,2 dam³. Spadek o około 15% w zużyciu wody ogółem.
Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz poboru wód	Zadanie zaplanowane do realizacji przez WIOŚ we Wrocławiu oraz PGW Wody Polskie.
Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Zadanie realizowane jest przy okazji uchwalania nowych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.
Kontrola i sukcesywne modernizacje zabezpieczeń przeciwpowodziowych	PGW Wody Polskie Zadanie zaplanowane do realizacji przez PGW Wody Polskie. W latach 2018-2020 na terenie gminy Dobromierz realizowano prace utrzymaniowe na Nysie Szalonej i wałach przeciwpowodziowych na ogólną kwotę około 860 000 zł, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - Nysa Szalona w 28+723-29+923 – tj. 1,200 km w miejscowość Dzierzków, - Nysa Szalona w 30+797-33+136 – tj. 2,339 km w miejscowość Roztoka, - na zbiorniku wodnym Dobromierz poniesiono koszty utrzymania na poziomie 80 000 zł, - w 2021 roku zainstalowano i uruchomiono MEW na zbiorniku Dobromierz za ok. 700 000 zł

	<p>Gmina Dobromierz</p> <p>Konserwacja urządzeń melioracyjnych w 2020 roku, będących własnością gminy w Czernicy – w ramach zadania wykonano konserwację rowu na długości 320 mb w obrębie działki 318/2 w Czernicy (koszenie skarp, likwidacja roślin korzeniących się w brzegach rowu, odmulenie i oczyszczenie z namułu). Koszt realizacji wyniósł 8.900,00zł, w tym Gmina pozyskała dotację celową z budżetu Województwa Dolnośląskiego wysokości 6.675,00zł.</p>
--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dobromierz oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze gminy, 2021

Tabela 18 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2016	Stan aktualny 2020
1.	Jakość wód podziemnych	IV klasa	I klasa
2.	Jakość wód powierzchniowych	Stan/potencjał ekologiczny: umiarkowany Zły stan wód	Stan/potencjał ekologiczny: zły Zły stan wód

Źródło: opracowanie własne

4.4.2. Opis stanu obecnego

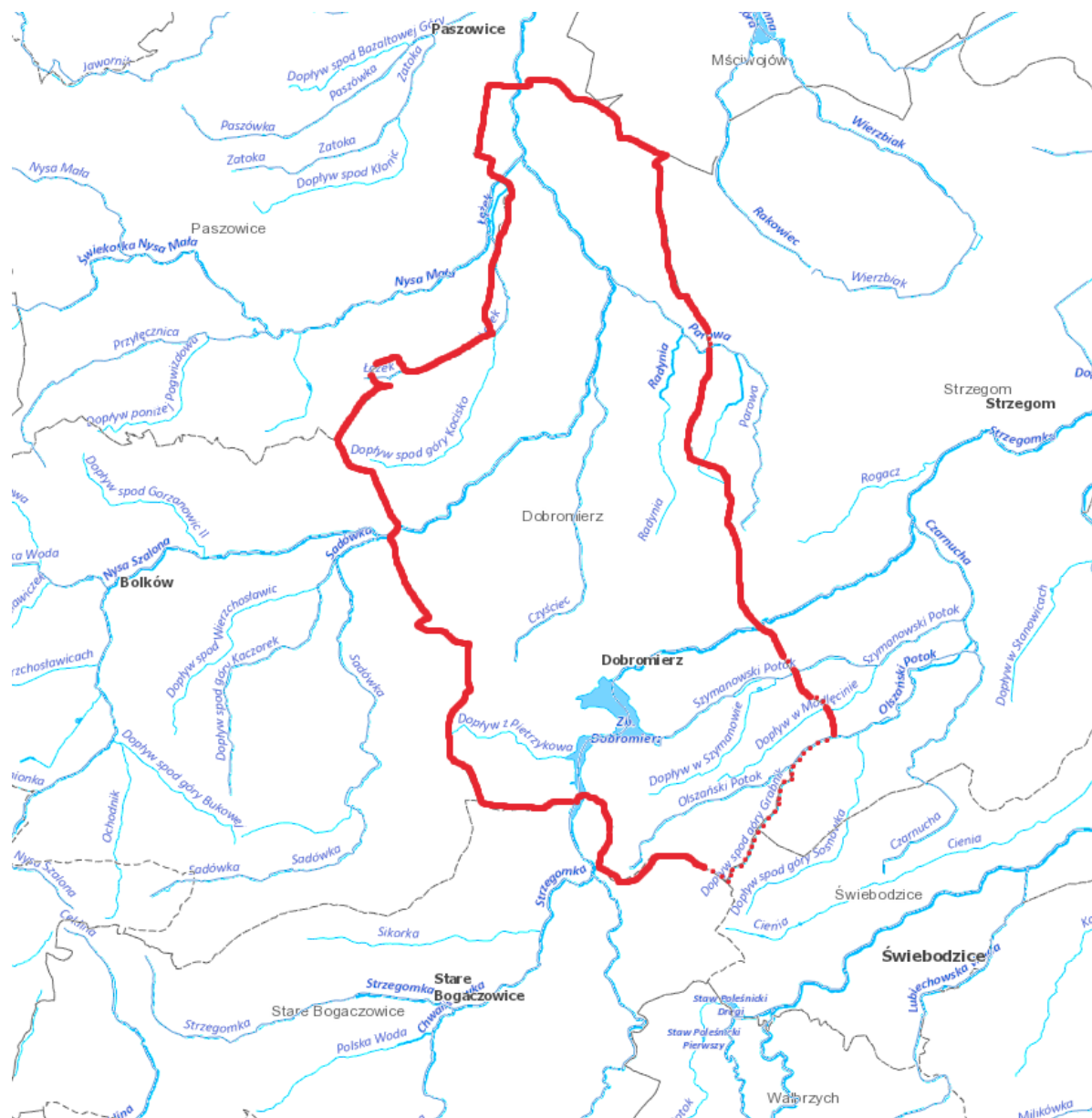
4.4.2.1. Wody powierzchniowe

Teren gminy Dobromierz należy do dorzeczy Bystrzycy i Kaczawy (lewe dopływy Odry - ciekii II rzędu).

W obrębie dorzecza Bystrzycy największymi ciekami są Strzegomka (długość na terenie gminy 6,845 km), do której wpływają rzeki Pietrzyków (długość na terenie gminy 2,158 km), Rogacz (długość na terenie gminy 2,075 km), Olszański Potok (długość na terenie gminy 8,620 km), Szymanowski Potok (długość na terenie gminy 3,169 km). Strzegomka wypływa z południowego zbocza Łysicy w Górach Wałbrzyskich, na zachód od Starych Bogaczowic. Płyne przez Góry Wałbrzyskie, Pogórze Wałbrzyskie, Przedgórze Sudeckie i Nizinę Śląską w kierunku przeważnie północno-wschodnim. Tworzy liczne zakola. Przepływa m.in. przez Strzegom, Stare Bogaczowice, Dobromierz, Łażany i Pełcznica. Nieopodal Pogórza Bolkowskiego w Dobromierzu przepływa przez zbiornik retencyjny Jezioro Dobromierz.

W obrębie dorzecza Kaczawy na terenie gminy Dobromierz zlokalizowane są następujące ciekii:

- Łężek o długości 4,8 km, dopływ Nysy Szalonej,
- Nysa Mała o długości 0,615 km, dopływ Nysy Szalonej,
- Nysa Szalona o długości 12,987 km,
- Parowa o długości 5,724 km, dopływ Nysy Szalonej.

Rysunek 23 Wody powierzchniowe na terenie gminy Dobromierz

Źródło: [www. http://geoserwis.gdos.gov.pl](http://geoserwis.gdos.gov.pl)

Na terenie gminy wyznaczono, zgodnie z typologią abiotyczną rzek, 10 jednolitych części wód (JCWP), wykaz wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych przedstawiono poniżej w tabeli:

Tabela 19 Jednolite części wód powierzchniowych na terenie gminy Dobromierz

KOD JCWP	Nazwa JCWP	Czy JCWP jest zagrożona ryzykiem nieosiągnięcia celów środowiskowych? (zagrożona/niezagrożona)
RW600001348339	Strzegomka, zb. Dobromierz	zagrożona
RW600018134849	Czarnucha	zagrożona
RW600018138834	Wierzbak od źródła do Chotli	zagrożona
RW60004134831	Strzegomka od źródła do zb. Dobromierz	zagrożona
RW60004138449	Nysa Szalona od źródła do Sądówki	zagrożona
RW60004138452	Czyściec	zagrożona
RW600041384549	Parowa	zagrożona

RW60007138469	Nysa Mała	niezagrożona
RW60008134859	Strzegomka od zb. Dobromierz do Pełcznicy	zagrożona
RW60008138479	Nysa Szalona od Sadówki do zb. Słup	zagrożona

Źródło: www.kzgw.gov.pl

4.4.2.2. Monitoring rzek w rejonie gminy Dobromierz

Zgodnie z ustawą Prawo wodne celem prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych jest pozyskanie informacji o stanie wód w dorzeczach dla potrzeb planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągania celów środowiskowych. Zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną (RDW), badania prowadzi się w 6-letnich cyklach Planów Gospodarowania Wodami (PGW).

Badania prowadzono zgodnie z Aneks nr 1 do „Programu państwowego monitoringu środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2016-2020”, którego realizacja stanowiła podstawę oceny stanu wód. Sieć monitoringu wód powierzchniowych została zaplanowana na podstawie rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 19 lipca 2016 roku w sprawie form i sposobu prowadzenia monitoringu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych (Dz. U. poz. 1178).

Podstawowymi jednostkami gospodarowania wodami są jednolite części wód powierzchniowych (JCWP). Sporządzane w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska oceny wód powierzchniowych bazują na sieci punktów pomiarowo-kontrolnych (ppk). Podstawę do jej wyznaczenia na terenie województwa dolnośląskiego stanowiły opracowane przez KZGW wykazy wód, oraz zalecenia i wskazówki Głównego Inspektora Ochrony Środowiska.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczach, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód, oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Głównym celem sporządzenia oceny stanu wód powierzchniowych jest dostarczenie wiedzy o stanie/potencjale ekologicznym i stanie chemicznym wód powierzchniowych, niezbędnej do gospodarowania wodami w dorzeczech, podejmowania działań na rzecz poprawy stanu wód oraz ich ochrony przed zanieczyszczeniem.

Poniżej przedstawiono wyniki monitoringu jakości wód powierzchniowych ocenionych w 2020 roku na podstawie danych Regionalnego Wydziału Monitoringu Środowiska we Wrocławiu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska.

W obrębie regionu wodnego środkowej Odry w rejonie gminy Dobromierz badanych były 4 Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP), tj.:

PLRW600018134849 Czarnucha

- stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr) ze względu na benzo(a)piren,
- aktualny stan zły,

PLRW600081348699 Pełcznica od Milikówki do ujścia

- stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr) ze względu na benzo(a)piren,
- aktualny stan zły,

PLRW60004138449 Nysa Szalona od źródła do Sadówki

- stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr) ze względu na benzo(a)piren,
- aktualny stan zły,

PLRW600001348339 Strzegomka, zb. Dobromierz

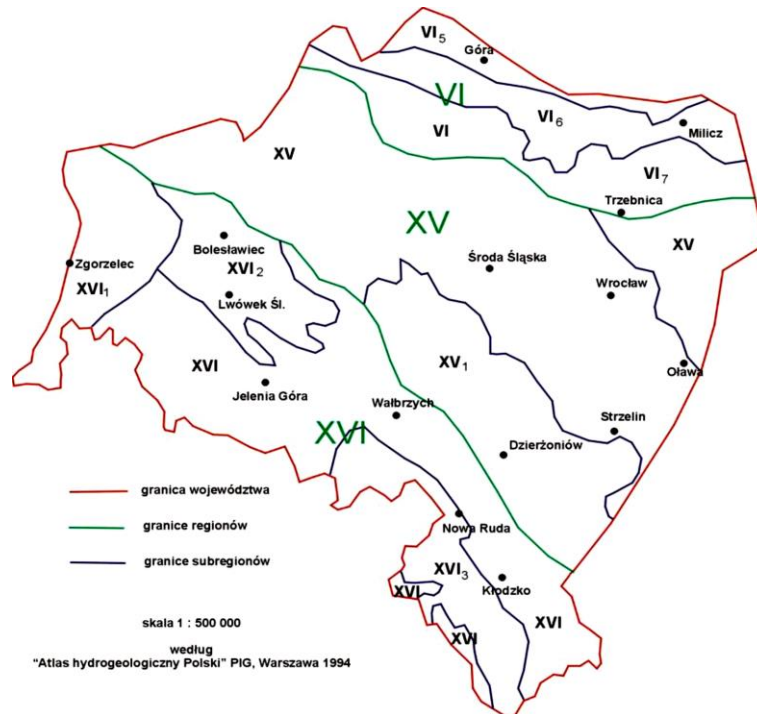
- stan chemiczny poniżej stanu dobrego (PSD_sr) ze względu na benzo(a)piren,
- aktualny stan zły.

W 2 JCWP odnotowano stan/potencjał ekologiczny określono jako umiarkowany, dobry.

We wszystkich 4 badanych JCWP stan chemiczny został przedstawiony jako poniżej dobrego, ze względu na przekroczenia wskaźników chemicznych m.in. benzo(a)pirenu, difenyletererów bromowanych, heptachloru, związków niklu i rtęci, fluorantenu. Aktualny stan jakości wód powierzchniowych we wszystkich 4 JCWP określono jako zły.

4.4.2.3. Wody podziemne

Według regionalizacji przedstawionej w Atlasie hydrogeologicznym Polski obszar województwa dolnośląskiego leży w obrębie regionów: VI – wielkopolskiego, XVI – sudeckiego i XV – wrocławskiego. W obrębie regionu sudeckiego wyróżniono następujące subregiony: XVII1 – żytawsko-węgliniecki, XVII2 – bolesławiecki, XVII3 – sudecki. W regionie wrocławskim znajduje się (w granicach województwa) subregion XV1 – przedsudecki, do którego należy teren gminy Dobromierz.

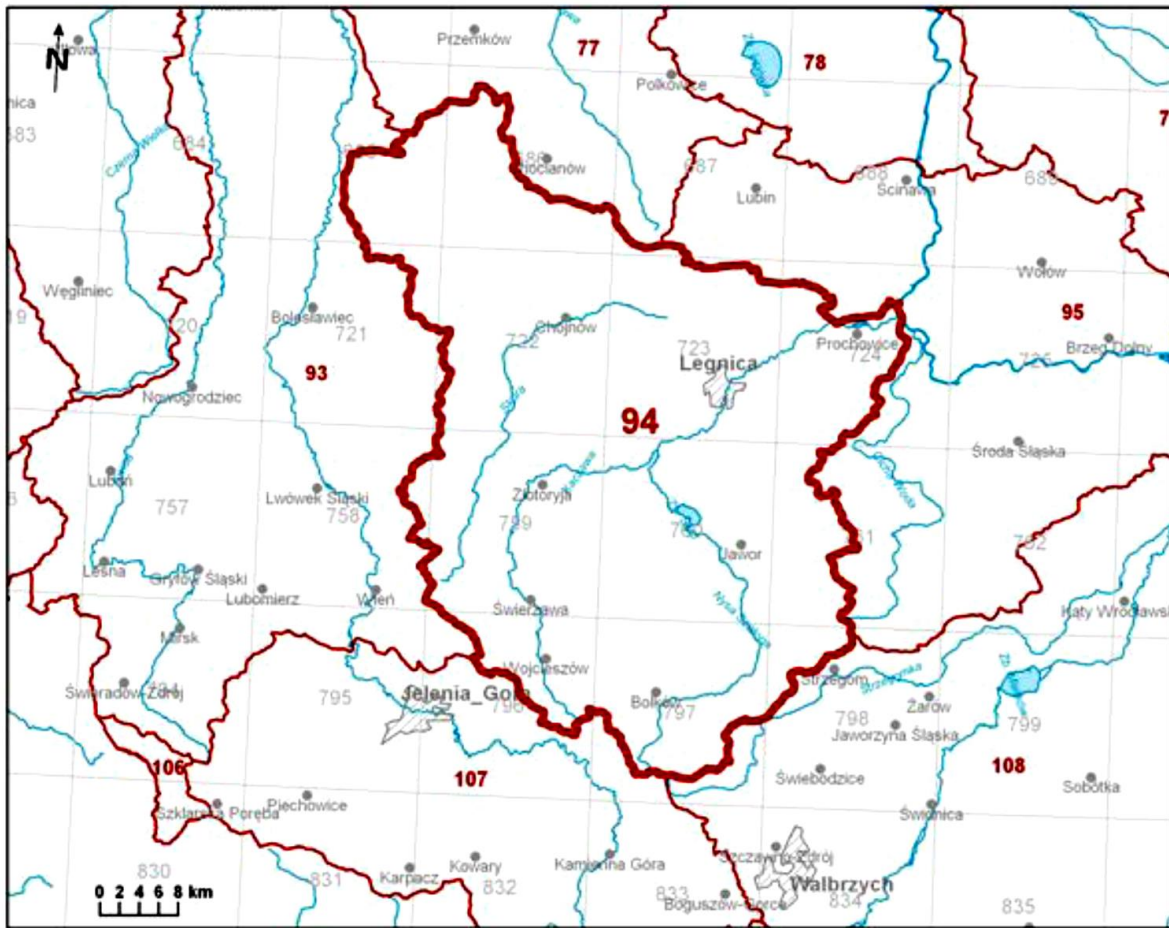

Rysunek 24 Schemat regionalizacji hydrogeologicznej według Atlasu hydrogeologicznego Polski pod redakcją B. Paczyńskiego
Źródło: WIOŚ we Wrocławiu

Według Mapy Hydrogeologicznej w skali 1:200000 ark. Wałbrzych, cały analizowany obszar wchodzi w skład Regionu Sudeckiego (XXVI), Podregionu Śródsudeckiego (XXVI 6), Rejonu Kamiennej Góry (XXVI6A). W obrębie tego rejonu poziom użytkowy z wodami szczelinowymi występuje w utworach karbonu na głębokości od kilku do kilkudziesięciu metrów. Wydajności do kilku m^3/h , przy depresjach 10-30 m. W dolinach rzecznych mogą występować wody porowe w utworach czwartorzędowych. Zwierciadło wody jest swobodne, w dolinach kopalnych pod ciśnieniem, niekiedy występują samowypływy.

Według Mapy Hydrogeologicznej Polski w skali 1:50000, na analizowanym terenie wyodrębniono użytkowe poziome wodonośne jedynie w południowej części w utworach czwartorzędu (piętro wodonośne podrzędne) i karbonu (piętro główne). W ramach tych poziomów wyodrębniono jednostkę hydrogeologiczną 1Q/bC1I. Wydajność potencjalna studni wierconej wynosi <10 , stopień zagrożenia wód jest średni, a jakość została określona jako Ib – dobra, ale może być nietrwała z uwagi na brak izolacji. Woda nie wymaga uzdatnienia.

Według podziału Polski na jednolite części wód podziemnych teren gminy Dobromierz położony jest w obrębie jednolitych części wód podziemnych nr 94 (JCWPd).

Rysunek 25 Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych JCWPd nr 94
 Źródło: Karta informacyjna JCWPd nr 108, www.pgi.gov.pl, dostęp 07.09.2021

PLGW600094 - Na obszarze JCWPd 94 warunki krążenia wód są zróżnicowane. Wody wydzielonych pięter wodonośnych pozostają w kontaktach hydraulicznych, w różnych układach hydrostrukturalnych, tworząc skomplikowany system przepływu wód o zasięgu regionalnym. Układ hydroizohips wydzielonych poziomów wodonośnych wskazuje na północno-wschodni kierunek głównego przepływu wód podziemnych. Dla wód piętra kredowego, lokalnie odsłaniającego się na powierzchni terenu w centralnej części JCWPd, przepływ wód odbywa się ku dolinie Kaczawy w kierunku północno-zachodnim oraz południowo-wschodnim. Przepływ wód odbywa się na wysokościach 250-110 m n.p.m. Strefa zasilania regionalnego przepływu wód podziemnych związana jest z górzystym pasmem Gór Kaczawskich na południu. Bazą drenażu dla czwartorzędowego poziomu wodonośnego jest dolina Kaczawy. Dla neogeńskiego poziomu wodonośnego bloku bazę drenażu stanowi dolina Odry. Zasilanie wód piętra czwartorzędowego odbywa się na drodze bezpośredniej infiltracji wód opadowych. Wody piętra neogeńskiego zasilane są poprzez przesączanie z nadległych poziomów czwartorzędowych i lokalnie na drodze infiltracji, poprzez nadkład ilasto – gliniasty. Zasilanie wód piętra kredowego, permskiego i paleozoicznego odbywa się na drodze bezpośredniej infiltracji wód opadowych poprzez systemy spękań oraz strefy zluźnień tektonicznych.

- stan ilościowy dobry
- stan chemiczny dobry
- ogólna ocena stanu JCWPd dobry
- ocena ryzyka niespełnienia celów środowiskowych niezagrażona

4.4.2.4. Monitoring wód podziemnych

Celem monitoringu jakości wód podziemnych jest dostarczenie informacji o stanie chemicznym wód, śledzenie jego zmian oraz sygnalizacja zagrożeń, na potrzeby zarządzania zasobami wód podziemnych i oceny skuteczności

podejmowanych działań ochronnych związanych z osiągnięciem dobrego stanu ekologicznego, określonego przez Ramową Dyrektywę Wodną (RDW).

Oceny stanu chemicznego w jednolitych częściach wód podziemnych (JCWPd) i w poszczególnych punktach badawczych dokonano w 2018 roku, w oparciu o Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz. U. z 2019, poz. 2148), które wyróżnia pięć klas jakości wód:

- klasa I – wody bardzo dobrej jakości,
- klasa II – wody dobrej jakości,
- klasa III – wody zadowalającej jakości,
- klasa IV – wody niezadowalającej jakości,
- klasa V – wody złej jakości.

oraz dwa stany chemiczne wód ocenione na podstawie średniej wartości poszczególnych wskaźników ze wszystkich punktów zlokalizowanych w analizowanej JCWPd:

- stan dobry (klasy I, II i III),
- stan słaby (klasy IV i V).

W 2019 roku Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy, na zlecenie Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska, przeprowadził monitoring diagnostyczny stanu chemicznego jednolitych części wód podziemnych.

Monitoring operacyjny w 2020 na terenie gminy Dobromierz realizowany był w 1 punkcie pomiarowo-kontrolnym dla wód podziemnych, zagrożonych nieosiągnięciem dobrego stanu chemicznego – badania PIG PIB. Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy w Warszawie prowadził badania na obszarze JCWPd nr 94.

Zakres analityczny badań wód podziemnych obejmował następujące oznaczenia: temperatura, tlen, odczyn, przewodność elektrolityczna w 20°C, ogólny węgiel organiczny, amonowy jon, antymon, arsen, azotany, azotyny, bar, beryl, bor, chlorki, chrom, cyjanki wolne, cyna, cynk, fluorki, fosforany, glin, kadm, kobalt, magnez, mangan, miedź, molibden, nikiel, ołów, potas, rtęć, selen, siarczany, sól, srebro, tal, tytan, uran, wanad, wapń, wodorowęglany, żelazo, fenole (indeks fenolowy).

Tabela 20 Punkt monitoringu operacyjnego wód podziemnych na terenie gminy Dobromierz

Nr punktu	Miejscowość	Stratygrafia	JCWPd	Klasa wód w 2015 r.	Klasa wód w 2017 r.	Klasa wód w 2020 r.
1862	Roztoka	Q - czwartorzęd	94	II	II	II

Źródło: WIOŚ we Wrocławiu

Monitoring operacyjny wód reprezentujących dobry stan chemiczny w latach 2015-2020 wykazał wody dobrej jakości klasy II.

W zakresie ochrony wód podziemnych jednym ze sposobów ochrony biernej będzie przestrzeganie zasad ustalonych dla stref i obszarów ochronnych ujęć wód podziemnych, na których obowiązują zakazy, nakazy i ograniczenia w zakresie korzystania z wody i użytkowania gruntów. Strefa ochrony bezpośredniej (grupa bezwzględnie obowiązujących nakazów) ma na celu eliminację zagrożenia powstającego w związku z ujęciem wody. Ustalenia związane z ochroną wód podziemnych przed zanieczyszczeniem zawarte powinny zostać w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

4.4.2.5. Ochrona przed powodzią oraz skutkami suszy

Według Prawa wodnego (Dz. U. z 2021 roku poz. 624) powódź to czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach, oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Główne zagrożenie powodziowe jest wywoływane dużą prędkością płynącej wody i jej energią, która powoduje niszczenia ciężkiej zabudowy koryt (opaski, mury, progi), a także budowli nad korytem rzek, takich jak kładki, przepusty, mosty i in. Przyczyną podtopień i powodzi są na ogół:

- bardzo intensywne opady burzowe (określane, jako oberwanie chmury), obejmujące najczęściej niewielkie obszary o dużych nachyleniach zboczy, powodujące gwałtowne i krótkotrwałe (do kilku godzin) lokalne wezbrania wód,
- opady rozlewne tj. trwające kilka dni opady o wysokim natężeniu (od kilkudziesięciu do 100 mm w ciągu doby), obejmujące większą część zlewni.

Główne zagrożenie powodziowe dla gminy Dobromierz stanowi rzeka Nysa Szalona (przepływająca z południa na północ gminy) i rzeka Strzegomka (przepływająca w południowej części gminy). Występują one zwykle w kilku kolejnych latach, a ich zasięg uzależniony jest od intensywności opadów lub gwałtowności wiosennego ocieplenia. Rzeki na obszarze gminy tracą swój podgórski charakter stając się nizinnymi o niewielkich spadkach podłużnych. Wzdłuż Kanału Ulgi na zachód od miejscowości Gniewków znajdują się wały przeciwpowodziowe o długości 1,426 km.

Od 1 stycznia 2018 roku, na podstawie ustawy Prawo Wodne z dnia 20 lipca 2017 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 624 z późn. zm.), zostało utworzone Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. Zgodnie z art. 527 ustawy Prawo Wodne, z dniem wejścia w życie ustawy należy, zobowiązania, prawa i obowiązki Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej oraz regionalnych zarządów gospodarki wodnej zostały przejęte przez Wody Polskie.

Za działania związane z ochroną przeciwpowodziową odpowiada, zgodnie z ustawą Prawo wodne, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, które jest również odpowiedzialne za prowadzenie działań informacyjnych i koordynację w razie powodzi lub suszy na podległym terenie.

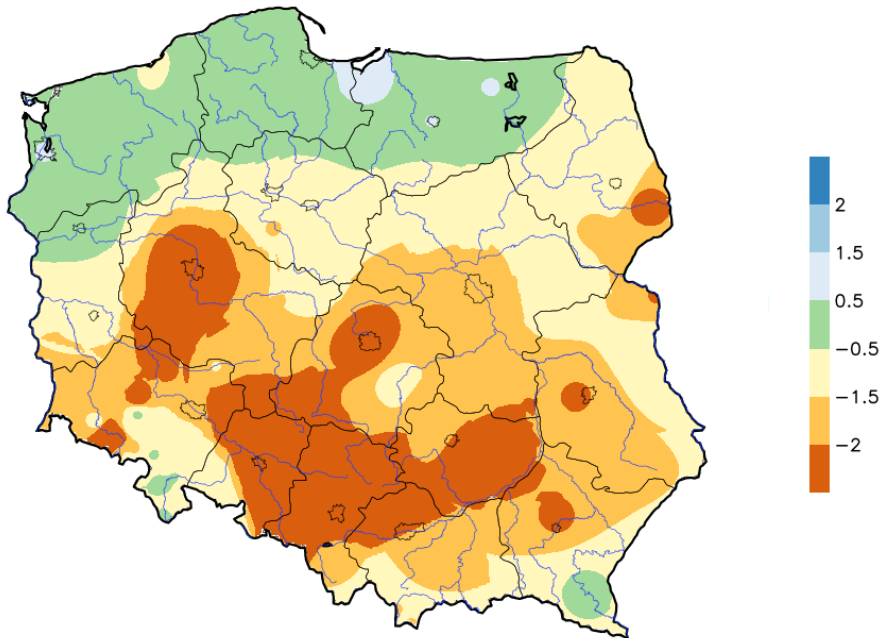
W latach 2016-2019 przeprowadzono Przegląd i aktualizacja wstępnej oceny ryzyka powodziowego (aWORP) w II cyklu planistycznym, w ramach projektu POIS.02.01.00-00-0014/16, finansowanego ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Oś priorytetowa II: Ochrona środowiska w tym adaptacja do zmian klimatu, Działanie 2.1 Adaptacja do zmian klimatu wraz z zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne oraz monitoring środowiska.

Aktualnie realizowany jest „Przeгляд i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego” W ramach ww. projektu zrealizowano zadania częściowe:

- Przegląd i aktualizacja map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego – okres realizacji: 2017-2020; nr projektu: POIS.02.01.00-00-0013/16,
- Opracowanie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego dla obszarów narażonych na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia budowli piętrzących – okres realizacji: 2019-2020; nr projektu: POIS.02.01.00-00-0013/16.

Niewątpliwie gospodarka wodna to również działania ukierunkowane na przeciwdziałanie negatywnym skutkom suszy. Najszerszy zakres wrażliwości na różne rodzaje suszy przypisano do sektora rolnictwa oraz środowiska i zasobów przyrodniczych. Rolnictwo jest wrażliwe na suszę glebową, zwaną też rolniczą, niemniej susza atmosferyczna również może skutkować zmniejszeniem plonów.

Biorąc to pod uwagę oraz uwzględniając ograniczoną dokładność oceny zagrożenia suszą glebową (ze względu na małą szczegółowość materiałów środowiskowych) przypisano do rolnictwa wrażliwość także na suszę atmosferyczną. Ponieważ rolnictwo wykorzystuje wody powierzchniowe i podziemne (hodowla, nawodnienia) jest też ono wrażliwe także na skutki suszy hydrologicznej i hydrogeologicznej (dot. obszarów, gdzie wykorzystywane w sektorze rolnictwa zasoby wód są zagrożone deficytem).

Rysunek 26 Rozkład przestrzenny wartości SPI na terenie kraju w czerwcu 2019 roku

Źródło: <http://posucha.imgw.pl>

Przedziały ostrości suszy atmosferycznej (wartości SPI) określa 4 stopniowa skala:

- normalny (0,5 ÷ -0,5),
- umiarkowanie suchy (-0,5 ÷ -1,5),
- bardzo suchy (-1,5 ÷ -2),
- ekstremalnie suchy ≤ -2 .

Na terenie gminy Dobromierz przedział ostrości suszy atmosferycznej wyniósł od -1,5 do -2 tj. bardzo suchy.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez RZGW we Wrocławiu obecnie trwa proces legislacyjny projektu Planu Przeciwdziałania Skutkom Suszy.

4.4.3. Analiza SWOT

Gospodarowanie wodami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
<p>dobra jakość wód podziemnych</p> <p>duże nakłady finansowe na utrzymanie cieków i urządzeń wodnych</p>	<p>zły stan wód powierzchniowych</p> <p>miejscowe zagrożenia podtopieniami terenów zamieszkałych</p> <p>brak kanalizacji deszczowej</p>
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
<p>określenie map zagrożenia powodziowego (MZP) oraz map ryzyka powodziowego (MRP)</p> <p>dobra współpraca administratorami cieków wodnych w zakresie ich utrzymania</p> <p>zmiany prawa wodnego, w zakresie własności wód</p>	<p>wpływ zanieczyszczeń spoza terenu gminy na stan czystości wód</p> <p>niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych)</p>

Źródło: opracowanie własne

4.4.4. Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarowania wodami

Aktualny stan jakości w JCWP określono jako zły we wszystkich 4 badanych częściach. Takie wyniki monitoringu prowadzonego przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska, mogą świadczyć o szeregu działań jakie pozostały do wykonania w zakresie ich ochrony i przywrócenia dobrego stanu. Należy pamiętać, że o stanie wód powierzchniowych decydują nie tylko wskaźniki

fizykochemiczne, ale i biologiczne czy hydromorfologiczne. Oznacza to, że przywrócenie czystości wodom powierzchniowym nie spowoduje automatycznie dobrego stanu wód. Przywrócenie właściwych dla danej części wód elementów biologicznych będzie często procesem bardziej długotrwałym.

Analiza SWOT wskazuje na słabe strony, które są tożsame z wynikiem oceny jakości wód. Do najważniejszych z nich należy: niedostateczna jakość wód powierzchniowych oraz wpływ zanieczyszczeń spoza terenu powiatu na stan czystości wód. W celu osiągnięcia zobowiązań dotyczących poprawy stanu ekologicznego wód powierzchniowych i określonych wskaźników dla wód podziemnych, należy kontynuować podejmowane wcześniej przedsięwzięcia. Racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi powinno mieć na uwadze zarówno oszczędzanie wody, jak też dbanie o jej jak najlepszą jakość. Efektywne wykorzystanie zasobów wodnych ograniczy ryzyko wystąpienia jej niedoborów i doprowadzi do poprawy ich jakości. W okresie obowiązywania Programu należy zwrócić uwagę na kształtowanie reżimu hydrologicznego w regionie. Jest to niezwykle istotne w kształtowaniu klimatu i stanowi element zmian klimatycznych. Ze względu na coraz częstsze występowania zjawisk ekstremalnych w ostatnich latach oraz prognozowanym systematycznym ich nasileniem, szczególnie istotne w ramach realizacji Programu będzie wdrażanie Strategii SPA 2020. Pozwoli to na wprowadzanie w skali regionalnej działań ograniczających niekorzystne zmiany klimatyczne oraz przystosowanie do ich negatywnych skutków.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zamieszczono zadania dotyczące prowadzenia monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych, działania edukacyjne, promocyjne, propagujące i upowszechniające wiedzę o konieczności, celach, zasadach i sposobach ochrony wód, w szczególności skierowane do dzieci i młodzieży, realizację obiektów małej retencji, a także budowę, przebudowę, modernizację budowli przeciwpowodziowych oraz działania inwestycyjne i utrzymaniowe związane z melioracjami wodnymi szczegółowymi oraz rowami odwadniającymi tereny zurbanizowane. Monitoring wód powierzchniowych wykonywany będzie w ramach „Programu Państwowego Monitoringu Środowiska województwa dolnośląskiego na lata 2021-2025” przez Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i finansowany z budżetu kraju.

Istotny wpływ ma tutaj realizacja zadań z zakresu zwiększania retencji wodnej: utrzymanie i budowa urządzeń piętrzących w dolinach rzecznych oraz małych zbiorników wodnych, realizacja zalesień, zachowanie terenów podmokłych. Szczególnie dotyczy to zjawisk suszy, powodzi i podtopień. W zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy, działania przystosowujące odnoszą się do: opracowania i wdrożenia metod oceny ryzyka powodziowego i ryzyka podtopień, zarządzania ryzykiem powodziowym, w tym z zapewnieniem infrastruktury krytycznej, zwiększeniem możliwości retencyjnych i renaturyzacji cieków wodnych, przywracaniem i utrzymaniem dobrego stanu wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych. Zadania planowane są do realizacji przez administratorów cieków i urządzeń wodnych na terenie powiatu, tj. PGW Polskie Wody. Większość zadań będzie realizowana po uzyskaniu dofinansowania ze środków krajowych i unijnych. Do planowanych inwestycji na terenie gminy należy zadanie "Szymanowski Potok - odbudowa koryta potoku gm. Strzegom i Dobromierz" - odbudowa koryta cieku Szymanowski Potok na długości 5,66 km, tj. od km 0+000 ÷ 5+657 (licząc od ujścia) oraz budowa kanału ulgi o długości ok. 3,0 km, w obrębie miejscowości Olszany i Modłęcín gm. Strzegom i miejscowości Szymanów gm. Dobromierz w powiecie świdnickim. Całkowity szacunkowy koszt realizacji inwestycji: 22 359 999 zł.

Problemem mogą być występujące obniżenia terenu spowodowane wpływami eksploatacji górniczej, gdyż powstają niecki bezodpływowe, które okresowo mogą być zalewane. Konieczne jest ponadto uwzględnianie w dokumentach planistycznych, tj. studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (MPZP) na poziomie wojewódzkim i gminnym, mapy ryzyka powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami.

Kolejnym aspektem jest przeciwdziałanie negatywnym skutkom powodzi, w związku z tym opracowano Plany zarządzania ryzykiem powodziowym (PZRP), które są końcowym, czwartym dokumentem planistycznym wymagany Dyrektywą Powodziową. Dla obszaru powiatu obowiązuje PZRP dla obszaru dorzecza Odry.

Ocena stopnia zagrożenia powodziowego została opracowana przez KZGW i przedstawiona na mapach zagrożenia powodziowego oraz mapach ryzyka powodziowego. Dokumentacja ta stanowi podstawę dla racjonalnego planowania przestrzennego na obszarach zagrożonych powodzią, a tym samym dla ograniczania negatywnych skutków powodzi. Mapy sporządzone zostały dla obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, wskazanych we wstępnej ocenie ryzyka powodziowego, przedstawiając obszary zagrożone powodzią o określonym prawdopodobieństwie wystąpienia: jako niskie i wynoszące 0,2% (czyli średnio raz na 500 lat), jako średnie i wynoszące 1% (czyli średnio raz na 100 lat), jako wysokie i wynoszące 10% (czyli średnio raz na 10 lat). Istotnym zadaniem jest więc ich uwzględnienie w opracowaniach planistycznych na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym.

4.5. Gospodarka wodno - ściekowa

4.5.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy zapisany w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	
Zadania	Podjęte działania
Rozbudowa sieci kanalizacyjnej do stanu, umożliwiającego podłączenie wszystkich mieszkańców	Zadania rozwojowo-modernizacyjne w zakresie usług wodociągowych <ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowo-kosztorysowej do budowy wodociągu w Pietrzykowie, – opracowanie dokumentacji projektowo-kosztowej do modernizacji stacji uzdatniania wody w Dobromierzu, – wprowadzono system monitorowania awarii na przepompowni w Bronówku
Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej	Zadania rozwojowo-modernizacyjne w zakresie usług kanalizacyjnych <ul style="list-style-type: none"> – budowa kanalizacji sanitarnej w Aglomeracji Gniewków zgodnie z harmonogramem, w 2020 roku trwały prace w Borowie, Roztoce i Jugowej, – projektowanie i budowa przyłączy kanalizacyjnych w Borowie. – budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Szymanowie do nieruchomości zabudowanych budynkami mieszkalnymi od numeru 6 do 17 i od 48 do 64 wraz z przyłączami. <p>Podstawowym zadaniem inwestycyjnym, mającym na celu uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej w Gminie Dobromierz, w dalszym ciągu pozostaje budowa kolejnego etapu kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Roztoka, Borów i Jugowa. Wartość inwestycji, realizowanej w latach 2019-2021, wynosi ponad 20 mln zł, w tym dotacja z funduszy europejskich RPO WD 2014-2020 ZIT Aglomeracji Wałbrzyskiej – ponad 11 mln zł. Od czerwca 2020 roku trwała budowa sieci kanalizacji sanitarnej w Szymanowie, wraz ze wszystkimi przynależnymi kanałami bocznymi i przyłączami kanalizacyjnymi. Zakończenie robót czerwiec 2021 roku. Wartość inwestycji to 2,29 mln zł, a inwestycja finansowana jest z pożyczki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu z możliwością umorzenia 30%.</p> <p>W grudniu 2020 roku Gmina otrzymała wsparcie na budowę oczyszczalni ścieków w Czernicy na ponad 3,5 mln zł.</p> <p>W latach 2018-2020 wykonano i wyremontowano 4,09 km sieci wodociągowej oraz 36,97 km sieci kanalizacyjnej i wykonano do nich odpowiednio 121 i 352 przyłączy.</p>
Przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków	<ul style="list-style-type: none"> – opracowanie dokumentacji projektowo-kosztowej do modernizacji stacji uzdatniania wody w Dobromierzu, – minimalizacja strat wody (Instalacja systemu monitoringu sieci wodociągowej obejmującego urządzenia mierzące przepływy i ciśnienie w różnych częściach sieci wodociągowej, nadajniki i rejestratory sygnałów w celu szybkiego wykrywania awarii oraz niekontrolowanych poborów wody z sieci wodociągowej), wprowadzono system monitorowania awarii na przepompowni w Bronówku, – gospodarka wodomierzowa (wymiana i montaż wodomierzy nowej generacji zapewniających dokładne i ciągłe pomiary zużycia wody oraz odpornych na ingerencję z zewnątrz w celu zakłócenia pomiarów), trwają przygotowania do wymiany wodomierzy na wodomierze z odczytem radiowym na ujęciach wody podziemnych w Serwinowie i Dobromierzu.
Wparcie finansowe dla gospodarstw realizujących przydomowe oczyszczalnie ścieków	W 2020 roku Mieszkańcy korzystali także ze 658 zbiorników bezodpływowych (760 szt. w 2019 roku) i 117 przydomowych oczyszczalni ścieków. Mieszkańcy Gminy otrzymali wsparcie finansowe w 2019 roku w wysokości 37 733,50 zł i 134 550 zł w 2018 roku.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dobromierz oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze gminy, 2021

Tabela 21 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2016	Stan aktualny 2020
1.	Zwodociągowanie Gminy	89,7 %	92,2 %
2.	Skanalizowanie Gminy	16,5 %	41,8 %
3.	Długość sieci wodociągowej rozdzielczej i przesyłowej	79,1 km	82,50 km
4.	Długość kanalizacyjnej	16,4 km	48,56 km
5.	Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	16%	44 %
6.	Wielkość komunalnych oczyszczalni ścieków	2 133	3 170
7.	Ścieki komunalne oczyszczane na oczyszczalni	26 dam ³	70 dam ³
8.	Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności ogółem	140 dam ³	148 dam ³

Źródło: opracowanie własne

4.5.2. Opis stanu obecnego

4.5.2.1. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Dobromierz pełni rolę przedsiębiorstwa wodociągowo-kanalizacyjnego, którego zadaniem jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz odprowadzenie ścieków.

Istniejący system zaopatrzenia w wodę na terenie gminy oparty jest na 2 ujęciach wody podziemnej w Serwinowie i Dobromierzu (4 studnie głębinowe, po 2 w każdym ujęciu). Mieszkańcy korzystają również ze studni głębinowych. Woda oczyszczana jest w Automatycznej Stacji Uzdatniania Wody w Dobromierzu, natomiast w Dobromierzu, Borowie i Jaskulinie zlokalizowane są przepompownie wody.

Mieszkańcy gminy Dobromierz zaopatrywani są w wodę poprzez sieć wodociągową obejmującą obszar całej gminy. W 2020 roku woda dostarczana była do gospodarstw domowych przez 17,4 km magistralnej sieci wodociągowej i 65,4 km sieci rozdzielczej oraz 1 224 przyłączy. Od 2016 roku sieć rozdzielcza została rozbudowana o 3,7 km. Liczbę przyłączy zwiększono o 142 sztuki.

Tabela 22 Charakterystyka sieci wodociągowej na terenie gminy Dobromierz w latach 2016-2020

	2016	2017	2018	2019	2020	Zmiana
długość czynnej sieci rozdzielczej [km]	61,4	61,4	61,4	61,4	65,4	5,5%
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania [szt.]	1 082	1 107	1 117	1 117	1 224	13,1%
ludność korzystająca z sieci wodociągowej [osoba]	4 773	4 764	4 688	4 683	4 661	-2,3%
awarie sieci wodociągowej [szt.]	32	45	54	52	12	-62,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS, dostęp 31.10.2021 r.

Z wodociągu korzystało 89,9% ogólnej liczby ludności na terenie gminy, a udział ten był wyższy niż średnio na terenach wiejskich w kraju (85,1%) oraz w regionie (89,1%) i nieznacznie niższy niż powiecie świdnickim (92,1%). W 2020 roku do sieci podłączonych było 92,5% budynków mieszkalnych w gminie.

4.5.2.2. Odbiór i zagospodarowanie ścieków

Na terenie gminy Dobromierz siecią kanalizacji sanitarnej objęte są miejscowości:

- Dobromierz, Serwinów i Bronówek oraz część miejscowości Szymanów, skąd ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków komunalnych w Serwinowie,
- Dzierzków, Czernica i Gniewków. Ścieki z tych miejscowości odprowadzane są do biologicznej oczyszczalni ścieków w Czernicy.

Wielkość komunalnej oczyszczalni ścieków w Serwinowie, o przepustowości 300 m³/dobę, wynosi 2 133 RLM (rzeczywista liczba mieszkańców). Natomiast wielkość i przepustowość oczyszczalni ścieków komunalnych w Czernicy wynosi odpowiednio 2 845 RLM i 330 m³/dobę.

Stopień wyposażenia Gminy Dobromierz w sieć kanalizacji sanitarnej jest stosunkowo dobry - łączna długość wraz z przyłączami, wynosi 48,56 km. Siecią kanalizacyjną na dzień 31.12.2020 roku objętych było 41,8% mieszkańców Gminy.

Istotnym zagrożeniem środowiska wodnego są ścieki bytowo-gospodarcze, które powstają na terenach wiejskich i nie są odprowadzane siecią kanalizacyjną. Zgodnie z ustawą z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, oraz ustawą z dnia 13 września 1996 roku o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, zaopatrzenie ludności w wodę i odprowadzanie ścieków jest zadaniem Gminy. Właściciel nieruchomości zapewnia utrzymanie czystości i porządku przez przyłączenie nieruchomości do istniejącej sieci kanalizacyjnej. W przypadku, gdy budowa sieci jest technicznie lub ekonomicznie nieuzasadniona, to wyposażenie nieruchomości w zbiornik bezodpływowy nieczystości ciekłych lub uruchomienie przydomowej oczyszczalni ścieków bytowych zapewnia właściciel nieruchomości. Przyłączenie

nieruchomości do sieci kanalizacyjnej nie jest obowiązkowe, jeżeli przydomowa oczyszczalnia ścieków spełnia wymagania określone w odpowiednich przepisach.

Według stanu na koniec 2020 roku na terenie gminy Dobromierz znajdowały się 658 zbiorniki bezodpływowe, oraz 117 przydomowych oczyszczalni ścieków.

Zadania w gospodarce ściekowej wynikają ze zobowiązań międzynarodowych Polski i zapisów Prawa Wodnego, oraz aktualnego stanu gospodarki ściekowej. Działania inwestycyjne wyznacza także Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych.

Z dniem 31 grudnia 2020 roku zakończył się ustawowy proces wyznaczania aglomeracji ściekowych, realizowany przez samorządy poprzez uchwalenie nowych, obowiązujących aktów prawa miejscowego w tym zakresie. Większość aglomeracji zaktualizowało swoje obszary i dostosowało planowane działania do nowej perspektywy finansowej do 2027 roku. Zapisy szóstej aktualizacji Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych (VI AKPOŚK) decydując będą o możliwości pozyskiwania środków finansowych przez jednostki samorządu terytorialnego (JST) na inwestycje realizowane w latach przyszłych.

Część obszaru gminy Dobromierz, tj.: Czernica, Gniewków, Dzierzków, Borów, Roztoka, Jugowa, tworzą Aglomerację Gniewków, przyjętą Uchwałą Nr XXIX/170/21 Rady Gminy Dobromierz z dnia 26 stycznia 2021 r.. Jest to aglomeracja o równoważnej liczbie mieszkańców 2 845 RLM.

4.5.3. Analiza SWOT

Gospodarka wodno-ściekowa	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
wysoki stopień zwodociągowanie Gminy ciągła rozbudowa i modernizacja kanalizacji sanitarnej duży stopień oczyszczania ścieków (usuwanie biogenów)	niekontrolowane zrzuty ścieków z terenów rolniczych brak kanalizacji deszczowej w części terenów wiejskich
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
integracja z UE i wpływ środków pomocowych, regulacje ogólnokrajowe i międzynarodowe zobowiązujące do podniesienia jakości środowiska	niedostateczne rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych) niedostateczna pula środków finansowych

Źródło: opracowanie własne

4.5.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Podstawowym działaniem w zakresie gospodarki wodno-ściekowej jest likwidacja lub ograniczenie oddziaływania źródeł zanieczyszczenia wód powierzchniowych – punktowych, obszarowych i liniowych. Głównym czynnikiem zagrażającym czystości wód jest nieuporządkowana gospodarka ściekowa, stąd też priorytetowym działaniem będą inwestycje z tego zakresu, oraz działania racjonalizujące użytkowanie wody.

Z analizy SWOT wynika, iż zagrożeniem dla powiatu mogą być takie czynniki jak: niewystarczające rozpoznanie niekorzystnych oddziaływań człowieka na środowisko (np. w zakresie zanieczyszczeń obszarowych, wpływ związku azotu i fosforu na środowisko wodne), niedostateczna pula środków finansowych pochodzących głównie ze środków unijnych i krajowych. W większym stopniu będą przeważać jednak mocne strony, ponieważ na terenie powiatu działają nowoczesne oczyszczalnie ścieków. Ponadto szereg samorządów gmin pomaga w finansowaniu przydomowych oczyszczalni ścieków.

W niniejszym Programie wskazano, iż sukcesywnie zwiększa się odsetek ludności korzystającej ze zbiorczych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków. Sukcesywnie realizowane są również zadania z zakresu budowy i modernizacji infrastruktury służącej do zbierania i zagospodarowywania ścieków komunalnych.

W harmonogramie realizacji zadań własnych i monitorowanych zaplanowane realizację przede wszystkim budowę, rozbudowę i modernizację sieci kanalizacji sanitarnej, deszczowej; budowę, rozbudowę i modernizację urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych, budowę, rozbudowę i modernizację ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę, jako działania uzupełniające zaplanowano działania edukacyjne, promocyjne oraz prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków.

4.6. Zasoby geologiczne

4.6.1. Opis stanu obecnego

Gminę Dobromierz charakteryzuje zróżnicowana geologia. Obniżenie Podsudeckie wypełniają utwory trzeciorzędowe i polodowcowe. Do utworów trzeciorzędowych zaliczane są zwietrzliny skał podłoża zalegające bezpośrednio na nich. Wyżej występują tufy bazaltowe, iły piaszczyste i mułki z wkładkami węgla brunatnego oraz żwiry i piaski odsłaniające się na powierzchni u podnóża krawędzi Sudetów pomiędzy Dobromierzem a Bronowem, i w dnie doliny Nysy Szalonej w Roztoce.

Na utworach trzeciorzędu zalegają osady polodowcowe związane ze zlodowaczeniem środkowopolskim. Tworzą je rozległe pokrywy glin zwałowych rozciągające się pomiędzy Roztoką na północy a Świebodzicami na południu. W ich obrębie występują eratyki, nieraz znacznej wielkości. Na glinach zwałowych zalegają miejscami płaty żwirów i piasków wodnolodowcowych. Tworzą one niewielkie, łagodne wzniesienia (np. między potokiem Łężek a Dzierzkowem, na północ od Kłaczyny i pomiędzy Dobromierzem a Szymanowem).

W powierzchni zbudowaną z osadów polodowcowych zagłębiły się na ogół płytkie doliny rzek i potoków. Na zboczach dolin występują resztki teras rzecznych zbudowanych ze żwirów i piasków. Widoczne są one przede wszystkim w dolinie Nysy Szalonej w okolicach Roztoki, a także w dawnej jej dolinie między Kłaczyną a Bolkowicami. Ta szeroka i opuszczona dolina wypełniona podobnie jak dna większości dolin współczesnymi osadami rzecznyymi świadczy o niedawnych zmianach hydrograficznych na tym terenie.

Złóża kopalin to naturalne skupienia minerałów, których wydobycie może przynieść korzyść gospodarczą. Są rozmieszczone nierównomiernie w przyrodzie, a ich występowanie i możliwość wykorzystania zależą w dużej mierze od budowy geologicznej.

Działania związane z poszukiwaniem, dokumentowaniem oraz korzystaniem z kopalin reguluje ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1420 z późn. zm.). W ustawie tej rozstrzygnięto sprawę własności złóż kopalin oraz uregulowano problem ochrony zasobów poprzez wymóg ujmowania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz obowiązek kompleksowego i racjonalnego wykorzystania kopalin.

W poniższej tabeli przedstawiono złoża zasobów naturalnych, których granice zlokalizowane są na terenie gminy Dobromierz, zgodnie z Bazą Midas oraz Bilansem zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 grudnia 2020 r.

Tabela 23 Złóża naturalne występujące na terenie gminy Dobromierz

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania złoża	Zasoby		Wydobycie
			geologiczne bilansowe	przemysłowe	
II. Wykaz złóż kamieni łamanych i blocznych – tys. ton					
II.1. Skały magmowe					
Granit, Granodioryt, Głazy narzutowe, Sjenit					
	Borów	E	150 000	85 532	348
	Borów 17	E	31 651	31 651	197
	Borów I – kam.49	E	14 290	9 759	45
	Borów I – kam. 49A	E	5 531	5 531	52
	Borów - Południe	E	7 649	3844	51
	Czernica	E	20 717	14 409	51
	Czernica-Wieś	E	15 703	3 795	41
	Gniewków	E	56 443	33 700	866
	Gniewków I	R	56 915	19 603	-
III. Wykaz złóż piasków i żwirów – tys. t * -złoża zawierające piasek ze żwirem ** -złoża zawierające żwir					
13	Gniewków-Okopy	R	6 532	-	-
Wykaz złóż surowców kaolinowych - tys. t					
18	Julia (Dzierzków-Roztoka)	R	6 900	-	-
	Michał (Dzierzków-Roztoka)	P	20 980		

Skróty literowe stanu zagospodarowania zasobów w wykazach złóż oznaczają:

- B - dla kopalni stałych - kopalnia w budowie, a dla ropy i gazu - przygotowane do wydobycia lub eksploatacja próbna
 E - złoża eksploatawane
 G - podziemny magazyn gazu (PMG)
 M - złoża skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym
 P - złoża o zasobach rozpoznanych wstępnie (w kat. C2 + D, a dla ropy i gazu – w kat. C)
 R - złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A+B+C1, a dla ropy i gazu – w kat. A+B)
 Z - złoża, z którego wydobycie zostało zaniechane
 T - złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo
 K - zmiana rodzaju kopaliny w złożu

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Midas oraz Bilansu zasobów złóż kopalni w Polsce wg stanu na 31 XII 2020 r.

Na obszarze gminy, w granicach Wzgórz Strzegomskich, występują bogate zasoby złóż naturalnych, w szczególności granitu drobnoziarnistego i kaolinu, w tym udokumentowane złoża: kruszywa naturalnego Gniewków-Okopy oraz granitu Borów-Południe, Borów, Gniewków, Gniewków I, Czernica-Wieś, Czernica i Zimnik I, a ich eksploatacja zapewnia stałe wpływy do budżetu gminy. Prowadzona na terenie gminy działalność produkcyjna i przemysłowa, w tym wydobywcza, a także ruch samochodowy stwarzają konieczność zapewnienia ochrony mieszkańców i środowiska przed uciążliwościami związanymi z emisją pyłu i hałasem.

Na posiadacza koncesji na wydobycie kopaliny ze złoża ciąży obowiązek stosowania środków niezbędnych zarówno do ochrony złoża jak i do ochrony wód powierzchniowych i podziemnych, a także do ochrony powierzchni ziemi. Po zakończonej eksploatacji zobowiązany jest prowadzić rekultywację oraz przywrócić do właściwego stanu poszczególne elementy przyrodnicze. Obszary poeksploatacyjne należy sukcesywnie i na bieżąco poddawać rekultywacji. Zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 roku o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 471 z późn. zm.), obowiązek ten ciąży na osobie powodującej utratę albo ograniczenie wartości użytkowej gruntu. Koszty rekultywacji ciążą na sprawie.

4.6.2. Analiza SWOT

Zasoby geologiczne	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
występowanie złóż kruszyw naturalnych kontrola istniejących zakładów górniczych rekultywacja terenów poeksploatacyjnych	występowanie części surowców na obszarach leśnych i cennych przyrodniczo uciążliwości związanymi z emisją pyłu i hałasu z działalności wydobywczej i przerobczej surowców
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
część opłat za korzystanie ze środowiska oraz podatki stanowią źródło dochodu budżetu miasta możliwość wykorzystania miejscowych zasobów kruszywa do budowy infrastruktury lokalnej	nielegalna eksploatacja złóż

Źródło: opracowanie własne

4.6.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu zasobów geologicznych

W ustawie Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 roku, poz. 1219 z późn. zm.), oraz ustawie z dnia 13 kwietnia 2007 roku o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (Dz. U. z 2020, poz. 2187 z późn. zm.) a także w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku Prawo geologiczne i górnicze (t.j. Dz. U. 2021 r. poz. 1420 z późn. zm.), dokonano regulacji dotyczących ochrony zasobów środowiskowych pod względem szkód i odpowiedzialności za działania naprawcze, a także ochrony złóż kopalni, wód podziemnych i innych składników środowiska w związku z wykonywaniem prac i robót geologicznych i wydobywaniem kopalni.

W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zapisano ujęcie występowania strategicznych złóż kopalni w wojewódzkim planie zagospodarowania przestrzennego, a następnie w planach zagospodarowania przestrzennego gmin. Zadanie to realizowane będzie przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego w ramach środków budżetu województwa przyznanych na realizację tego działania.

4.7. Gleby

4.7.1. Opis stanu obecnego

Rzeźba terenu gminy Dobromierz jest urozmaicona. Wynika to z położenia w zasięgu zróżnicowanych jednostek geograficznych oraz dużej różnicy wysokości pomiędzy terenami położonymi najniżej i najwyżej.

Najniżej znajduje się koryto Nysy Szalonej w miejscu, gdzie opuszcza ona obszar gminy na granicy z gminą Paszowice (203 m n.p.m.). Najwyżej zaś położonym punktem jest wierzchołek bezimiennego wzgórza znajdującego się ok. 0,6 km na południe od Jaskulina (426 m n.p.m.).

Centralna i północno-zachodnia część gminy jest równinna, o charakterze rolniczym, natomiast południowa, zachodnia i północno-wschodnia część gminy stanowi teren pagórkowaty, urozmaicony wzniesieniami.

W zależności od położenia, na terenie gminy występuje kilka głównych typów gleb – nizinne, wyżynne, górskie oraz dolinne:

- Gleby nizinne i wyżynne: Gleby bielcowe i brunatne wylugowane, wykształcone z:
 - glin napiaskowych i naźwirowych. Gleby słabych kompleksów żytnich, IV-V klasy bonitacyjnej,
 - glin i lessów, położonych na przepuszczalnym podłożu. Gleby kompleksu pszennego wadliwego, IIIb –IVb klasy bonitacyjnej,
 - glin pylastych i lessów ilastych. Gleby o wysokich wartościach dla rolnictwa, o dobrze wykształconej warstwie próchnicznej oraz prawidłowych stosunkach powietrzno-wodnych. Gleby kompleksu pszennego bardzo dobrego i dobrego, II-IIIb klasy bonitacyjnej, miejscami IVa.
- Gleby górskie: Zdecydowanie gleby słabsze, w przewadze są to gleby brunatne wylugowane, wykształcone z glin pylastych. Przydatność dla rolnictwa uzależniona jest od dodatkowych czynników - żyzności, wilgotności, głębokości i wysokości n.p.m.,
- Gleby płytkie – występują na stokach i ostrych grzbietach. Gleby kompleksu owsiano-ziemniaczanego, najslabsze – V i VI klasy bonitacyjnej. Podatne na erozję. Przeznaczenie najwłaściwsze – użytki zielone i dolesienie,
- Gleby średniogłębokie – występują na łagodnych stokach, kompleksu zbożowego-górskiego. Gleby niskiej jakości, IV-V klasy bonitacyjnej,
- Gleby najlepsze wśród gleb górskich – kompleksu pszennego górskiego, IVa-IVb klasy bonitacyjnej.
- Gleby dolinne: mady głębokie o składzie mechanicznym glin i ilów pylastych. Gleby kompleksu pszennego dobrego i bardzo dobrego, klasy bonitacyjnej II-IVa. Są to gleby żyzne, okresowo nadmiernie uwilgotnione.

Jak wynika z opisu warunków glebowych, na terenie gminy Dobromierz występują zarówno dobre jak i słabe gleby. Najslabsze użytki rolne występują w południowych obrębach (Jaskulin, Pietrzyków, Dobromierz, Bronów). Lepsze gleby występują w środkowej części gminy – obręby: Kłaczyna, Jugowa. Natomiast najlepsze występują na północy w obrębach Roztoka, Borów, Dzierzków, Gniewków, Czernica. Użytki zielone występują w klasach bonitacyjnych III – VI.

Badania gleb wykonywane są w ramach „Monitoringu chemizmu gleb ornych Polski”, który stanowi podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska w zakresie jakości gleb i ziemi. Celem badań jest obserwacja zmian szerokiego zakresu cech gleb użytkowanych rolniczo, szczególnie właściwości chemicznych, zachodzących w określonych przedziałach czasu pod wpływem rolniczej i pozarolniczej działalności człowieka.

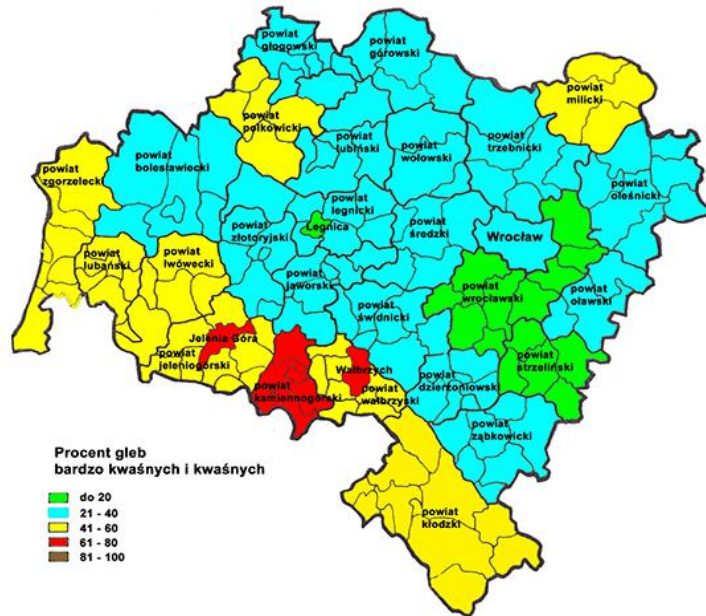
Od 2015 roku działa program "Grunt to wiedza", jest to ogólnopolski, bezpłatny program badań pH gleb oraz zasobności w składniki odżywcze, w tym na kwasowość oraz zawartość fosforu, potasu i magnezu, jednocześnie rolnicy we własnym zakresie zlecają głównie pod kątem ustalania dawek nawożenia badania gleb na pH i zawartość składników mineralnych.

Monitoring chemizmu rolniczo użytkowanych gleb w Polsce jest realizowany od roku 1995. W 5-letnich odstępach czasowych pobierane i analizowane są próbki glebowe, reprezentujące 216 stałych punktów kontrolnych zlokalizowanych w całym kraju. Piąta edycja pobierania próbek przypadła na rok 2015.

Gleby użytkowane rolniczo – badania Okręgowej Stacji Chemiczno-Rolniczej we Wrocławiu (OSCHR)

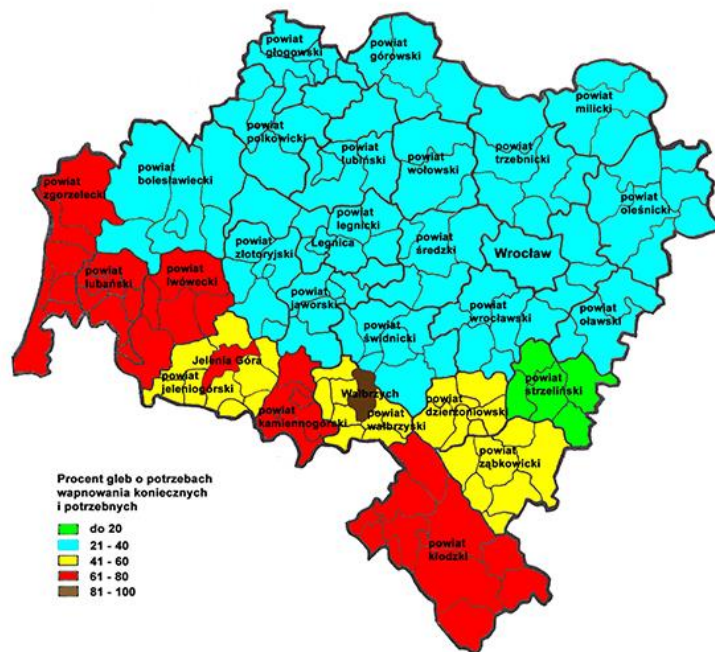
Podstawową działalnością okręgowych stacji chemiczno-rolniczych jest wykonywanie badań w celu doradztwa nawozowego. W ramach tych badań oznaczane są w glebie zawartości podstawowych składników makro- i mikroelementów niezbędnych dla prawidłowego rozwoju i wysokiego planowania roślin uprawnych. Poniżej przedstawiono wyniki badań OSCHR we Wrocławiu w latach 2012-2015.

Odczyn gleb użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012 - 2015

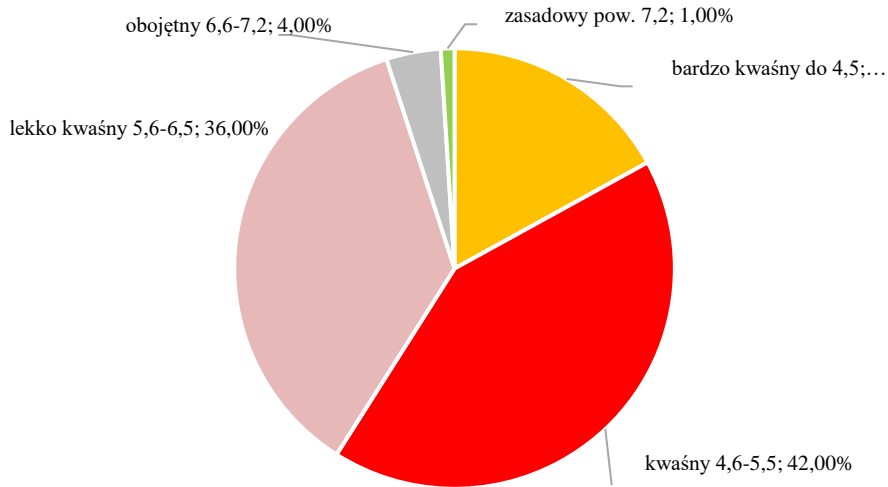
Rysunek 27 Odczyn gleb użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012-2015
Źródło: OSCHR Wrocław

Potrzeby wapnowania gleb użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012 - 2015

Rysunek 28 Potrzeby wapnowania gleb użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012-2015
Źródło: OSCHR Wrocław

Odczyn jest czynnikiem decydującym o wielu biologicznych i fizykochemicznych procesach zachodzących w glebach. Kształtowanie wartości odczynu związane jest głównie z ich składem mineralogicznym (kwaśnym bądź zasadowym charakterem skał macierzystych), przemianami i zawartością materii organicznej, oraz warunkami klimatycznymi decydującymi o wymyciu składników zasadowych. Na terenie powiatu świdnickiego od 21% do 40% gleb użytkowanych rolniczo ma odczyn kwaśny i bardzo kwaśny. Podobnie wygląda sytuacja dotycząca potrzeby wapnowania, od 21% do 40% gleb na terenie powiatu świdnickiego wymaga wapnowania.

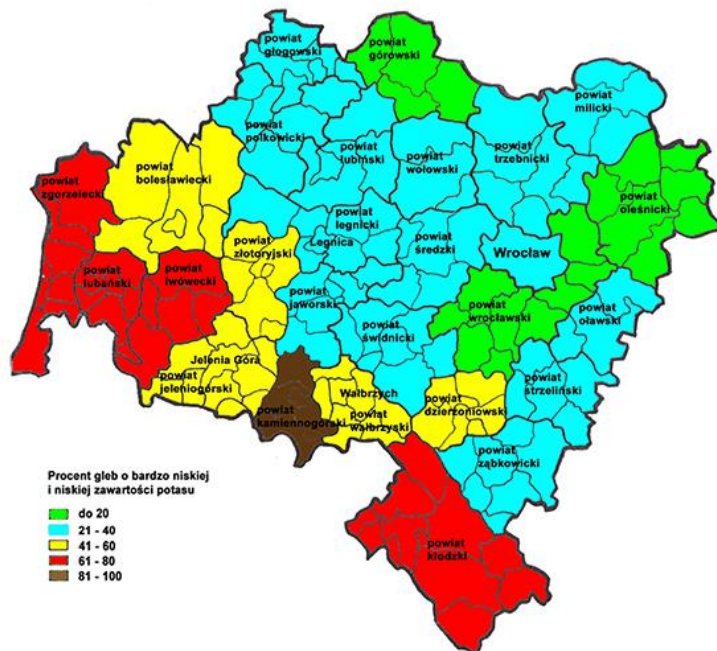
Rysunek 29 Odczyn gleb użytkowanych rolniczo w gminie Dobromierz w latach 2012-2015

Źródło: OSCHR Wrocław

Stan zakwaszenia gleb użytkowanych rolniczo na terenie Gminy jest niekorzystny. Dominują gleby bardzo kwaśne (pH do 4,5), kwaśne (pH od 4,6 do 5,5) oraz lekko kwaśne (pH od 5,6 do 6,5), które stanowią aż 95% przebadanych gleb. Nieznaczna część gleb posiada odczyn obojętny (pH od 6,6 do 7,2) stanowiąc 4% w badanych próbkach gleb z terenu Gminy.

Odzwerciedleniem znacznego zakwaszenia gleb są ich potrzeby wapnowania. Ich wielkość na terenie gminy Dobromierz stanowi od 61% do 80% gleb użytkowanych rolniczo.

Zawartość fosforu w glebach użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012 - 2015

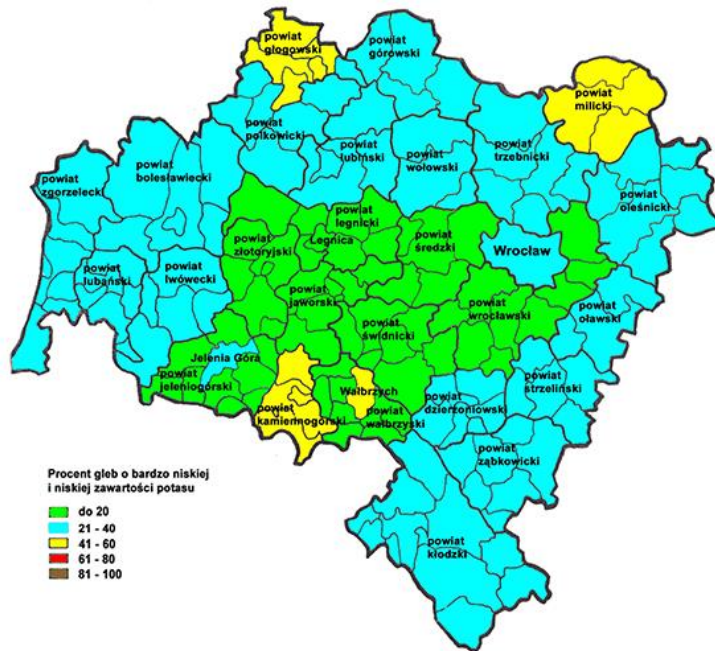
Rysunek 30 Zawartość fosforu w glebach użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012-2015

Źródło: OSCHR Wrocław

Na przyswajalność związków nieorganicznych fosforu wpływają: odczyn gleby, zawartość związków żelaza i glinu, obecność przyswajalnego wapnia, zawartość substancji organicznej. Istotną rolę w przemianach fosforu glebowego i uruchamianiu frakcji dostępnej dla roślin pełnią mikroorganizmy glebowe. Niedobór fosforu

ogranicza wzrost roślin, obniża wysokość plonu i jego jakość. Zaledwie część fosforu glebowego, obecna w roztworze glebowym w postaci jonowej, jest dostępna dla roślin. Udział gleb o bardzo niskiej i niskiej (poniżej 10 mg P₂O₅ 100g-1) zasobności w przyswajalny fosfor we czterech okresach badawczych wynosił na terenie powiatu świdnickiego 21-40% wszystkich profili.

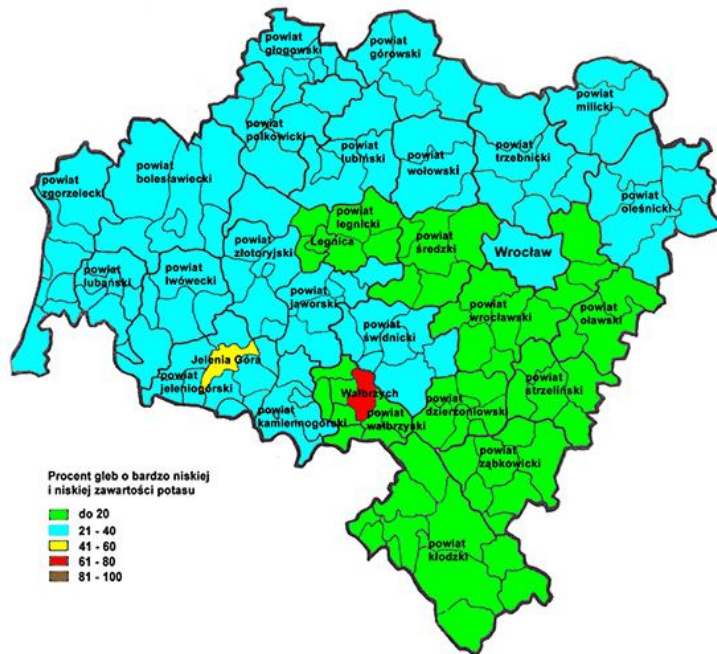
Zawartość potasu w glebach użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012 - 2015

Rysunek 31 Zawartość potasu w glebach użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012-2015
Źródło: OSCHR Wrocław

Potas jest makroskładnikiem o zasadniczym znaczeniu w żywieniu roślin - odgrywa istotną rolę w gospodarce wodnej rośliny, aktywuje enzymy, bierze udział w procesie fotosyntezy i transportu asymilatów oraz warunkuje wrażliwość na stres wodny związany z suszą. Procent gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu na terenie powiatu świdnickiego wynosi do 20%.

Zawartość magnezu w glebach użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012 - 2015

Rysunek 32 Zawartość magnezu w glebach użytkowanych rolniczo w województwie dolnośląskim w latach 2012-2015
 Źródło: OSCHR Wrocław

Podstawowa rola magnezu w roślinie jest związana z jego obecnością w cząsteczce chlorofilu, a zatem wpływem na procesy fotosyntezy. Pierwiastek ma istotne znaczenie w kształtowaniu jakości produktów roślinnych, z punktu widzenia ich wartości żywieniowej dla zwierząt i człowieka. W większości powiatów województwa dolnośląskiego udział gleb ubogich w magnez (zawartość bardzo niski i niska) nie przekracza 40%. Na terenie powiatu świdnickiego sytuacja wygląda korzystnie, gdyż procent gleb o niskiej i bardzo niskiej zawartości magnezu wynosi od 21-40%.

4.7.2. Analiza SWOT

Gleby	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
średniej jakości gleby dobre warunki do rozwoju rolnictwa brak istotnych zanieczyszczeń gleb	zmniejszanie się powierzchni zajmowanej pod produkcję rolniczą brak zainteresowania programami rolno-środowiskowo-klimatycznymi brak badań jakości gleb przez rolników
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
nowy Spis Rolny w 2020 roku zobrazuje stan rolnictwa możliwość korzystania z porad w PZDR, ARiMR, KOWR możliwość rozwoju rolnictwa ekologicznego i agroturystyki	zmniejszanie się zainteresowania rolnictwem na korzyść działalności turystycznej pojawienie się szkodników i patogenów w uprawach zagrożenie zatruciem pszczół poprzez niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin

Źródło: opracowanie własne

4.7.4 Cele i zadania środowiskowe z zakresu ochrony gleb

W celu ekonomicznej i ekologicznej racjonalizacji wykorzystania gleb należy dążyć do ograniczania wykorzystania gleb w sposób niezgodny z ich walorami przyrodniczymi, dostosowania formy zagospodarowania do naturalnego potencjału gleb, rozwoju ekologicznej produkcji rolniczej lub odpowiedniej zmiany upraw na glebach zanieczyszczonych.

Czynnikami, które znacznie różnicują, jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej w Gminie i sugerują zmianę wykorzystania obszarów obecnie rolniczych jest ukształtowanie terenu w tym aktywność osuwiskowa, oraz zainteresowanie turystyczne tym obszarem.

Na terenie Gminy okresowo prowadzone są kontrole dotyczące stanu zanieczyszczenia środkami ochrony roślin gleb, materiału siewnego czy szkółkarskiego, a także organizmów kwarantannowych. W związku z tym w harmonogramach zadań zapisano, iż Powiatowy Zespół Doradztwa Rolniczego w Świdnicy będzie prowadził prace związane z promocją rolnictwa ekologicznego i agroturystyki, oraz prowadził konsultacje i akcje doradcze dla rolników.

W ramach działalności kontrolnej w dalszym ciągu Główny Inspektorat Ochrony Środowiska będzie, jako kontynuację badania gleb ornych, a Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa wykonywał będzie kontrole zanieczyszczenia płodów rolnych środkami ochrony roślin. Zadania te finansowane będą ze środków własnych GIOŚ oraz WIORIN.

Cennym działaniem, przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej, jest organizacja spotkań informacyjnych, konkursów, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Zespół Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z ich własnych środków finansowych.

Cennym działaniem, przyczyniającym się do zwiększenia świadomości ekologicznej i rolniczej, jest organizacja spotkań informacyjnych, konferencji, szkoleń i akcji informacyjnych połączonych z praktycznymi zajęciami dla rolników, zainteresowanych produkcją rolną a także właścicieli gospodarstw predestynujących do ekologicznych i agroturystycznych. Działania przy współudziale z powiatem przeprowadzane przez Zespół Doradztwa Rolniczego oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa finansowane z ich własnych środków finansowych.

4.8. Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

4.8.1. Opis stanu obecnego

Gmina Dobromierz, od dnia 1 kwietnia 2019 r. zobowiązana była dostosować system gospodarki odpadami komunalnymi do obowiązujących przepisów Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów. Rozporządzenie to określiło szczegółowy sposób selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów oraz kiedy wymóg selektywnego zbierania uważa się za spełniony. Rozporządzenie wprowadziło obowiązek zbierania następujących frakcji odpadów.

- papier;
- szkło;
- metale;
- tworzywa sztuczne;
- odpadu ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów.

Określone zostały także wytyczne co do kolorystyki i wyglądu pojemników.

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Środowiska wymóg selektywnego zbierania odpadów uważa się za spełniony, jeżeli na terenie Gminy selektywnie zbierane frakcje odpadów zbierane są w 5-ciu frakcjach wymienionych powyżej, w miejscu ich wytworzenia i na terenach przeznaczonych do użytku publicznego a także jeżeli pojemniki zapewniają zabezpieczenie odpadów przed pogorszeniem jakości zbieranej frakcji dla przyszłych procesów ich przetwarzania.

Odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych z terenu gminy Dobromierz w ostatnich latach odbierały przedsiębiorstwa, wyłonione w trybie przetargu nieograniczonego. Umowa obejmowała swoim zakresem również obsługę Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, utworzonego w miejscowości Dobromierz.

Usługa odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych obejmowała wszystkie nieruchomości zamieszkałe, położone na terenie gminy Dobromierz, czyli takie, w których znajduje się co najmniej jeden lokal

w którym zamieszkuje co najmniej jeden mieszkaniec. Usługa odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych nie obejmowała nieruchomości niezamieszkałych.

Właściciele nieruchomości na terenie Gminy Dobromierz są zobowiązani do prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych z podziałem na frakcje:

- odpady z papieru, w tym tektury, odpady opakowaniowe z papieru i odpady opakowaniowe z tektury,
- odpady ze szkła, w tym odpady opakowaniowe ze szkła,
- odpady z metali, w tym odpady opakowaniowe z metali, odpady z tworzyw sztucznych, w tym odpady opakowaniowe z tworzyw sztucznych, oraz odpady opakowaniowe wielomateriałowe
- odpady ulegające biodegradacji,
- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne.

Właściciele nieruchomości zamieszkałych gromadzą odpady zmieszane w pojemnikach przeznaczonych do tego celu, natomiast odpady segregowane w workach/pojemnikach różnego koloru w zależności od rodzaju odpadów segregowanych.

Pozostałe frakcje odpadów podlegających selektywnej zbiórce mieszkańcy Gminy Dobromierz mogą przekazać do punktu u selektywnego zbierania odpadów komunalnych zlokalizowanego przy ul. Cmentarnej 14 w Dobromierzu trzy dni w tygodniu: poniedziałek, czwartek, piątek. Punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych tzw. PSZOK świadczy usługi polegające na przyjmowaniu odpadów komunalnych:

- wielkogabarytowych, w tym mebli;
- zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego;
- szkła oraz opakowań ze szkła;
- papieru,
- tworzyw sztucznych oraz opakowań z tworzyw sztucznych;
- budowlanych i rozbiórkowych;
- metali oraz opakowań z metali;
- opakowań wielomateriałowych;
- odpadów niebezpiecznych pochodzących z gospodarstw domowych;
- zużytych opon;
- zużytych baterii i akumulatorów;
- przeterminowanych leków i chemikaliów igieł, strzykawek i innych odpadów będących pozostałością po iniekcji niekwalifikujące się do odpadów medycznych powstałych w gospodarstwie domowym.

Odpady zebrane od właścicieli nieruchomości z terenu Gminy Dobromierz Wykonawca zobowiązany był zagospodarować (podać odzyskowi lub unieszkodliwieniu zgodnie z obowiązującym prawem, w tym wymaganiami ochrony środowiska) w celu osiągnięcia wymaganych prawem poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia oraz ograniczenia masy odpadów ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania.

Możliwości przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych związane są z ich zagospodarowaniem w poszczególnych instalacjach do odzysku (głównie instalacje mechaniczno-biologiczne przetwarzania odpadów komunalnych) lub unieszkodliwiania (głównie składowanie odpadów na składowiskach). Podmiot odbierający odpady komunalne od właścicieli nieruchomości jest obowiązany do przekazywania zmieszanych odpadów komunalnych, odpadów zielonych oraz pozostałości z sortowania odpadów komunalnych do składowania do instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Zmieszane odpady komunalne odebrane z terenu Gminy Dobromierz kierowane były do instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w Rusku oraz w Zawiszowie.

4.8.2. Ilości zebranych odpadów

Liczba osób zameldowanych na terenie gminy według danych z ewidencji ludności na dzień 31 grudnia 2020 roku wynosiła 5 108 osób (5 182 osób w 2019 roku). Liczba osób zamieszkujących gminę według złożonych deklaracji wynosiła 3 996 osób (3 980 osób w 2019 roku). Różnica pomiędzy liczbą osób zameldowanych a zadeklarowanych na terenie Gminy Dobromierz wynika m. in. z tego, iż wiele osób wyjechało za granicę lub kontynuuje naukę poza miejscem zameldowania. Na terenie Gminy Dobromierz nie stwierdzono braku posiadania umów na odbiór odpadów z nieruchomości, które nie zostały objęte systemem gospodarowania odpadami komunalnymi.

Łączna masa niesegregowanych (zmieszanych) odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Dobromierz w 2020 r. wynosiła 928,46 Mg (1 010,82 Mg w 2019 r.), które zostały zagospodarowane w instalacji do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych w Rusku (Ekologiczne Centrum Utylizacji Sp. z o. o. Rusko 66, 58-120 Jaroszków).

Łączna masa odpadów ulegających biodegradacji o kodzie 20 02 01 odebranych z terenu gminy Dobromierz w 2020 r. wynosiła 55,5000 Mg (1,19 Mg w 2019 r.). Odpady te zostały poddane kompostowaniu.

Osiągnięty poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania w stosunku do masy tych odpadów wytworzonych w 1995 r. wyniósł 52,00% w 2020 r. oraz 47% w 2019 r.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia następujących frakcji odpadów komunalnych: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła odebranych z obszaru Gminy Dobromierz w roku 2020 wyniósł 63% oraz 39% w 2019 r.

Poziom recyklingu przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami inne niż niebezpieczne odpady budowane i rolnicze z terenu gminy Dobromierz w 2020 i 2019 roku wyniósł 100%.

4.8.3. Azbest

Szczegółowa inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Dobromierz przeprowadzona była w 2011 roku. W ramach przeprowadzonej inwentaryzacji zidentyfikowano zabudowania pokryte wyrobami zawierającymi azbest o łącznej powierzchni 36 198 m² (tj. 398 Mg).

Gmina Dobromierz na bieżąco gromadzi i aktualizuje informację o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w Bazie Azbestowej. Według Bazy ilość wyrobów zawierających azbest wynosi 419 Mg, w tym 409 Mg należące do osób fizycznych oraz 9,9 Mg należące do osób prawnych (stan na 10.09.2021 r.). Do końca 2020 roku unieszkodliwiono około 278 Mg odpadów zawierających azbest.

Gmina Dobromierz od 8 lat regularnie realizuje program usuwania wyrobów zawierających azbest. Przy realizacji zadania korzysta ze wsparcia finansowego z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. W 2020 roku w ramach realizacji zadania pn. „Usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Dobromierz” zutilizowano 30,18 Mg niebezpiecznego materiału, w tym 2,36 Mg zdemontowanego z dachów oraz 27,82 Mg zalegającego na posesjach. Z bezpłatnego usunięcia skorzystało 8 gospodarstw domowych. Wartość zadania wyniosła ponad 19 tys. zł, z czego 15 tys. zł dofinansuje WFOŚiGW we Wrocławiu. Gmina Dobromierz planuje również w kolejnych latach oczyszczanie terenu gminy z wyrobów azbestowych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki każdy właściciel posesji, na której znajduje się azbest ma obowiązek do 31 stycznia każdego roku przedłożyć w urzędzie gminy informację o wyrobach zawierających azbest.

4.8.4. Analiza SWOT

Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
praktycznie wszystkie nieruchomości objęte zbiórką odpadów sprawnie działający system zbiórek odpadów systematyczna realizacja programu usuwania azbestu	nie wszyscy mieszkańcy prawidłowo segregują odpady pojawiające się dzikie wysypiska nie osiągnięty poziom recyklingu poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
uszczelnienie systemu gospodarki odpadami dzięki corocznym usprawnieniom w gospodarce odpadowej zwiększenie świadomości społecznej dzięki akcjom edukacyjnym	wzrost kosztów związanych z gospodarowaniem odpadami komunalnymi możliwość przywożenia z sąsiednich terenów odpadów i porzucania ich w przydrożnych rowach niska świadomość społeczna powodująca niski stopień segregacji odpadów oraz porzucanie odpadów w rowach i zagajnikach

Źródło: opracowanie własne

4.8.5. Cele i zadania środowiskowe z zakresu gospodarki odpadami zapobiegania powstawaniu odpadów

Gmina Dobromierz prowadzi gospodarkę odpadami zgodnie z założeniami nowelizacji ustawy o odpadach, posiada Regulamin utrzymania czystości i porządku oraz prowadzi coroczną sprawozdawczość.

Głównymi celami do realizacji przez Gminę w zakresie gospodarki odpadami jest doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz redukcja strumienia odpadów komunalnych zmieszanych

kierowanych na składowisko. Dla realizacji tego celu do harmonogramu realizacji zadań wpisano działania polegające na doskonaleniu selektywnej zbiórki odpadów komunalnych, w oparciu o zbieranie selektywne oraz poprawie skuteczności zbiórek odpadów wielkogabarytowych, biodegradowalnych, odpadów niebezpiecznych oraz dalsze działania związane z dofinansowaniami dla mieszkańców na usuwanie wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy.

Edukacja jest potrzebna i założeniem Gminy jest coroczne zwiększanie jej skuteczności i zakresu, a także zasięgu. Informacje ekologiczne na bieżąco zamieszczane są na stronie internetowej, a także na tablicach informacyjnych w Urzędzie Gminy w Dobromierzu oraz na tablicach ogłoszeniowych na obszarze Gminy. Są to głównie informacje o możliwościach uczestnictwa w akcjach ekologicznych, o perspektywach dofinansowania na działania ekologiczne, a także działaniach ekologicznych realizowanych dla mieszkańców Gminy.

Ważnym elementem jest świadomość ekologiczna społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie zagospodarowania odpadów. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców w sferze konsumpcji, a także postępowania z odpadami. W zakresie gospodarki odpadami świadomość ekologiczna społeczeństwa wymaga ciągłego doskonalenia, dlatego też konieczna jest kontynuacja edukacji ekologicznej.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonej selektywnej zbiórki odpadów, co zapewni pozyskanie surowców wtórnych, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowiska oraz zmniejszenie szkodliwości tych odpadów.

4.9. Zasoby przyrodnicze, w tym także leśne

4.9.1. Opis stanu obecnego

Gmina Dobromierz położona jest pomiędzy Pogórzem Kaczawskim, Górami Wałbrzyskimi a Równiną Wrocławską na wysokości 205-426 m n.p.m. Zgodnie z podziałem Polski na regiony fizyczno-geograficzne (Kondracki, 2000) gmina Dobromierz znajduje się w zasięgu dwóch zasadniczo różniących się od siebie makroregionów – Przedgórze Sudeckiego oraz Pogórza Zachodniosudeckiego. Obniżenie Podsudeckie charakteryzuje się płaskim i równinnym ukształtowaniem terenu, w przeciwieństwie do urozmaiconej rzeźby Pogórza Zachodniosudeckiego. Na tle równinnego ukształtowania północnej części gminy wyróżniają się także wzniesienia Wzgórz Strzegomskich.

Tabela 24 Przynależność terytorialna gminy Dobromierz

Podział geobotaniczny ³		
Prowincja	Niżowa-Wyżynna, Środkowoeuropejska	
Dział	A -	Bałtycki
Poddział	A3 -	Pas Kotlin Podgórskich
Kraina	11 -	Kotlina Śląska
Okręg	c -	Przedgórze Sudeckie
Rejonizacja przyrodniczo - leśna ⁴		
Kraina	V -	Śląska
Dzielnica	V.3 -	Przedgórze Sudeckiego i Płaskowyżu Głubczyckiego
Mezoregion	V.3.a -	Przedgórze Sudeckiego
Region	V.3.a -	Wzgórz Strzegomskie
Podział fizyczno – geograficzny ⁵		
Prowincja	33	Masyw Czeski
Podprowincja	332	Sudety
Makroregion	332.1	Przedgórze Sudeckiego
Mezoregion	332.11	Wzgórz Strzegomskie

Źródło: opracowanie własne

Krajobraz gminy jest naturalnym odzwierciedleniem mozaiki ukształtowania terenu. Obszar wzgórz porośniętych lasami, poprzecinanych dolinami południowej i zachodniej części podnosi walory krajobrazowe gminy, która na

³ Szata roślinna Polski - W. Szafer, K. Zarzycki, 1972

⁴ Rejonizacja przyrodniczo – leśna, Trampler, 1990

⁵ Mezoregiony Polski – J. Kondracki, 1994

przeważającej powierzchni w swej centralnej części jest płaska, równinna, o typowym charakterze monokultur rolniczych. Na walory krajobrazowe wpływają jednocześnie elementy systemu wodnego - istniejący zbiornik wodny „Dobromierz”, rzeki – Nysa Szalona i Strzegomka oraz mniejsze cieki naturalne (Pietrzyków, Parowa, Szymanowski Potok). Największe walory krajobrazowo – przyrodnicze gminy występują w jej południowej i zachodniej części. Jest to teren Książańskiego parku Krajobrazowego i obszaru Natura 2000 „Dobromierz”. W północnej części gminy krajobraz został zaburzony kopalniami eksploatacji granitu.

Na terenie gminy odnotowano występowanie 39 gatunków roślin prawnie chronionych, w tym 19 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną ścisłą, 3 gatunki ściśle chronionych grzybów i 17 gatunków roślin naczyniowych objętych ochroną częściową. Rośliny znajdujące się na czerwonej liście reprezentowane są przez 4 gatunki, natomiast grzyby przez 3 gatunki.

Typowo rolniczy charakter gminy sprawia, że większość tutejszych przedstawicieli ssaków to gatunki pospolite na terenie całego kraju. Spośród wykazanych na terenie gminy gatunków na szczególną uwagę zasługuje obecność dwóch gatunków z rodziny popielicowatych Gliridae – popielicy *Myoxus glis* i orzesznicy *Muscardinus avellanarius*. Oba gatunki objęte są na terenie naszego kraju ochroną.

Na terenie gminy Dobromierz stwierdzono co najmniej 14 spośród 22 gatunków nietoperzy występujących w Polsce. Wszystkie gatunki podlegają ochronie ścisłej. Liczba gatunków nietoperzy obserwowanych na terenie gminy jest stosunkowo wysoka, biorąc pod uwagę fakt małej lesistości i wybitnie rolniczego charakteru tego obszaru. Najwyższą aktywność nietoperzy i liczbę gatunków zanotowano w południowej części gminy, przy zbiorniku zaporowym w Dobromierzu i zalesionych wzgórzach Pogórza Wałbrzyskiego. Miejsca te są dobrymi żerowiskami i tu należy spodziewać się największej koncentracji kryjówek tych zwierząt

Na terenie gminy występuje dość bogata ornitofauna, a szczególnie ta związana z krajobrazem rolniczym. Obszary o największej bioróżnorodności tej grupy zwierząt to rejon Celowa, obfitujący w zróżnicowane gatunkowo i wiekowo lasy. Na uwagę zasługuje też rzeka Strzegomka powyżej zbiornika w Dobromierzu. W trakcie badań na terenie gminy Dobromierz stwierdzono występowanie 74 gatunków ptaków lęgowych. Wśród ptaków lęgowych 68 gatunków podlega ochronie gatunkowej, częściowej 3 gatunki i ochronie łowieckiej 3 gatunki ptaków.

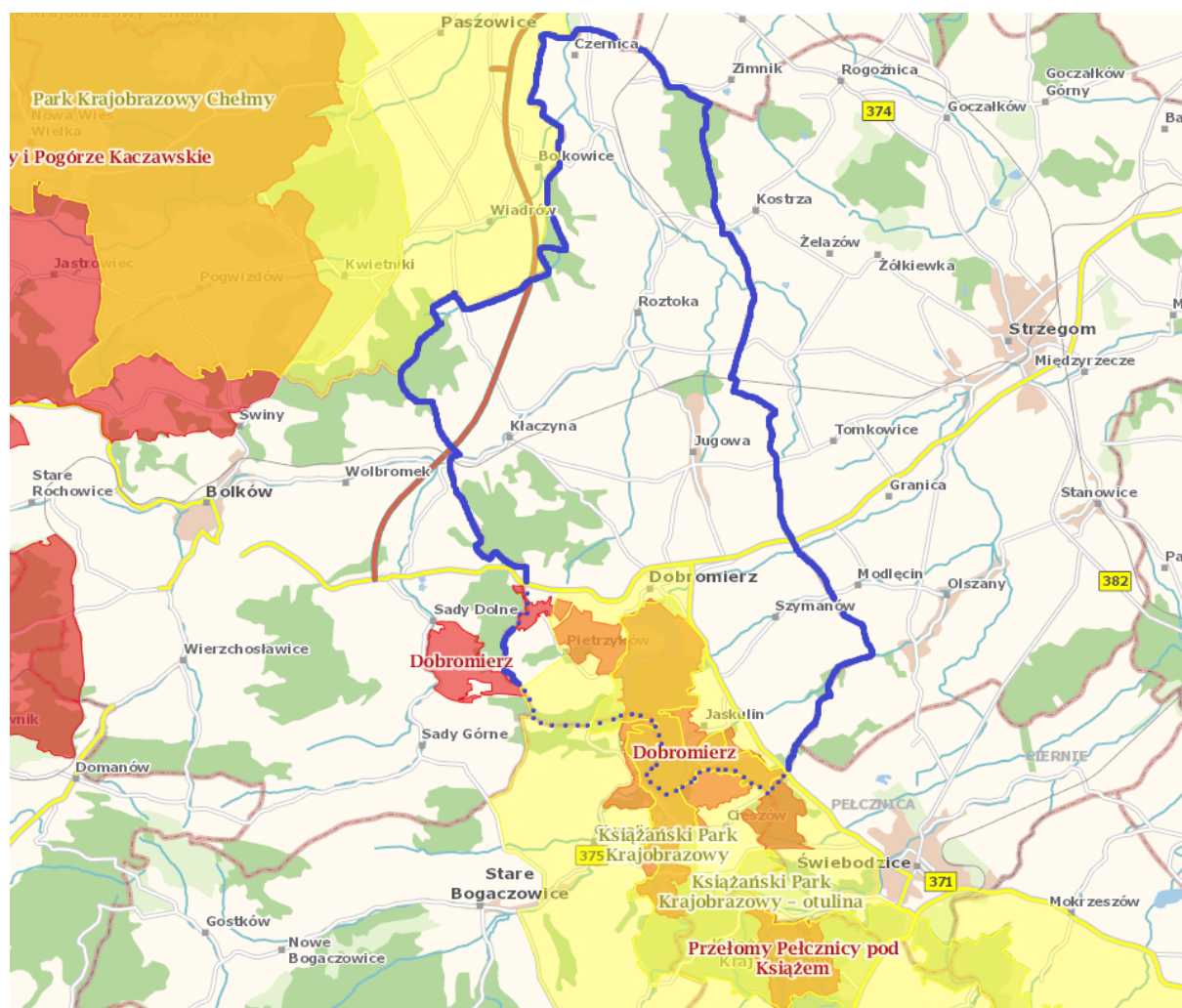
W 2020 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionej przyrody na terenie gminy wynosiła około 1 518 ha, co stanowiło 18% powierzchni gminy.

Formami ochronnymi przyrody na terenie gminy Dobromierz są: park krajobrazowy (1), obszar Natura 2000 (1), oraz 3 pomniki przyrody, które tworzą tzw. system obszarów i obiektów prawnie chronionych. Jest to układ przestrzenny wzajemnie uzupełniających się form ochrony przyrody, mający na celu zapewnienie warunków utrzymywania samoregulacji procesów przyrodniczych, naturalnych warunków hydrologicznych oraz właściwego korzystania z rekreacji i turystyki.

Tabela 25 Powierzchniowe formy ochrony przyrody na terenie gminy

Lp	Nazwa obszaru	Powierzchnia [ha]	Rok utworzenia	Gmina	Cel ochrony
PARKI KRAJOBRAZOWE					
3	Książański Park Krajobrazowy	768,50	1981	Dobromierz	Lasy z zachowanymi płatami o charakterze zbliżonym do naturalnego, zróżnicowana flora i fauna
NATURA2000 – obszary siedliskowe					
13	Dobromierz	około 750	2009	Dobromierz	Osią ekologiczną obszaru są przełomowe doliny Strzegomki (na której w latach 90 tych ubiegłego wieku wybudowano zbiornik zaporowy) oraz Czyżynki. Obszar leży w centralnej części Pogórza Wałbrzyskiego, wśród stromych i malowniczych wzgórz zbudowanych ze skał metamorficznych (diabazy, mylonity, łupki), częściowo z udziałem skał wapiennych

Źródło: CRFOP, stan na dzień 28.09.2021 r.

Rysunek 33 Obszary chronione na terenie gminy Dobromierz
Źródło: geoserwis.gdos.gov.pl, dostęp 30.09.2021 r.

Obszar Natura2000 Dobromierz obejmuje północno-zachodnią część Pogórza Bolkowski-Wałbrzyskiego. W dolnym biegu wąwozu Strzegomki znajduje się zbiornik zaporowy, stanowiący źródło pitnej wody dla Dobromierza. Klasy siedlisk:

- lasy liściaste 14% pokrycia
- lasy mieszane 57% pokrycia
- siedliska rolnicze (ogólnie) 20% pokrycia
- wody śródlądowe (stojące i płynące) 9% pokrycia

Obszar objęty ochroną z uwagi na występowanie siedlisk, wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Dominuje grąd środkowoeuropejski i subkontynentalny (Galio-Carpinetum, Tilio-Carpinetum) – 40% pokrycia. Niecałe 10% powierzchni obszaru Natura 2000 zajmują niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*). Obszar posiada wyjątkowy charakter ze względu na duże zróżnicowanie siedliskowe. Na Pogórzu Bolkowski-Wałbrzyskim znajduje się prawdopodobnie największa w Polsce powierzchnia zboczowych lasów klonowo-lipowych (priorytetowy typ siedliska przyrodniczego o kodzie 9180) z pojedynczymi okazami cisa *Taxus baccata* oraz zubożone formy ciepłolubnych dąbrów (priorytetowe siedlisko przyrodnicze o kodzie 9110).

Najważniejszymi typami siedlisk przyrodniczych w tym obszarze są: zboczowe lasy klonowo-lipowe (około 54 ha), podgórskie łągi dębowo-jesionowo-wiązowe (5 ha) oraz niewielkie płyty naskalnych muraw należących do związku *Alyso-Sedion*. Pogórze Bolkowski-Wałbrzyskie ma także wyjątkowo duże znaczenie jako część korytarza ekologicznego Przedgórze Sudeckiego w silnie zurbanizowanych i uprzemysłowionych okolicach Wałbrzycha. Obszar może być zagrożony w przypadku intensyfikacji obecnego użytkowania lasów i zwiększenia presji rekreacyjnej.

Na załączniku graficznym do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego obrębu Jaskulin zaznaczono granicę zasięgu obszaru Natura 2000 Dobromierz.

Dla obszaru został opracowany „Plan zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dobromierz PLH020034”. Plan zawiera:

- identyfikację istniejących i potencjalnych zagrożeń dla zachowania właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, będących przedmiotami ochrony, cele działań ochronnych;
- działania ochronne ze wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za ich wykonanie i obszarów ich wdrażania;
- wskazania do zmian w istniejącym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy Dobromierz z wyłączeniem wsi Szymanów dotyczące eliminacji lub ograniczenia zagrożeń wewnętrznych lub zewnętrznych, niezbędne dla utrzymania lub odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk, dla których ochrony wyznaczono obszar Natura 2000.

Książański Park Krajobrazowy

W granicach gminy znajduje się fragment Książańskiego Parku Krajobrazowego. Został powołany Rozporządzeniem Wojewody Dolnośląskiego Nr 5 z dnia 27 lutego 2008 r. w sprawie Książańskiego Parku Krajobrazowego (Dz. Urz. Woj. Doln. Nr 63 poz. 808).

Chroni on fragmenty dąbrów oraz muraw kserotermicznych nad zbiornikiem z szeregiem chronionych i rzadkich gatunków roślin (perłówka siedmiogrodzka *Melica transsylvanica*, rojownik pospolity *Jovibarba sobolifera*, storczyk męski *Orchis mascula*, kukułka bzoza *Dactylorhiza sambucina*, bodziszek czerwony *Geranium purpureum*, zanokcica północna *Asplenium septentrionale* i wiele innych).

W skład północnej części parku wchodzi m in. następujące siedliska:

- pionierskie murawy naskalne *Sedo – Scleranthetea*
- ściany skalne i urwiska porośnięte roślinnością *Androsacion vandellii*
- grąd środkowoeuropejski *Galio sylvatici – Carpinetum*
- las klonowo – lipowy (*Aceri – Tilietum*)
- kwaśna dąbrowa (*Luzulo-Quercetum*)

Ustalono następujące szczególne cele ochrony Parku:

- Ochrona wartości przyrodniczych wraz z całą różnorodnością flory i fauny występującej na tym obszarze.
- Zachowanie interesującej i unikalnej budowy geologicznej wraz ze skamieniałościami fauny kopalnej.
- Zachowanie ciągłości historycznej: lokalnego charakteru i skali zabudowy w historycznie ukształtowanych jednostkach osadniczych ze szczególnym uwzględnieniem unikalnego wielkoprzestrzennego zespołu zamkowo-parkowego Książ wraz z obiektami związanymi z historią zamku.
- Zachowanie krajobrazu rolniczego i kulturowego, w tym otwartych, niezabudowanych przestrzeni w krajobrazie leśno-polno-łąkowym.

W celu zachowania i ochrony wartości przyrodniczych, historycznych, kulturowych i krajobrazowych na terenie Parku zakazuje się:

- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów szczególnych
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor, legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej, rybackiej i łowieckiej;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
- pozyskiwania dla celów gospodarczych skał, w tym torfu, oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub budową, odbudową, utrzymaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody lub racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia własnych gruntów rolnych;
- prowadzenia chowu i hodowli zwierząt metodą bezściółkową;
- utrzymywania otwartych rowów ściekowych i zbiorników ściekowych;
- organizowania rajdów motorowych i samochodowych.

Pomniki przyrody ożywionej:

- Cis pospolity – 110 cm obwodu, w Parku miejskim przy przystanku PKS w Dobromierzu.
- Dąb szypułkowy – 324 cm obwodu, przy nieczynnej stacji PKP w miejscowości Borów.

4.9.1.1. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów

Ogólna powierzchnia lasów na terenie gminy Dobromierz wg stanu na dzień 31.12.2020 r. wynosił: 1 517,5 ha (gruntów leśnych, związanych z gospodarką leśną ogółem 1 543,7 ha), co stanowiło około 17,7 % powierzchni gminy. Lasy państwowe stanowią ok. 1 331,63 ha, w tym: 1304,79 ha – w administracji Lasów Państwowych (Nadleśnictwo Jawor). Lasy niepaństwowe zajmują powierzchnię ok. 185,91 ha – głównie, jako niewielkie rozproszone enklawy, z reguły przylegające do zwartych kompleksów Lasów Państwowych. Niewielki udział w powierzchni leśnej ma las komunalny, własność Gminy (53,00 ha).

Nadleśnictwo Jawor charakteryzuje się dużym udziałem gospodarstwa lasów ochronnych w powierzchni gruntów leśnych (aż 76%). Drugim pod względem udziału powierzchniowego jest gospodarstwo przerębowo-zrębowe (12%).

Gospodarkę leśną na obszarze Nadleśnictwa Jawor prowadzono według ogólnych zasad obowiązujących w Lasach Państwowych. Dominującym sposobem użytkowania rębego w minionych okresach gospodarczych (do II rewizji urządzania lasu) był sposób zrębowy. Jedynie w drzewostanach dębowych i bukowych (w rozmiarze ograniczonym) sposób zrębowo - przerębowy. Trzebieże wykonywano w drzewostanach systematycznie (zwłaszcza w starszych klasach wieku) przez wszystkie okresy gospodarcze, opierając się początkowo na podstawie metody prof. Suheckiego, a później na sposobie selekcyjnym.

Poniżej przedstawiono wykonanie podstawowych zadań na terenie gminy Dobromierz w latach 2018-2021:

- hodowla lasu – odnowienia sztuczne i naturalne – 23,40 ha, pielęgnowanie upraw i młodników 85,01 ha, zalesienia – 0,
- ochrona lasu – przed szkodami wyrządzanym przez zwierzynę – 7,92 ha, ochrona przed grzybami i owadami – 1017,92 ha,
- ochrona przeciwpożarowa – w latach 2018-2021 na terenie Nadleśnictwa Jawor w zasięgu Gminy Dobromierz powstały 3 pożary o łącznej powierzchni 1,33 ha, w zakresie zabezpieczenia terenów przeciwpożarowego prowadzone było patrolowanie terenów leśnych w okresie zagrożenia,
- ochrona przyrody – działania wynikające z Planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dobromierz PLH020034, pozostawianie drzew dziuplastych, pozostawianie drzew martwych i próchniejących, wyłączanie terenów cennych przyrodniczo z zabiegów gospodarczych,
- edukacja ekologiczna – spotkania z młodzieżą dotyczące ochrony środowiska i usuwania odpadów

W okresie definitywnego urządzania lasu łącznie w obydwu obrębach Jawor i Bolków wykonanie użytkowania rębego było przekroczone o 9%. W udziale użytków przedrębnych przekroczenie wynosiło 25%. Ogółem użytkowanie główne zostało przekroczone o 16%. Planowane prace odnowieniowe zostały wykonane w 99%, co było związane między innymi z zalesieniem nieplanowanych gruntów nieleśnych przydzielonych do zalesienia (tj. 106 ha). Tak duże pozyskanie w użytkach przygodnych świadczyło o pogarszającym się stanie zdrowotnym drzewostanów. Zaniedbania pielęgnacyjne narastały w drzewostanach młodszych, szczególnie II i III klas wieku. Na początku w/w okresu gospodarczego użytkowanie rębne prowadzone było rębiami częściowymi (II i III) przy których stosowany był 20-letni okres odnowienia oraz rębnię zupełną z pięcioletnim nawrotem cięć. Jednak w

ostatnich latach byłego okresu w wyniku pogorszenia się stanu zdrowotnego drzewostanów w większości stosowana była rębna zupełna (tzw. sanitarna).

Odnowienie lasu prowadzono głównie sadzeniem, wykorzystując w niewielkim stopniu odnowienia naturalne o dobrej jakości hodowlanej. Pielęgnację gleby i upraw prowadzono głównie ręcznie, z niewielkim wykorzystaniem środków chemicznych do niszczenia chwastów.

Dominujące typy siedliskowe to Lwyż św, LMwyż św oraz LG św. Pozostałe typy siedliskowe lasu nie występują już tak licznie. Według rzeczywistego udziału gatunków wynika, iż dominującymi gatunkami są Db – 32,94 %; Św – 28,45 % Bk – 7,67 %; Brz – 6,87 %, Md – 4,72 %, Jw – 4,55 %, So – 4,23 %; Js – 3,51 %, Lp – 2,58 %, Ol – 2,11 %, Gb – 1,02 %, . Pozostałe gatunki zajmują poniżej 1% powierzchni.

Powierzchnia drzewostanów o składzie niezgodnym z siedliskiem wynosi w nadleśnictwie 4375,16 ha tj. 32% powierzchni. Drzewostany bliskorębne niezgodne ze składem siedliskowym będą przebudowywane w gospodarstwie przebudowy, natomiast niezgodne drzewostany rębne są przebudowywane w ramach użytkowania rębego. Drzewostany młodszych klas wieku będą przebudowywane w ramach trzebieży przekształceniowej. W ramach tej trzebieży zaplanowano podsadzenia produkcyjne w pododdziałach 43d,f na powierzchni 0,66 ha. Z wszystkich drzewostanów o składzie niezgodnym z siedliskiem do gospodarstwa przebudowy w całym nadleśnictwie zaliczono 427,90 ha.

W nadleśnictwie zinventaryzowano:

- drzewostany nasienne wyłączone, o łącznej powierzchni 7,26 ha;
- 19 drzewostanów nasiennych gospodarczych, o łącznej powierzchni 126,34 ha;
- 19 rejestrowanych źródeł nasion;
- drzewo mateczne modrzewia europejskiego.

W lasach Nadleśnictwa Jawor obserwujemy nadprezentację drzewostanów V klasy wieku, wynikającą z przyjętego sposobu zagospodarowania lasu (liczne rębnie częściowe, gniazdowe i stopniowe, długi okres odnowienia). Należy jednak zaznaczyć, że nadrzędną zasadą w gospodarce leśnej jest zachowanie trwałości lasu, która to wiąże się między innymi z potrzebą proporcjonalnego udziału wszystkich klas wieku w strukturze wiekowej drzewostanów. Zdecydowana większość powierzchni leśnych na których zinventaryzowano fragmenty cennych zbiorowisk priorytetowych została zaliczona do gospodarstwa specjalnego. Ze względu na ich charakter, walory przyrodnicze i obowiązujące formy ochrony, nie będą planowane na tych powierzchniach zabiegi gospodarcze, a jedynie zostaną podjęte czynności mające na celu ochronę i zachowanie istniejącego stanu.

Powierzchnie obejmujące rezerwy przyrody istniejące i projektowane są zaliczone do gospodarstwa specjalnego, a w planowaniu gospodarczym uwzględniono konieczność ich trwałego zachowania.

4.9.2. Analiza SWOT

Zasoby przyrodnicze	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
różnorodność środowiska roślinnego występowanie cennych obszarów przyrodniczo – krajobrazowych, w tym obszaru chronionego krajobrazu, pomników przyrody i inne naturalne siedliska	brak wystarczającej inwentaryzacji przyrodniczej Gminy wypalanie traw
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
ograniczenie lokalnych źródeł zanieczyszczeń powietrza, gleby i wód właściwa pielęgnacja szaty roślinnej przebudowa drzewostanów leśnych w kierunku bardziej odpornych na zanieczyszczenia gatunków oraz uzupełnienia gatunkami rodzimymi zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa pożarowego obszarów leśnych	rozprzestrzenianie się obcych gatunków fauny i flory niezgodny z siedliskiem skład gatunkowy drzewostanów oraz niewłaściwa ich struktura zagrożenia biotyczne (szkodniki), abiotyczne (susze, wiatry), zagrożenia antropogeniczne (zła jakość powietrza)

Źródło: opracowanie własne

4.9.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

Istotnym działaniem w kierunku ochrony przyrody i krajobrazu są przedsięwzięcia Gminy w kierunku rozwoju terenów zielonych, oraz utrzymania i pielęgnacji założeń parkowych. W budżecie Gminy, kwoty przeznaczane na utrzymanie terenów zieleni stanowią istotny wydatek. Ilość proponowanych do objęcia ochroną prawną obiektów i obszarów o znaczących, ponadlokalnych walorach przyrodniczych, świadczy o konieczności podjęcia skutecznych działań dla ich ochrony zarówno przez władze samorządowe Gminy, jak i administrację Lasów Państwowych oraz właścicieli gruntów, na których powyższe proponowane obiekty i obszary się znajdują.

Formy ochrony przyrody przewidziane w ustawie o ochronie przyrody pełnią przede wszystkim rolę lokalnych węzłów i korytarzy ekologicznych. Winny one być powiązane przestrzennie z podobnymi strukturami na terenie sąsiadujących terenów. W stosunku do niektórych ekosystemów warunkiem zachowania wysokich walorów jest wprowadzenie ochrony czynnej (dotyczy cennych zbiorowisk nieleśnych), w sytuacji, bowiem zaniechania tradycyjnego użytkowania niektórych typów zbiorowisk, bardzo szybko dochodzi do wycofywania się np. gatunków słabych konkurencyjnie, a często należących jednocześnie do grupy gatunków ginących.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- promocja i pielęgnacja obiektów i obszarów chronionych na mocy przepisów ustawy o ochronie przyrody – w ramach Ekologicznego Systemu Obszarów Chronionych (ESOCh), w tym parku krajobrazowego i obszaru Natura2000,
- bieżące zgłaszanie uwag i wniosków, udział w konsultacjach,
- uwzględnienie zachowania terenów zielonych w nowych lub zmienianych dokumentach planistycznych,
- kreowanie wspólnej polityki ochrony przyrody dolin rzecznych oraz ich dopływów, korytarzy ekologicznych o randze regionalnej, terenów zieleni łąkowej,
- koordynacja rozwoju sieci tras i ścieżek rowerowych,
- promocja rozwoju rolnictwa ekologicznego, agroturystyki: programy rolnośrodowiskowe jako formy zmiany wizerunku nieefektywnej gospodarki rolnej,
- wsparcie działań organizacji ekologicznych, instytucji naukowych w zakresie ochrony czynnej wybranych gatunków fauny i flory.

4.10. Zagrożenia poważnymi awariami

4.10.1. Efekty realizacji dotychczasowego POŚ

Cel długoterminowy zapisany w Programie Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz Zapobieganie poważnym awariom i zagrożeniom naturalnym oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia	
Zadania	
Zakup specjalistycznego sprzętu służącego do usuwania skutków awarii i nadzwyczajnych zdarzeń	<p>Mając na względzie bezpieczeństwo publiczne i przeciwpożarowe, samorząd Gminy Dobromierz podjął decyzję o zakupie wozu strażackiego dla OSP Rostoka za 760 tys. zł i wozu strażackiego dla OSP Kłaczyna za blisko 82 tys. zł.</p> <p>Wydatki bieżące w 2020 roku na funkcjonowanie OSP w Gminie Dobromierz obejmowały utrzymanie i zapewnienie gotowości bojowej OSP, remonty bieżące samochodów i sprzętu, zakupów paliwa i materiałów oraz ubezpieczenia samochodów, w tym m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • remont remizy strażackiej wewnątrz (garaż) OSP Gniewków – 5.000,00zł, • zakup kombinezonów dla OSP Rostoka – 1.968,00zł, • zakup sprzętu, stanowiącego wyposażenie sali edukacyjnej do prowadzenia zajęć z zakresu bezpieczeństwa przeciwpożarowego przy PSP Świdnica – 5.000,00zł.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Gminy Dobromierz oraz instytucji działających w zakresie szeroko pojętej ochrony środowiska na obszarze gminy, 2021

Tabela 26 Wskaźniki monitorowania realizacji działań w zakresie ochrony przed poważnymi awariami

L.p.	Wskaźnik	Stan wyjściowy 2016	Stan aktualny 2020
1.	Wydatki w dziale Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	456 711,52 zł	247 422,69 zł

Źródło: opracowanie własne

4.10.2. Opis stanu obecnego

O zaklasyfikowaniu danego zakładu do zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej decyduje ilość substancji niebezpiecznych znajdujących się w tym zakładzie.

W zależności od kategorii i ilości substancji niebezpiecznych, zakłady przemysłowe stwarzające ryzyko wystąpienia awarii podzielone są na dwie grupy:

- zakłady o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii (ZZR),
- zakłady o dużym ryzyku wystąpienia awarii (ZDR).

Szczegółowe kryteria zaklasyfikowania zakładu do jednej z ww. kategorii określone są w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 stycznia 2016 roku w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Według rejestru prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska oraz Państwową Straż Pożarną, na terenie gminy Dobromierz nie funkcjonują zakłady przemysłowe, w których występowałyby rodzaje i ilości substancji niebezpiecznych pozwalające zakwalifikować je do zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej lub zakładów o dużym ryzyku wystąpienia awarii przemysłowej. Nie istnieje zatem ze strony istniejących zakładów zwiększone bądź duże ryzyko zagrożenia awarią przemysłową. Nie zachodzi również konieczność sporządzania zewnętrznego planu ratowniczo-gaśniczego.

Na terenie gminy zarejestrowano natomiast zakłady przemysłowe i obiekty, w których występują substancje niebezpieczne w mniejszych ilościach i stwarzają potencjalne zagrożenia dla środowiska. Są to przede wszystkim zakłady magazynujące materiały niebezpieczne (olej opałowy i napędowy, paliwa płynne, gazy techniczne i inne chemikalia).

Zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej na terenie Gminy realizuje Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Świdnicy, OSP Dobromierz (Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy), OSP Roztoka (Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy), OSP Gniewków i OSP Kłaczyna.

Tabela 27 Aktywność wyjazdowa Ochotniczych Straży Pożarnych w 2020 roku

Jednostka OSP	Ogółem	Požary	Zagrożenie miejscowe
OSP Dobromierz	117	40	77
OSP Roztoka	42	21	21
OSP Gniewków	17	6	11
OSP Kłaczyna	1	0	1

Zródło: Raport o stanie Gminy Dobromierz w 2020 roku

Ponadto, na terenie Gminy, utworzony został Gminny Zespół Reagowania, a do jego zadań należą: zapobieganie powstawaniu klęsk żywiołowych i sytuacji kryzysowych, koordynowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w sytuacjach wystąpienia zdarzeń, usuwanie skutków zdarzeń i odbudowa.

Z informacji udzielonych przez KP PSP w Świdnicy wynika, iż w ciągu ostatnich dwóch lat ilość interwencji przeprowadzonych przez Państwową Straż Pożarną z roku na rok się zwiększa. Wzrasta corocznie ilość wyjazdów na akcje gaszenia pożarów, wzrosty kształtują się rocznie od 4-20%. Działania Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej skupiały się głównie na gaszeniu pożarów oraz likwidacji miejscowych zagrożeń m.in. usuwaniu skutków zdarzeń drogowych, anomalii pogodowych, nietypowych zachowań zwierząt, owadów stwarzających zagrożenie itp.

4.10.3. Analiza SWOT

Zagrożenia poważnymi awariami	
MOCNE STRONY czynniki wewnętrzne	SŁABE STRONY czynniki wewnętrzne
w ostatnich latach nie wystąpiło zdarzenie o znamionach poważnej awaria bieżące kontrole przedsiębiorców, pojazdów i mieszkańców bieżące doposażanie OSP	brak obwarowań dotyczących przewozu materiałów niebezpiecznych
SZANSE czynniki zewnętrzne	ZAGROŻENIA czynniki zewnętrzne
zmniejszenie zagrożenia wypadkowego i pożarowego poprzez remonty i modernizacje budynków oraz dróg prowadzone akcje edukacyjne dla dzieci młodzieży i dorosłych w zakresie zachowania się w sytuacji zagrożeń	zagrożenia wypadkowe związane z transportem drogowym substancji niebezpiecznych zagrożenia pożarowe, wypalanie traw

Źródło: opracowanie własne

4.10.4 Cele i zadania środowiskowe w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

Głównymi zagrożeniami na terenie gminy jakie mogą wystąpić w toku zwykłego funkcjonowania są wypadki i zdarzenia drogowe, pożary, powódzie i zalania. Zagrożenia chemiczne i pożarowe wynikają głównie z gęstości zaludnienia, charakteru zabudowy i stopnia uprzemysłowienia. Na zagrożenia pożarowe wpływa sąsiedztwo lokalizacji budynków i występowanie w nich palnych elementów konstrukcyjnych (stropy, więźba dachowa, schody i pokrycia dachów) oraz magazynowane środki i materiały łatwopalne (paliwo, smary, farby, oleje, tworzywa chemiczne, tarcica, opał itp.).

Najważniejszymi jednostkami zajmującymi się w pierwszej kolejności minimalizacją skutków zdarzeń jest Straż Pożarna. Analiza SWOT jako mocną stroną Gminy wskazała, iż jednostka Straży Pożarnej jest na bieżąco doposażana i jest w stanie reagować niezwłocznie w sytuacjach zagrożeń. W związku z tym jednym z zadań własnych jest wsparcie straży pożarnej w sprzęt do ratownictwa techniczno-chemiczno-ekologicznego oraz w zakresie zapobiegania i przeciwdziałania poważnym awariom. Zadanie to finansowane będzie ze środków Gminy Dobromierz oraz środków zewnętrznych, takich jak: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu kontroluje przedsiębiorstwa pod kątem przestrzegania wymagań ochrony środowiska, BHP oraz środków ostrożności w postępowaniu z substancjami niebezpiecznymi. Jednocześnie same przedsiębiorstwa muszą dbać o należyte postępowanie i ostrożność. W harmonogramie realizacji zadań monitorowanych zaplanowano kontynuację działań w postaci kontroli przedsiębiorców wraz z egzekwowaniem wymagań dotyczących zapobiegania poważnym awariom – realizacja przez WIOŚ oraz prowadzenie kontroli zakładów, szkoleń, badań przyczyn, tak, aby zmniejszyć ryzyko wystąpienia poważnych awarii – realizacja przez WIOŚ i same przedsiębiorstwa. Działania te finansowane będą ze środków własnych przedsiębiorstw oraz budżetu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony środowiska we Wrocławiu.

W ostatnich latach na terenie miasta nie wydarzyła się żadna poważna awaria, niemniej jednak istotnym elementem są kontrole ładunków niebezpiecznych realizowane na drogach przez policję, działania te będą w kolejnych latach kontynuowane. Istotne jest także prawidłowe oznakowanie pojazdów przewożących niebezpieczne ładunki, co także w razie potrzeby kontroluje policja.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2020, poz. 1219 z późn. zm.) organy administracji, podmioty prowadzące zakłady oraz podmioty transportujące substancje niebezpieczne są obowiązane do ochrony środowiska przed awariami. Jednocześnie w razie wystąpienia awarii Wojewoda, poprzez Komendanta Wojewódzkiego Państwowej Straży Pożarnej i Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska, podejmuje działania i zastosuje środki niezbędne do usunięcia awarii oraz jej skutków.

Niebagatelnym zadaniem jest kontynuacja i doskonalenie działań edukacyjnych społeczeństwa w celu wyrobienia w ludności nawyków prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii. Działania te realizowane są poprzez akcje edukacyjne, szkoleniowe, a dla dzieci poprzez zabawę. Gmina Dobromierz takie zadania realizuje poprzez zamieszczanie na stronach internetowych poradników jak mieszkańcy powinni zachować się w sytuacji zagrożenia czy katastrofy a także artykułach w lokalnej prasie, szkoleniach dla pracowników czy turniejów wiedzy pożarniczej dla mieszkańców. Finansowanie tego rodzaju zadań pochodzi głównie ze środków własnych Gminy oraz z dofinansowania Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.

4.11. Monitoring środowiska

Monitoring środowiska prowadzony jest corocznie przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska mając na względzie, jakość życia obecnego i przyszłych pokoleń, realizując politykę państwa, dba o zapewnienie dobrego stanu środowiska i racjonalne korzystanie z jego zasobów. Zadania Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska polegają między innymi na działalności inspekcyjnej oraz monitoringu środowiska.

Działalność inspekcyjna polega na prowadzeniu kontroli instalacji i przedsiębiorstw oddziałujących na środowisko w celu sprawdzenia czy są przestrzegane przepisy prawa czy stwierdzane są naruszenia. W sytuacji stwierdzenia nieprzestrzegania obowiązujących przepisów wydawane są zarządzenia pokontrolne, a w razie ich niezrealizowania wystawiane są mandaty karne.

Monitoring środowiska prowadzony jest w zakresie powietrza, wód powierzchniowych, wód podziemnych, ochrony przyrody i bioróżnorodności, gospodarki odpadami, hałasu, pól elektromagnetycznych, potencjalnego wystąpienia poważnej awarii oraz gleby i ziemi (na poziomie krajowym). Informacje powstające w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska służą do wspomagania działań na rzecz ochrony środowiska, a także do informowania organów administracji o stanie środowiska, potencjalnych lub istniejących zagrożeniach, oraz obszarach występowania przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń w środowisku. W dalszym etapie dane te i informacje wykorzystywane są przez organy administracji do postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko, pozwoleń na wprowadzania gazów i pyłów do środowiska oraz planów zagospodarowania przestrzennego, a także planów i programów jako całości lub jego poszczególnych elementów.⁶

W związku z tym zagadnienia te są wzięte pod uwagę i ich założenia będą realizowane na obszarze Gminy Dobromierz w ramach niniejszego „Programu...”.

⁶ opracowanie na podstawie dokumentu „Ogólne kierunki działania Inspekcji Ochrony Środowiska w latach 2016-2020 (z perspektywą do 2025 roku)”, Warszawa, listopad 2015

5. Cele Programu Ochrony Środowiska i ich finansowanie

Tabela 28 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona powietrza i klimatu	OP.I. Poprawa jakości powietrza	zużycie energii cieplnej budynki mieszkalne/ publiczne/ usługowe [GJ/rok] Źródło: PGN, baza emisji CO ₂	60 152/ 3 389/ 19 084	zmniejszenie o 32% w porównaniu do 1990 r.	Ograniczenie niskiej emisji	Ograniczenie niskiej emisji oraz mikroinstalacje OZE w budynkach użyteczności publicznej A) wymiana kotłów na bardziej efektywne, B) montaż kolektorów słonecznych, C) montaż instalacji fotowoltaicznych	własne: Gmina Dobromierz	brak środków finansowych
							Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	własne: Gmina Dobromierz	
							Termomodernizacja budynków mieszkalnych jednorodzinnych wraz z wymianą niskosprawnych źródeł ciepła	monitorowane: mieszkańcy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	brak środków finansowych, brak zgody konserwatora zabytków na prowadzenie prac
							Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych wraz z wymianą niskosprawnych źródeł ciepła	monitorowane: mieszkańcy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	brak środków finansowych, brak zgody konserwatora zabytków na prowadzenie prac
							Monitoring i aktualizacja PGN	własne: Gmina Dobromierz	
			Modernizacja oświetlenia ulicznego Gminy Dobromierz	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Tauron Dystrybucja S.A.	brak środków finansowych				
			zużycie energii elektrycznej [MWh/rok] Źródło: Tauron Dystrybucja S.A.	5 637	zmniejszenie o 32%		Wymiana sprzętu informatycznego oraz urządzeń elektrycznych w budynkach użyteczności publicznej	własne: Gmina Dobromierz	

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

			szacowany wzrost użycia energii z OZE do 2029 roku [MWh/rok] Źródło: PGN, baza emisji CO ₂	3,05%	3,82%	Wykorzystania energii z OZE	Wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: mieszkańcy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy	Nieotrzymanie dofinansowania
			liczba odcinków przebudowanych dróg publicznych w latach 2018-2020 [km] Źródło: zarządcy dróg	<u>Drogi gminne:</u> 10 odcinków <u>Drogi powiatowe:</u> nie prowadzono prac <u>Drogi wojewódzkie:</u> nie prowadzono prac <u>Drogi krajowe:</u> 1 odcinek	<u>Drogi gminne:</u> 20 odcinków <u>Drogi powiatowe:</u> b.d. <u>Drogi wojewódzkie:</u> nie planują się <u>Drogi krajowe:</u> chodnik, oświetlenie, zatoki autobusowe, pas do wyprzedzania	Ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł komunikacyjnych	Budowa i przebudowa dróg gminnych, powiatowych, wojewódzkich, krajowych oraz opracowanie dokumentacji projektowej	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Powiat Świdnicki, DSDiK, GDDKiA	brak środków finansowych, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi
			długość ścieżek rowerowych [km] Źródło: GUS	10	wg potrzeb		Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych	własne: Gmina Dobromierz	wymagana współpraca wielu instytucji (zarządców terenu), kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi, brak środków finansowych, opór społeczny
			liczba akcji o charakterze edukacyjnym [szt./rok] Źródło: Gmina Dobromierz	3	5		Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości zanieczyszczeń powietrza na zdrowie	własne: Gmina Dobromierz	brak środków finansowych, brak zainteresowania społeczeństwa

Tabela 29 Harmonogram zadań własnych w zakresie klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu	
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029			
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	
1.	Ochrona powietrza i klimatu	Ograniczenie niskiej emisji oraz mikroinstalacje OZE w budynkach użyteczności publicznej A) wymiana kotłów na bardziej efektywne, B) montaż kolektorów słonecznych, C) montaż instalacji fotowoltaicznych	Gmina Dobromierz	418					budżet Gminy Dobromierz, POliŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW		
		Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	Gmina Dobromierz	4 000							
		Monitoring i aktualizacja PGN	Gmina Dobromierz	15	20				35	budżet Gminy Dobromierz	
		Wymiana sprzętu informatycznego oraz urządzeń elektrycznych w budynkach użyteczności publicznej	Gmina Dobromierz	250					budżet Gminy Dobromierz, POliŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW		
		Wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych	Gmina Dobromierz	250					budżet Gminy Dobromierz, POliŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW		
		Budowa i przebudowa dróg oraz opracowanie dokumentacji projektowej	Gmina Dobromierz	wg kosztorysów inwestycji					budżet Gminy Dobromierz, RPO, NPPDL, DSDiK		
		Modernizacja oświetlenia ulicznego Gminy	Gmina Dobromierz	1 600					budżet Gminy Dobromierz, RPO, NPPDL, DSDiK		
		Rozwój transportu rowerowego, w tym rozbudowa spójnego systemu dróg i ścieżek rowerowych	Gmina Dobromierz	20	20	20	20		160	budżet Gminy Dobromierz, POliŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości zanieczyszczeń powietrza na zdrowie	Gmina Dobromierz	5	5	5	5		40	budżet Gminy Dobromierz, WFOŚiGW, NFOŚiGW	

Tabela 30 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie klimatu i jakości powietrza

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona powietrza i klimatu	Termomodernizacja budynków mieszkalnych jednorodzinnych	mieszkańcy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	5 000	środki własne, środki krajowe, PROW, RPO WD, POIiŚ, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Termomodernizacja budynków mieszkalnych wielorodzinnych	mieszkańcy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe	500	środki właścicieli nieruchomości, zarządców, POIiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Modernizacja oświetlenia ulicznego Gminy Dobromierz	Tauron Dystrybucja S.A.	300	środki własne, środki zewnętrzne, RPO WD, POIiŚ	
		Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii	mieszkańcy, wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, przedsiębiorcy	2 000	środki własne, środki krajowe, PROW, RPO WD, POIiŚ	
		Budowa i przebudowa dróg powiatowych oraz opracowanie dokumentacji projektowej	Powiat Świdnicki	wg kosztorysu inwestycji	środki własne, środki krajowe, RPO WD, POIiŚ	

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

		<p>Budowa i przebudowa dróg krajowych, w tym realizacja inwestycji w formule Projektu & Buduj:</p> <ul style="list-style-type: none">• budowa chodnika na DK 34 w m. Siodłkowice, od km 6+998 do km 7+172, lata realizacji: 2021 – przygotowanie, 2022 – roboty. Zakres zadania obejmuje budowę chodnika o szerokości 2,0 m i długości 163 m, po stronie prawej. W ramach zadania powstanie także kanał technologiczny i oświetlenie drogowe. Zostanie również wybudowana linia kablowa zasilająca oświetlenie drogowe,• budowa oświetlenia dedykowanego wraz z odcinkami przejściowymi w m. Bronówek, DK 5 km 403+929 – zadanie ujęte w Planie Poprawy BRD na przejściach dla pieszych w latach 2022-2024,• budowa chodników, zatok autobusowych i oświetlenia w m. Bronówek, dk 5 km 403+950 – 404+050 – zadanie ujęte w Programie zdrowia i życia pieszych i rowerzystów,• budowa pasa do wyprzedzania na odcinku Bronówek - Sady Dolne, dk 5 km 405+170 – 406,600 – zadanie ujęte w Planie redukcji liczby i skutków zdarzeń drogowych,• remonty na obiektach mostowych – remont mostu przez rzekę Strzegomkę w ciągu DK 34 obejmujący wymianę izolacji i wyposażenia. Parametry obiektu pozostaną bez zmian. Jednakże szczegółowe zakres robót na obiekcie Wydział Mostów uzyska po otrzymaniu zleconej ekspertyzy.	GDDKiA	wg kosztorysu inwestycji	środki własne, środki krajowe, RPO WD, POIiŚ	
--	--	--	--------	--------------------------	--	--

Tabela 31 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed hałasem	KA.I. Zmniejszenie zagrożenia mieszkańców Gminy ponadnormatywnym hałasem	liczba odcinków przebudowanych dróg publicznych w latach 2018-2020 [km] Źródło: zarządcy dróg	<u>Drogi gminne:</u> 10 odcinków <u>Drogi powiatowe:</u> nie prowadzono prac <u>Drogi wojewódzkie:</u> nie prowadzono prac <u>Drogi krajowe:</u> 1 odcinek	<u>Drogi gminne:</u> 20 odcinków <u>Drogi powiatowe:</u> b.d. <u>Drogi wojewódzkie:</u> nie planuję się <u>Drogi krajowe:</u> chodnik, oświetlenie, zatoki autobusowe, pas do wyprzedzania	Rozwój i usprawnienie systemów transportu o obniżonej emisji hałasu	Systematyczne podnoszenie jakości nawierzchni dróg publicznych	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Powiat Świdnicki, DSDiK, GDDKiA	kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi, przedłużający się termin budowy, brak środków finansowych, wydłużone procedury przetargowe
			liczba uchwalonych Programów [szt.] Źródło: Województwo Dolnośląskie	1	1	Zmniejszenie liczby ludności narażonej na ponadnormatywny hałas	Sporządzenie i monitorowanie Programów ochrony środowiska przed hałasem	monitorowane: zarządzający drogami, Województwo Dolnośląskie	opór społeczny, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi, brak środków finansowych, wymagana współpraca wielu instytucji
			liczba wydanych decyzji dotyczących hałasu [szt.] Źródło: Powiat Świdnicki	0	wg potrzeb		Nadzór nad istniejącymi uciążliwościami hałasu przemysłowego	monitorowane: Powiat Świdnicki	

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

			liczba punktów pomiarowych na terenie Gminy [szt.] Źródło: WIOŚ	1	1		Ocena stanu klimatu akustycznego przy drogach publicznych	monitorowane: WIOŚ we Wrocławiu, GDDKiA	
			liczba akcji o charakterze edukacyjnym [szt./rok] Źródło: Gmina Dobromierz	wg potrzeb	wg potrzeb	Prowadzenie edukacji ekologicznej w zakresie klimatu akustycznego	Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu (np. promowanie ruchu pieszego, jazdy na rowerze i transportu publicznego)	własne: Gmina Dobromierz, organizacje pozarządowe	brak zainteresowania społeczeństwa, brak środków finansowych

Tabela 32 Harmonogram zadań własnych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona przed hałasem	Systematyczne podnoszenie jakości nawierzchni dróg publicznych	Gmina Dobromierz	według potrzeb					środki własne Gminy Dobromierz	
		Prowadzenie kampanii edukacyjnych w zakresie szkodliwości hałasu oraz promowanie rozwiązań przyczyniających się do redukcji emisji hałasu	Gmina Dobromierz	według potrzeb					budżet Gminy Dobromierz, środki POiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	

Tabela 33 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony przed hałasem

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2021 – 2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed hałasem	Systematyczne podnoszenie jakości nawierzchni dróg publicznych	Powiat Świdnicki, DSDiK, GDDKiA	-	środki własne, środki krajowe, środki zewnętrzne, PROW, RPO, POIiŚ	koszty wspólne dla ochrony powietrza i ochrony klimatu akustycznego
		Sporządzenie i monitorowanie Programów ochrony środowiska przed hałasem	zarządzający drogami, Województwo Dolnośląskie	koszty administracyjne	środki własne, środki zewnętrzne	
		Ocena stanu klimatu akustycznego przy drogach publicznych	WIOŚ we Wrocławiu , GDDKiA, DSDiK	koszty administracyjne	środki własne	zadanie monitoringowe

Tabela 34 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu pól elektromagnetycznych

Ip.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	PEM.I. Wyliminowanie negatywnych oddziaływań pól elektromagnetycznych	liczba osób narażonych na ponad-normatywne promieniowanie elektromagnetyczne [os.] Źródło: WIOŚ	0	0	Ograniczenie oddziaływania pól elektromagnetycznych	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	monitorowane: WIOŚ, przedsiębiorstwa	-
			liczba zgłoszeń nowych instalacji [szt.] Źródło: Powiat Świdnicki	2	wg potrzeb		Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczanie stref technicznych bezpieczeństwa)	własne: Gmina Dobromierz	brak środków finansowych, nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną
			Liczba akcji o charakterze edukacyjnym [szt./rok] Źródło: Gmina Dobromierz	0	wg potrzeb		Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	monitorowane: Powiat Świdnicki	
							Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	własne: Gmina Dobromierz, organizacje pozarządowe	brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

Tabela 35 Harmonogram zadań własnych w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Wprowadzenie do planów zagospodarowania przestrzennego zapisów dot. ochrony przed polami elektromagnetycznymi (wyznaczenie stref technicznych bezpieczeństwa)	Gmina Dobromierz	koszty administracyjne					środki własne	
		Edukacja społeczeństwa z zakresu oddziaływania i szkodliwości PEM	Gmina Dobromierz	koszty powiązane z działaniami dot. ochrony przed hałasem					j.w.	

Tabela 36 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie pól elektromagnetycznych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022 – 2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym	Kontynuacja monitoringu poziomu pól elektromagnetycznych w środowisku	WIOŚ we Wrocławiu	koszty administracyjne	środki własne, WFOŚiGW	zadanie o charakterze regulacyjnym
		Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne (zgłoszenia instalacji)	Powiat Świdnicki	koszty administracyjne	środki własne	zadanie o charakterze regulacyjnym

Tabela 37 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka	
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029					
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	
1.	Gospodarowanie wodami	ZW. I. Poprawa jakości wód powierzchniowych oraz ochrona jakości i ilości wód podziemnych wraz z racjonalizacją ich wykorzystania	zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku [dam ³] Źródło: GUS	148-	wg potrzeb	Ograniczeni zużycia wody i poprawa jej jakości	Ograniczenie zużycia wody w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody)	monitorowane: przedsiębiorstwa	opór przedsiębiorców, brak środków finansowych	
			udział JCWP o stanie/potencjale dobrym i bardzo dobrym [%] Źródło: WIOŚ	0	20		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz poboru wód	monitorowane: WIOŚ, PGW Wody Polskie	brak kapitału ludzkiego, brak środków finansowych	
							Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	własne: Gmina Dobromierz	opór społeczny, brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego	
		ZW. II. Ochrona przed zjawiskami ekstremalnymi związanymi z wodą	liczba nowych/zmienionych MPZP, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego [szt.] Źródło: Gmina Dobromierz	6	wg potrzeb	Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego	Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Województwo Dolnośląskie	nieobjęcie wszystkich terenów dokumentacją planistyczną, brak środków finansowych, opór społeczny	
			efekty rzeczowe inwestycji w danym roku Źródło: PGW Wody Polskie	0	wg potrzeb		Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych	monitorowane: PGW Wody Polskie	brak środków finansowych, opór społeczny, kolizja z obszarami i siedliskami chronionymi	
			długość sieci kanalizacji deszczowej [km] Źródło: Gmina Dobromierz	około 5 km	wg potrzeb		Gospodarowanie wodami uwzględniające zmiany klimatyczne	Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: PGW Wody Polskie	brak środków finansowych

Tabela 38 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania wodami

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarowanie wodami	Prowadzenie ewidencji i kontrola zbiorników bezodpływowych oraz przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Dobromierz	koszty administracyjne					środki własne	
		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Gmina Dobromierz	koszty administracyjne					środki własne	
		Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Gmina Dobromierz	w ramach zadania dotyczącego przebudowy dróg i ulic w zakresie ochrony powietrza					środki własne	zadanie realizowane przy okazji inwestycji w infrastrukturę drogową

Tabela 39 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania wodami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarowanie wodami	Ograniczenie zużycia wody w obrębie terenów miejskich oraz w przemyśle (np. recykulacja wody, zamykanie obiegu wody)	przedsiębiorstwa	-	LIFE, NFOŚiGW, środki własne	-
		Prowadzenie kontroli przestrzegania przez podmioty warunków wprowadzania ścieków do wód lub do ziemi oraz poboru wód	Powiat Świdnicki, WIOŚ, PGW Wody Polskie	koszty administracyjne	środki własne	w ramach zadań własnych
		Uwzględnianie w dokumentach planistycznych na poziomie wojewódzkim i gminnym map ryzyka powodziowego, map zagrożenia powodziowego oraz terenów zagrożonych podtopieniami	Województwo Dolnośląskie	koszty administracyjne	środki własne	w ramach zadań własnych

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

		Budowa, przebudowa, remont, modernizacja budowli przeciwpowodziowych, w tym: Realizacja zadania pn. "Szymanowski Potok – odbudowa koryta potoku" na długości 5,66 km oraz budowa kanału ulgi o długości ok. 3 km	PGW Wody Polskie	22,359	środki własne	-
		Prowadzenie systemów monitoringu, prognozowania i ostrzegania przed zjawiskiem suszy	PGW Wody Polskie, IUNG	koszty administracyjne	-	w ramach zadań własnych

Tabela 40 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	GW. I. Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej	długość sieci wodociągowej [km] Źródło: Gmina Dobromierz	82,50	wg potrzeb	GWS.1.Rozwój i dostosowanie instalacji oraz urządzeń służących zrównoważonej i racjonalnej gospodarce wodno-ściekowej dla potrzeb ludności i przemysłu	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	własne: Gmina Dobromierz	przedłużający się proces inwestycyjny
			zwodociągowanie Gminy [%] Źródło: Gmina Dobromierz	92,2	wg potrzeb				
			długość kanalizacji sanitarnej [km] Źródło: Gmina Dobromierz	48,56	wg potrzeb		Budowa rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych	własne: Gmina Dobromierz	przedłużający się proces inwestycyjny
			skanalizowanie Gminy [%] Źródło: Gmina Dobromierz	41,8	wg potrzeb				

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

			liczba zbiorników bezodpływowych/ przydomowych oczyszczalni ścieków [szt.] Źródło: Gmina Dobromierz	658/117	wg potrzeb		Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	monitorowane: prywatni właściciele posesji	brak środków finansowych
--	--	--	--	---------	------------	--	--	--	--------------------------

Tabela 41 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

Lp.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Gospodarowanie wodami	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody, stacji uzdatniania wody oraz infrastruktury służącej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę	Gmina Dobromierz	wg potrzeb					środki własne	
		Budowa rozbudowa i modernizacja urządzeń służących do oczyszczania ścieków komunalnych i zagospodarowywania osadów ściekowych Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach Jaskulin, Siodłkowice, Szymanów, Gmina Dobromierz - II Etap	Gmina Dobromierz	2 300					środki własne	
		Przeciwdziałanie skutkom suszy oraz ulewnych deszczy na obszarach zurbanizowanych poprzez zastosowanie zielonej i niebieskiej infrastruktury	Gmina Dobromierz	wg potrzeb					środki własne	zadanie realizowane przy okazji inwestycji w infrastrukturę drogową

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

Tabela 42 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Gospodarka wodno-ściekowa	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach, dla których budowa sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadniona ekonomicznie lub technicznie	właściciele posesji	wg potrzeb	środki własne, NFOŚiGW, WFOŚiGW	realizowane jako kontynuacja

Tabela 43 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	ZG. I. Racionalne wykorzystanie zasobów naturalnych	Liczba przypadków wydobywania kopalin bez wymaganej koncesji	0	0	Ochrona i zrównoważone wykorzystanie zasobów kopalin oraz ograniczanie presji na środowisko, związanej z eksploatacją kopalin i prowadzeniem prac poszukiwawczych	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	Zadanie monitorowane: Organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	zmiana w przepisach prawnych dotyczących kompetencji

Tabela 44 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie gospodarowania zasobami geologicznymi

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Gospodarowanie zasobami geologicznymi	Współdziałanie organów koncesyjnych w celu ochrony rejonów występowania udokumentowanych złóż objętych koncesją oraz eliminacja nielegalnego wydobycia poprzez system kontroli	organy administracji geologicznej szczebla wojewódzkiego, Marszałek, administracja szczebla centralnego, organy nadzoru górniczego	koszty administracyjne	środki budżetu Państwa	

Tabela 45 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie ochrony gleb

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2028				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Ochrona gleb	OGL. I. Właściwe użytkowanie istniejących zasobów glebowych	liczba decyzji ustalającej kierunek rekultywacji [szt.] Źródło: Powiat Świdnicki	0	wg potrzeb	Zachowanie funkcji środowiskowych i gospodarczych gleb	Uzgadnianie warunków wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych przez podmioty zobowiązane	Zadanie monitorowane: Powiat Świdnicki	

Tabela 46 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie ochrony gleb

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2021-2028 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Ochrona gleb	OGL 1.1. Uzgodnianie warunków wykonania rekultywacji terenów poeksploatacyjnych i zdegradowanych przez podmioty zobowiązane	Powiat Świdnicki	koszty administracyjne	środki własne, środki krajowe, środki zewnętrzne	

Tabela 47 Cele, kierunki interwencji i zadania w zakresie gospodarowania odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	GO.1. Gospodarowanie odpadami zgodnie z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, uwzględniając zrównoważony rozwój Gminy Dobromierz	czy Gmina wykonuje roczne sprawozdanie? Źródło: Gmina Dobromierz	tak	tak	Racjonalna gospodarka odpadami	Opracowywanie sprawozdań z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz analiz gospodarowania odpadami	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	brak
			czy na terenie Gminy prowadzona jest zbiórka baterii i akumulatorów? Źródło: Gmina Dobromierz	tak	tak		Doskonalenie i rozwijanie systemu zbierania małogabarytowych zużytych baterii i akumulatorów ze źródeł rozproszonych	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	
			czy Gmina doskonalili system selektywnego zbierania odpadów? Źródło: Gmina Dobromierz	tak	tak		Doskonalenie i rozwijanie systemu selektywnego zbierania odpadów	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	
			czy Gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów biodegradowalnych Źródło: Gmina Dobromierz	tak	tak		Wdrożenie sprawnie działającego systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów kuchennych i zielonych z nieruchomości niezagospodarowujących tych frakcji we własnym zakresie	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	niska skuteczność zbiórek odpadów biodegradowalnych
			czy osiągnięto zakładane poziomy odzysku Źródło: Gmina Dobromierz	nie	tak		Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2024 r.	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	gospodarka dobrze jest prowadzona
			czy osiągnięto zakładane poziomy odzysku zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego Źródło: Gmina Dobromierz	tak	tak		Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych, w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	niska skuteczność niska świadomość mieszkańców

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

			ilość usuniętych dzikich wysypisk rocznie [szt.] Źródło: Gmina Dobromierz	5-10	wg potrzeb		Sukcesywne zapobieganie i usuwania dzikich wysypisk odpadów	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	brak dzikich wysypisk
			liczba działań rocznie [szt.] Źródło: Gmina Dobromierz	kilkanaście	kilkanaście		Kontynuacja edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami na obszarze gminy Dobromierz	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	
			ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest [Mg] Źródło: Gmina Dobromierz	30,18	wg potrzeb	GO.2. Gospodarowanie odpadami innymi niż komunalne	Sukcesywne usuwanie azbestu z terenu Gminy	monitorowane: osoby fizyczne i prawne	brak środków finansowych na usuwanie azbestu
			czy Gmina aktualizuje okresowo PUA Źródło: Gmina Dobromierz	tak	tak		Aktualizacja inwentaryzacji i programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Zadanie własne: Gmina Dobromierz	realizowane w miarę środków finansowych

Tabela 48 Harmonogram zadań własnych w zakresie gospodarowania odpadami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	Opracowywanie sprawozdań z funkcjonowania systemu gospodarki odpadami komunalnymi oraz analiz gospodarowania odpadami	Gmina Dobromierz	koszty administracyjne					środki własne	
		Doskonalenie i rozwijanie systemu zbierania małowabarytowych zużytych baterii i akumulatorów ze źródeł rozproszonych	Gmina Dobromierz							
		Doskonalenie i rozwijanie systemu selektywnego zbierania odpadów	Gmina Dobromierz	1100	1100	1100	1100	8 800	środki własne	
		Wdrożenie sprawnie działającego systemu selektywnego zbierania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, w tym odpadów kuchennych i zielonych z nieruchomości niezagospodarowujących tych frakcji we własnym zakresie	Gmina Dobromierz							

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

		Osiągnięcie poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 50% ich masy do 2024 r.	Gmina Dobromierz							
		Osiągnięcie poziomu selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych, w wysokości co najmniej 4 kg/mieszkańca/rok	Gmina Dobromierz							
		Sukcesywne zapobieganie i usuwania dzikich wysypisk odpadów	Gmina Dobromierz							
		Kontynuacja edukacji ekologicznej w zakresie prawidłowej gospodarki odpadami na obszarze gminy Dobromierz	Gmina Dobromierz	5	5	5	5	40	środki własne	w razie potrzeby
		Sukcesywne usuwanie azbestu z terenu Gminy	Gmina Dobromierz	15	15	15	15	60	środki własne, dofinansowanie WFOŚiGW	
		Aktualizacja inwentaryzacji i programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	Gmina Dobromierz	wg wniosków o dofinansowania					środki mieszkańców, środki WFOŚiGW	

Tabela 49 Cele, kierunki interwencji w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	ZP. I. Ochrona i wzrost różnorodności biologicznej	liczba akcji i działań [szt./rok] Źródło: Gmina Dobromierz	10/rok	10/rok	Zarządzanie zasobami przyrody i krajobrazem	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych promujących walory środowiska przyrodniczego o charakterze cyklicznym	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: lokalne stowarzyszenia, Nadleśnictwo Jawor, Powiat Świdnicki	brak środków finansowych
			długość ścieżek przyrodniczo-dydaktycznych [km] Źródło: Gmina Dobromierz	b.d.	wg potrzeb		Wytyczenie i zagospodarowanie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: lokalne stowarzyszenia, Nadleśnictwo Jawor, Powiat Świdnicki	brak środków finansowych oraz zasobów kadrowych
			czy opracowano inwentaryzację tak/nie Źródło: Gmina Dobromierz	nie	tak		Opracowanie aktualnej inwentaryzacji przyrodniczej gminy Dobromierz	własne: Gmina Dobromierz	brak środków finansowych
			liczba tablic i znaków informujących [szt.] Źródło: Gmina Dobromierz	2	10		Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach	własne: Gmina Dobromierz	brak środków finansowych
			liczba terenów/obiektów poddanych rewitalizacji [szt.] Źródło: Gmina Dobromierz	1	5	Zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk i gatunków	Realizacja Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Dobromierz	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: mieszkańcy, wspólnoty, spółdzielnie mieszkaniowe	brak środków finansowych
			liczba nasadzeń/wycinka drzew Źródło danych: Gmina Dobromierz, Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, Powiat Świdnicki	120/350	wg potrzeb		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, Powiat Świdnicki	

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

ZP. II. Powiększenie zasobów leśnych i zapewnienie ich kompleksowej ochrony	liczba nowych planów/inwentaryzacji Źródło: Nadleśnictwo Jawor	1/1	2/2	Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie planów urządzania lasów oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	monitorowane: Nadleśnictwo Jawor	
	powierzchnia odnowienia/pielęgnowanie lasów (ha) Źródło: Nadleśnictwo Jawor	23,4 / 85,01	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	monitorowane: Nadleśnictwo Jawor	
	powierzchnia odnowienia lasów prywatnych (ha) Źródło: Powiat Świdnicki, Nadleśnictwo Jawor	15	wg potrzeb		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	monitorowane: Powiat Świdnicki, Nadleśnictwo Jawor	
	powierzchnia lasów objęta uproszczonymi planami urządzania lasów Źródło: Powiat Świdnicki	b.d.	100%		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych.	monitorowane: Powiat Świdnicki	
	lesistość Gminy (%) Źródło: GUS	17,7	17,7		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	monitorowane: właściciele terenów	

Tabela 50 Harmonogram zadań własnych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych promujących walory środowiska przyrodniczego o charakterze cyklicznym	Gmina Dobromierz	5	5	5	5	40	budżet Gminy Dobromierz, środki POIiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

		Wytyczenie i zagospodarowanie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	Gmina Dobromierz	5	5	5	5	40	budżet Gminy Dobromierz, środki POiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Opracowanie aktualnej inwentaryzacji przyrodniczej Gminy Dobromierz	Gmina Dobromierz	50					budżet Gminy Dobromierz, środki POiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Uzupełnienie oznakowania form ochrony przyrody tablicami informującymi o ich nazwach	Gmina Dobromierz	50					budżet Gminy Dobromierz, środki POiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Realizacja LPR Gminy Dobromierz	Gmina Dobromierz	wg kosztorysów inwestycji					budżet Gminy Dobromierz, środki POiŚ, RPO, WFOŚiGW, NFOŚiGW	
		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjne - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Gmina Dobromierz	2	2	2	2	16	budżet Gminy Dobromierz	

Tabela 51 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zasobów przyrodniczych w tym także leśnych

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022-2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1.	Ochrona przyrody i krajobrazu	Promocja własnych działań i inicjatyw proekologicznych promujących walory środowiska przyrodniczego o charakterze cyklicznym	lokalne stowarzyszenia, Nadleśnictwo Jawor	15	środki własne, WFOŚiGW	
		Wytyczenie i zagospodarowanie ścieżek przyrodniczo - dydaktycznych	lokalne stowarzyszenia, Nadleśnictwo Jawor	50	środki własne, POiŚ, RPO, NFOŚiGW, LIFE, EOG, środki krajowe, środki zewnętrzne	

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

		Przebudowa i częściowa wymiana składu gatunkowego zadrzewień przydrożnych wzdłuż odcinków dróg, nowe nasadzenia zieleni wysokiej, prace pielęgnacyjno - konserwacyjne zieleni przydrożnej	Powiat Świdnicki, Dolnośląska Służba Dróg i Kolei, GDDKiA	wg potrzeb	środki własne	
		Uporządkowanie ewidencji gruntów zalesionych poprzez inwentaryzację i sporządzanie planów urządzania lasów oraz zwiększenie lesistości poprzez zalesienia	Nadleśnictwo Jawor	wg potrzeb	środki własne	
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z planami urządzania lasów państwowych	Nadleśnictwo Jawor	wg potrzeb	środki własne	
		Realizacja zadań: gospodarczych, hodowlanych i ochronnych – zgodnie z uproszczonymi planami urządzania lasów prywatnych	Powiat Świdnicki, Nadleśnictwo Jawor	wg potrzeb	środki własne	
		Wzmocnienie kontroli gospodarki leśnej na obszarach nowych nasadzeń i w lasach prywatnych.	Powiat Świdnicki, Nadleśnictwo Jawor	koszty administracyjne	środki własne	
		Zalesianie terenów o niskich klasach bonitacyjnych gleb i gruntów porolnych	właściciele gruntów	50	środki własne	

Tabela 52 Cele, kierunki interwencji i zadania z zakresu zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Cel	Wskaźnik			Kierunek interwencji	Zadania	Podmiot odpowiedzialny	Ryzyka
			Nazwa (+ źródło danych)	Wartość bazowa rok 2020	Wartość docelowa rok 2029				
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
1	Zagrożenia poważnymi awariami	PAP.I. Zapobieganie poważnym awariom przemysłowym i zagrożeniom naturalnym oraz eliminacja i minimalizacja skutków w razie ich wystąpienia	liczba przypadków wystąpienia poważnych awarii [szt.] ⁷ Źródło: WIOŚ	0	0	Zmniejszenie zagrożenia wystąpienia poważnej awarii oraz minimalizacja skutków w przypadku wystąpienia awarii	<p>Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych</p> <p>Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku</p> <p>Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię</p> <p>Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii</p> <p>Szkolenia i ćwiczenia Zespołu Reagowania Kryzysowego</p> <p>Zakup specjalistycznego sprzętu służącego do usuwania skutków awarii i nadzwyczajnych zdarzeń</p>	<p>własne: Gmina Dobromierz monitorowane: OSP, KP PSP, WIOŚ, przedsiębiorstwa</p> <p>monitorowane: sprawcy awarii</p> <p>monitorowane: WIOŚ</p> <p>własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Policja, KP PSP</p> <p>własne: Gmina Dobromierz</p> <p>własne: Gmina Dobromierz monitorowane: Policja, KP PSP</p>	<p>brak środków finansowych</p> <p>brak środków finansowych, brak kapitału ludzkiego, brak zainteresowania społecznego</p> <p>brak środków finansowych</p> <p>brak środków</p>

⁷ odpowiadających definicji zawartej w art. 3 pkt. 23 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska

Program ochrony środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku

Tabela 53 Harmonogram zadań własnych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania (w tys. zł)					Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
				rok 2022	rok 2023	rok 2024	rok 2025	do 2029		
A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.) oraz uwzględnianie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz tzw. decyzjach środowiskowych	Gmina Dobromierz	koszty administracyjne					budżet Gminy Dobromierz	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Gmina Dobromierz	2	2	2	2	16	budżet Gminy Dobromierz	
		Szkolenia i ćwiczenia Zespołu Reagowania Kryzysowego	Gmina Dobromierz	2	2	2	2	16	budżet Gminy Dobromierz	
		Zakup specjalistycznego sprzętu służącego do usuwania skutków awarii i nadzwyczajnych zdarzeń (dofinansowanie OSP)	Gmina Dobromierz	25	25	25	25	200	budżet Gminy Dobromierz	

Tabela 54 Harmonogram zadań monitorowanych w zakresie zagrożeń poważnymi awariami

L.p.	Obszar interwencji	Zadanie	Podmiot odpowiedzialny za realizację	Szacunkowe koszty realizacji zadania w latach 2022 – 2029 (w tys. zł)	Źródła finansowania	Dodatkowe informacje o zadaniu
A	B	C	D	E	F	G
1	Zagrożenia poważnymi awariami	Przeciwdziałanie wystąpieniu poważnych awarii (kontrola podmiotów, których działalność może stanowić przyczynę powstania poważnej awarii itp.)	KP PSP, WIOŚ, przedsiębiorstwa	koszty administracyjne	środki własne	zadanie ciągłe
		Usuwanie skutków poważnych awarii w środowisku	sprawcy awarii	-	środki własne	
		Prowadzenie i aktualizacja rejestru poważnych awarii oraz bazy danych, w zakresie zakładów mogących powodować poważną awarię	WIOŚ	koszty administracyjne	środki własne	
		Edukacja społeczeństwa na rzecz kreowania prawidłowych zachowań w sytuacji wystąpienia zagrożeń środowiska i życia ludzi z tytułu poważnych awarii	Policja, KP PSP	50 000	środki własne	
		Zakup specjalistycznego sprzętu służącego do usuwania skutków awarii i nadzwyczajnych zdarzeń	KP PSP	200 000	środki własne, środki krajowe, środki zewnętrzne, PROW, RPO, WFOŚiGW	

6. System realizacji Programu Ochrony Środowiska

Program Ochrony Środowiska, jako element strategii rozwoju, programów i dokumentów programowych, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2021 roku, poz. 1057 z późn. zm.) jest narzędziem, które koordynuje i spina w jedną całość wszystkie działania związane z ochroną środowiska na terenie gminy Dobromierz.

Zapisy zawarte z Programie przyczyniają się do zacieśniania współpracy Gminy Dobromierz, jako instytucji i organizacji działających na jej terenie, a jednocześnie są instrumentami wspomagającymi realizację Programu.

Wszystkie te działania przyczyniają się do większej skuteczności i efektywności wdrażania zapisów zawartych w Programie. Z tej przyczyny procedura wdrażania i realizacji Programu powinna zostać jasno i czytelnie przedstawiona, tak by instytucje i organizacje działające w szeroko pojętej ochronie środowiska miały możliwość weryfikacji realizacji zestawionych w Programie celów i zadań środowiskowych.

Niezbędne jest by w procesie wdrażania Programu Ochrony Środowiska wzięły udział przedsiębiorstwa i instytucje różnych profili gospodarki oraz różnych sfer życia społecznego, wynikiem, czego możliwa będzie realizacja Programu, a także zachowanie ładu gospodarczego, społecznego i ekologicznego.

W procesie wdrażania zapisów Programu będą uczestniczyć nie tylko jednostki bezpośrednio zaangażowane w opracowanie, procedury opiniowania, przyjmowania i uchwalania opracowania. Będą to również podmioty uczestniczące w zarządzaniu Programem, czyli jednostki administracji samorządowej, jednostki udzielające dofinansowania oraz spółki komunalne.

W każdej fazie wdrażania Programu uczestniczą mieszkańcy, którzy bezpośrednio wykorzystują produkty wynikające z realizacji postanowień Programu. (np. sieć kanalizacji sanitarnej, zmodernizowana droga czy akcja ekologiczna).

Zasadne jest ze względu na wiele obowiązków i zadań pojawiających się na każdym etapie wdrażania Programu określenie możliwości rozłożenia środków i obowiązków na poszczególnych wykonawców Programu.

Podstawową zasadą w realizacji zapisów Programu Ochrony Środowiska jest prawidłowe i właściwe wykonywanie zadań własnych Gminy Dobromierz oraz zadań monitorowanych przez poszczególne jednostki świadome własnej roli we wdrażaniu i odpowiedzialne za swoje uczestnictwo w Programie. Najważniejsza i główna odpowiedzialność za prawidłowe wdrożenia spoczywa na Wójcie Gminy Dobromierz, który składa Radzie Gminy raporty z wykonania Programu. Wójt Gminy Dobromierz współdziała z organami administracji samorządowej powiatowej, które dysponują narzędziami wynikającym z ich kompetencji.

Ponadto Wójt oraz Rada Gminy współdziałają z instytucjami administracji specjalnej, w dyspozycji, których znajdują się instrumenty kontroli i monitoringu.

Tabela 55 Działania w ramach zarządzania środowiskiem

Lp.	Zagadnienie	Główne działania w latach 2022-2029	Instytucje uczestniczące
1	Wdrażanie Programu ochrony środowiska	Raport z wykonania Programu (co dwa lata)	Wójt Gminy Dobromierz
		Opracowanie Programu ochrony środowiska i okresowa jego aktualizacja	Wójt Gminy Dobromierz
2	Edukacja ekologiczna, Komunikacja ze społeczeństwem, System informacji o środowisku	Realizacja Programu ochrony środowiska oraz współpraca z instytucjami zajmującymi się szeroko pojętą ochroną środowiska	Rada Gminy, Zarząd Powiatu Świdnickiego, Zarząd Województwa, WIOŚ, Organizacje pozarządowe
3	Systemy zarządzania środowiskiem	Wspieranie i promowanie zakładów / instytucji wdrażających system zarządzania środowiskiem	Gmina Dobromierz, Wojewoda, Fundusze celowe
4	Monitoring stanu środowiska	Zgodnie z wymaganiami ustawowymi - Stan środowiska w województwie dolnośląskim	WIOŚ, WSSE, RZGW, Gmina Dobromierz – w razie potrzeby

Elementem polityki ekologicznej Gminy Dobromierz jest współpraca z instytucjami zajmującymi się badaniem stanu środowiska, przetwarzaniem uzyskanych danych oraz ich upowszechnianiem.

Bezpośrednim wskaźnikiem zaawansowania realizacji zadań objętych Programem ochrony środowiska będzie ciągły monitoring oraz kontrola podejmowanych działań.

7. Streszczenie w języku niespecjalistycznym

Program Ochrony Środowiska dla Gminy Dobromierz na lata 2022-2025 z perspektywą do 2029 roku (zwany dalej Programem) został opracowany zgodnie z zapisami ustawy z dnia 21 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2020 r., poz. 1219 z późn. zm.), jako narzędzie prowadzenia polityki ochrony środowiska w Gminie. Poprzedni dokument opracowany został w 2004 r. i obowiązywał w perspektywie do 2020 r.

Przesłanką do opracowania Programu są zmiany, jakie zaszły w środowisku, które powodują, iż poprzedni dokument stał się niezgodny ze stanem faktycznym. W niniejszym opracowaniu autorzy starali się dokonać porównania stanu środowiska z roku 2016 z obecnym według informacji z 2020 roku (natomiast jeśli brakowało takich informacji posłużono się danymi z 2019 oraz 2018 roku).

Ustawa – Prawo ochrony środowiska nie określa sztywnych ram programu ochrony środowiska, zwraca natomiast uwagę (art. 17), by opracowanie uwzględniało pewne dokumenty określone w art. 14 tj. strategię rozwoju, programu i dokumenty programowe, o których mowa w ustawie z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. z 2021 roku, poz. 1057 z późn. zm.), w tym:

- umowy partnerstwa,
- programy służące realizacji umowy partnerstwa:
 - w zakresie polityki spójności – programy realizowane z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności, z wyłączeniem programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
 - realizowane z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz funduszy wspierających sektory morski lub rybacki.

Nawiązując do układu i zawartości Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska oraz „Wytycznych...”, przedmiotowe opracowanie zawiera takie elementy jak:

WSTĘP

Rozdział zawiera podstawę prawną i cel przygotowania gminnego programu ochrony środowiska, a także okres objęty opracowaniem, metodykę, strukturę i zakres dokumentu.

INFORMACJE OGÓLNE O GMINIE

Zawartość tego rozdziału to m.in. informacje o położeniu administracyjnym Gminy oraz dane dotyczące uwarunkowań gospodarczych i środowiskowych. Konieczne jest wskazanie uwarunkowań wynikających z dokumentów strategicznych wyższego szczebla (krajowych, wojewódzkich, powiatowych),

OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

W rozdziale tym opisano stan aktualny oraz wskazano najważniejsze problemy w zakresie każdego komponentu środowiska tj.:

- ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu (w tym: emisja liniowa, emisja punktowa, niska emisja, stan sanitarny powietrza, monitoring jakości powietrza),
- gospodarka wodnościekowa (w tym: wody powierzchniowe, sieć hydrograficzna, stan czystości rzek, monitoring wód powierzchniowych i podziemnych, gospodarka wodnościekowa i oczyszczalnie ścieków w Gminie oraz ochrona przed powodzią),
- gospodarka odpadami (w tym: odpady komunalne oraz składowiska odpadów i inne instalacje do odzysku i unieszkodliwiania odpadów na terenie Gminy),
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego (w tym: obszar chronionego krajobrazu, pomniki przyrody, lasy oraz inne cenne walory przyrodnicze),
- ochrona zasobów (w tym: uwarunkowania gospodarki kopalinami oraz zasoby surowców kopalin),
- ochrona powierzchni ziemi i gleb (w tym: stan powierzchni ziemi i gleb oraz monitoring gleb),
- ochrona przed hałasem (w tym: hałas drogowy, kolejowy, przemysłowy oraz monitoring hałasu),
- ochrona przed polami elektromagnetycznymi wraz z ich monitoringiem,
- rozwój edukacji ekologicznej.

CELE I ZADANIA ŚRODOWISKOWE

Określenie dla każdego z komponentów celu długoterminowego i celów krótkoterminowych wraz z miarami ich realizacji.

PLAN OPERACYJNY

Plan operacyjny ZAWIERA przedsięwzięcia wytypowane na podstawie zdefiniowanych wcześniej celów ekologicznych oraz na podstawie obowiązujących dokumentów strategicznych kraju, województwa, powiatu i Gminy. Zdefiniowane zadania uwzględniają:

- przedsięwzięcia wynikające z programów wojewódzkich (program ochrony powietrza i program ochrony przed hałasem itp.), obowiązki wynikające z przepisów prawnych,
- cele długoterminowe oraz cele krótkoterminowe wraz z działaniami /przedsięwzięciami oraz terminem ich realizacji, jednostką odpowiedzialną /realizującą, kosztami i źródłami finansowania.

STRESZCZENIE

Streszczenie zawartości dokumentu ze wskazaniem głównych celów do realizacji.

Dla każdego kierunku działań utworzony został harmonogram realizacji zadań. Zawiera on wykaz zadań własnych - gminnych, czyli finansowanych w większości ze środków własnych i monitorowanych, czyli takie, które realizowane są na terenie Gminy, ale Gmina Dobromierz nie ma na nie wpływu. Zadania te będą realizowane często bez zaangażowania środków finansowych Gminy przez jednostki samorządowe, przedsiębiorstwa działające na obszarze Gminy czy mieszkańców.

Harmonogram określa terminy i jednostki odpowiedzialne za realizację zadań, planowane efekty ekologiczne oraz planowane szacunkowe koszty przedsięwzięć. Harmonogramy pomagają w realizacji całości zamierzeń inwestycyjnych Gminy.

Program to przede wszystkim przedstawienie zadań, które zostaną zrealizowane w najbliższych 8 latach w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego Gminy i tworzenia podstaw do zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego.

Na podstawie budżetów Gminy z ostatnich lat, planu budżetu na rok 2022, WPF i szacunkowych kosztów zaproponowanych zadań nakreślono ogólną sytuację finansową Gminy, przeprowadzono prognozę budżetową oraz przeanalizowano możliwości w zakresie realizacji najważniejszych zadań. Zostały również przedstawione możliwe do pozyskania źródła pozyskania funduszy na realizację zadań.

Dzięki wyznaczeniu i identyfikacji problemów możliwe jest określenie celów, do jakich należy dążyć w ciągu najbliższych 8 lat wdrażania programu. Najważniejszymi problemami ekologicznymi na terenie Gminy Dobromierz są:

- niska emisja,
- niedostateczny stan dróg na terenie Gminy,
- nieuporządkowana gospodarka wodnościekowa,
- nadmierny hałas wzdłuż dróg i zakładów kamieniarskich,
- niewystarczająca inwentaryzacja przyrodnicza Gminy.

Przeprowadzona analiza stanu zanieczyszczenia powietrza wykazała, że na terenie Gminy w celu zmniejszenia emisji i imisji wskazane są działania dążące do poprawy czystości atmosfery.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego Gmina realizuje na bieżąco zadania polegające na termomodernizacji budynków będących w jego zarządzie oraz w budynkach komunalnych, polegające na zmniejszeniu zapotrzebowania na energię i paliwa. Są to głównie działania skupiające się na wymianie stolarki okiennej i drzwiowej, dociepleniu dachów, ścian zewnętrznych, a także wymiana instalacji i źródła ciepła. Gmina także w miarę możliwości finansowych stara się modernizować budynki komunalne w celu ograniczenia strat ciepła oraz ograniczenie ilości spalanych paliw. W celu zmniejszenia zanieczyszczeń liniowych planuje się kontynuację działań związanych z modernizacją dróg publicznych.

W celu poprawy jakości wód powierzchniowych i podziemnych, należy prowadzić działania w kierunku:

- rozbudowy i modernizacji istniejących oczyszczalni ścieków,
- budowy przydomowych oczyszczalni ścieków,
- modernizacji istniejących i budowy nowych odcinków kanalizacji,
- modernizacji istniejących i budowy nowych ujęć i stacji uzdatniania wody,
- modernizacji istniejących i budowy nowych odcinków sieci wodociągowej (kolektorów głównych i sieci rozdzielczych).

W zakresie ochrony gleb użytkowanych rolniczo ważnym celem do realizacji jest racjonalne gospodarowanie zasobami glebowymi i ich ochrona przed degradacją. Cel ten osiągnąć można przez właściwą gospodarkę rolną dostosowaną do panujących warunków glebowych i ukształtowania terenu. Zadaniem przyczyniającym się do

ograniczenia zanieczyszczenia gleb nawozami mineralnymi jest coroczna kontrola stosowanych nawozów i środków ochrony roślin dokonywana przez samych rolników. Badanie poziomu pH i zawartości metali ciężkich daje możliwość porównania wyników i określenia, w jakim kierunku zmierza stan środowiska.

Lokalizacja złóż kopalin jest trwałym elementem obrazu przestrzennego każdego regionu, w związku z tym obiekty te powinny stanowić repery dla sporządzania planów zagospodarowania przestrzennego. Podejmując eksploatację należy mieć na uwadze, iż kopaliny są szczególnym zasobem przyrodniczym, który jest nieodnawialny, a jego występowanie jest związane z określonym miejscem. Zatem ochrona udokumentowanych złóż kopalin, jak i stwierdzonych obszarów perspektywicznych ich wystąpień jest szczególnie ważna. Ochrona złóż jest definiowana jako:

- ochrona terenu ich występowania przed zagospodarowaniem, które może uniemożliwić wykorzystanie złoża i niezbędną do tego działalność górnictwa,
- zabezpieczenie zasobów przed nieuzasadnionymi stratami i minimalizację nieuniknionych strat,
- pełne wykorzystanie występujących w złożu kopalin, w tym także kopalin towarzyszących kopalinie głównej,
- zespół zabiegów zmierzających do wykorzystania kopaliny zgodnie z pełną jej wartością użytkową, to jest optymalne wykorzystanie kopalin i wytworzonych z nich surowców w trakcie ich przetwórstwa i użytkowania,
- ograniczanie odpadów eksploatacyjnych i przerobczych,
- ograniczanie wydobywania kopalin przez wykorzystanie surowców zastępczych (substytutów) i recykling.

Na terenie Gminy występują obszary, na których hałas przenikający do środowiska kształtuje klimat akustyczny. Są to drogi wojewódzkie, a także krajowe przebiegające przez obszar Gminy.

Bardzo ważnym elementem i celem krótkoterminowym w zakresie ochrony przed hałasem jest:

- ustalenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego wydzielonych terenów pod realizację zorganizowanej działalności inwestycyjnej, zakładów mogących być potencjalnymi źródłami hałasu do środowiska, co umożliwi lokalizację zakładów produkcyjnych i przemysłowych, z dala od terenów mieszkaniowych i turystycznych,
- niedopuszczanie do realizacji inwestycji, które mogą być źródłem dużej emisji hałasu do środowiska ze względu na rodzaj prowadzonej działalności lub technologie produkcji.
- ograniczenie emisji hałasu poprzez inwestycje dot. infrastruktury drogowej tj. poprawa stanu technicznego dróg publicznych, budowa ekranów akustycznych, poprawa płynności ruchu (budowa kładek dla pieszych), lokalizacji obiektów mieszkalnych poza terenami narażonymi na hałas.

Dla ochrony całości dziedzictwa przyrodniczego Gminy oraz kształtowania systemu terenów zieleni należy podjąć następujące zadania:

- prowadzenie ewidencji indywidualnych form ochrony przyrody,
- udział w tworzeniu „dynamicznego i nowoczesnego modelu” ekosystemowej i siedliskowej ochrony środowiska przyrodniczego poprzez zachowanie ciągłości „węzłów”, „korytarzy” i „łączników” ekologicznych, zwłaszcza w obrębie równoleżnikowego systemu dolin cieków wodnych oraz kompleksów leśnych,
- koordynacja i dalszy rozwój sieci tras i ścieżek rowerowych,
- poszukiwanie w miarę bezkolizyjnego współistnienia priorytetowych inwestycji gospodarczych dla z wykazanymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi terenów przyległych.

Lasy Nadleśnictwa na terenie gminy w przeważającej części wchodzą w obszary chronione, co ukierunkowuje działania administracji Lasów Państwowych do dążenia do uzyskania „proekologicznego modelu” gospodarki leśnej, tj. trwałego zachowania lub odtwarzania naturalnych walorów lasu metodami racjonalnej gospodarki leśnej. Praktycznie dotyczy to bieżącej realizacji zapisów planów urządzania lasów nadleśnictw oraz „Programów ochrony przyrody”, zsynchronizowanych z cyklem 10-letniego okresu obowiązywania planów.

Właściwa współpraca nadleśnictw z różnymi podmiotami gospodarczymi zainteresowanymi zagospodarowaniem i użytkowaniem turystycznym lasów, wymaga, a w przyszłości w coraz większym stopniu wymagać będzie, systematycznej koordynacji działań. Działania te winny być oparte przede wszystkim na promocji walorów turystycznych regionu.

Priorytetem podstawowym gospodarki leśnej, niezmiennym dla lasów, jest utrzymanie ciągłości i trwałości lasu oraz wdrażanie wielofunkcyjnego modelu gospodarki leśnej. Koszty, które należy ponieść na zapewnienie

realizacji tego priorytetu, będą różne, a zależeć będą w głównej mierze od uwarunkowań przyrodniczych, aktualnego stanu lasu oraz prognozowania i ograniczania skutków zagrożenia.

Kształtowanie świadomości ekologicznej społeczeństwa, biorącego aktywny udział w procesie dbania o środowisko to cenne i długoterminowe zadanie, które niejednokrotnie trzeba prowadzić na bieżąco i nieustająco. Edukacja ekologiczna jest procesem, którego głównym celem jest ukształtowanie aktywnej i odpowiedzialnej postawy mieszkańców Gminy Dobromierz w sferze konsumpcji, a także ochrony powietrza, gospodarki wodnej oraz postępowania z odpadami.

Właściwie ukierunkowana edukacja ekologiczna mieszkańców przyczyni się do zwiększenia efektywności prowadzonych działań na rzecz ekologizacji, co zapewni ograniczenia niskiej emisji, zmniejszenie ładunku zrzutu ścieków surowych do rzek i potoków, zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko.

Realizacja zadań zaproponowanych w Programie przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności Gminy, polepszenia warunków życia i zdrowia mieszkańców, a także poprawy jakości walorów środowiskowych.

Jako komórkę monitorującą proces wdrażania i realizacji POŚ oraz harmonogramu jego realizacji wskazuje się Referat Budownictwa i Rolnictwa w Urzędzie Gminy w Dobromierzu.

Wykaz użytych skrótów:

- ARiMR – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
- B(a)P – benzo(a)piren
- BDO – Baza Danych o Produktach, Opakowaniach i Gospodarce Odpadami
- BEiŚ – Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.
- CAFE – Dyrektywa uwzględniająca Jakość Powietrza
- ECONET – Koncepcja Krajowej Sieci Ekologicznej
- EMAS – Wspólnotowy System Ekozarządzania i Audytu
- EOG – Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego
- ETS – Europejski System Handlu Emisjami
- GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- GIOŚ – Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
- GIS – System Zielonych Inwestycji
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- GZWP – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
- IUNG – Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach
- JCWP – Jednolite Części Wód Powierzchniowych
- JCWPd – Jednolite Części Wód Podziemnych
- JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego
- KOBIZE – Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
- KPdC – Korytarz Południowo-Centralny
- KPGO 2014 – Krajowy Plan Gospodarki Odpadami 2014
- KPOŚK – IV Aktualizacja Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych
- KPOP – Krajowy Program Ochrony Powietrza
- KPZK-2030 – Plan działań służący Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- LDWN - długookresowy średni poziom dźwięku dla pory dziennej, wieczornej i nocnej
- LN - długookresowy średni poziom dźwięku wyznaczonego podczas wszystkich pór nocy
- LIFE – Program Działań Na Rzecz Środowiska i Klimatu
- LZO – Lotne Związki Organiczne
- MI – Powierzchnie Monitoringu Intensywnego
- MPZP – Miejscowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
- NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- NPRGN – Narodowy Program Rozwoju Gospodarki Niskoemisyjnej
- NSEE – Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej
- NSGW 2030 – Projekt Narodowej Strategii Gospodarowania Wodami 2030 (z uwzględnieniem etapu 2015)
- NVZ – Strefy wrażliwe na zanieczyszczenia związkami azotu
- OChK – Obszar Chronionego Krajobrazu
- ONW – Obszary Rolnicze o niekorzystnych warunkach gospodarowania
- OSO – Obszary Specjalnej Ochrony

- OZE – Odnawialne Źródła Energii
- PCB – Odpady zawierające polichlorowane bifenyle
- PEP 2030 – Polityka Energetyczna Polski do 2030 roku
- PGL LP – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe
- PGO – Plan Gospodarki Odpadami
- PGW – Plan Gospodarowania Wodami
- PMŚ – Państwowy Monitoring Środowiska
- PJB – Państwowe Jednostki Budżetowe
- PK – Park Krajobrazowy
- PM_{2,5} ; PM₁₀ – Pył Zawieszony
- POKA – Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032
- POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
- POP – Program ochrony powietrza
- POŚPH – Projekt Ochrony Środowiska Przed Hałasem
- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
- PSP – Państwowa Straż Pożarna
- PWP 2030 – Projekt Polityki Wodnej Państwa 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)
- PWŚK – Program wodno-środowiskowy kraju
- RDW – Ramowa Dyrektywa Wodna
- RIPOK - Regionalna Instalacja Przetwarzania Odpadów Komunalnych
- RPO 2014-2020 – Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego 2014-2020
- RSO – Regionalny System Ostrzegania
- RW – Region Wodny
- RZGW – Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
- RZZO – Regionalny Zakład Zagospodarowania Odpadów
- Sieć TEN-T – Rozwój Sieci Drogowej
- SPA2020 – Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku. 2020 z perspektywą do roku 2030
- SPO – Innowacyjna Gospodarka
- SUiKZP – Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego
- DODR – Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
- ŚSRK – Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
- DZMiUW – Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
- UE ETS – Dyrektywa Zakładająca Redukcję Gazów Ciepłarnianych
- WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
- WISL – Wielkoobszarowa Inwentaryzacja Stanu Lasu
- WPGO – Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami
- WSO – Wojewódzki System Odpadowy
- WWA – Zanieczyszczenia Wielopierścieniowymi Węglowodorami Aromatycznymi
- WWRPP – Wskaźnik Waloryzacji Rolniczej Przestrzeni Produkcyjnej
- „park and ride” – polityka parkingowa
- ZDR – Zakłady o Dużym Ryzyku
- ZZR – Zakłady o Zwiększonym Ryzyku

Bibliografia:

- Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego
- Program Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego
- Plan zagospodarowania województwa dolnośląskiego
- Rejestr powierzchniowych obszarów chronionych województwa dolnośląskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Rejestr pomników przyrody na terenie województwa dolnośląskiego, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu
- Ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia za lata 2018-2020, WSSE Wrocław
- Hydrologia regionalna Polski – tom I, wody słodkie, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007

- Hydrologia regionalna Polski – tom II, wody mineralne, lecznicze i termalne oraz kopalniane, Państwowy Instytut Geologiczny, 2007
- Wstępna ocena ryzyka powodziowego (WORP), KZGW
- Program Małej Retencji Województwa Dolnośląskiego
- Program Państwowego Monitoringu Środowiska Województwa Dolnośląskiego
- Ocena jakości wód podziemnych w województwie dolnośląskim w roku 2012
- Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych (AKPOŚK 2010 oraz 2016)
- Ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim w 2020 r.
- Ocena zanieczyszczenia osadów rzek i jezior w województwie dolnośląskim, PiG w Warszawie
- Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce wg stanu na 31 XII 2020, Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa,
- Tomiałojć L. (red), Ochrona przyrody i środowiska w dolinach nizinnych rzek Polski, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków 1993
- MARSZAŁEK M., WĄSIK M., 2002b – Objasnienia do Mapy hydrogeologicznej Polski w skali 1:50 000, Centr. Arch. Geol. Państw. Inst. Geol., Warszawa